ISSN 1814-4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім • Сад • Город

№8 липень 2006

Нові сорти не підвели

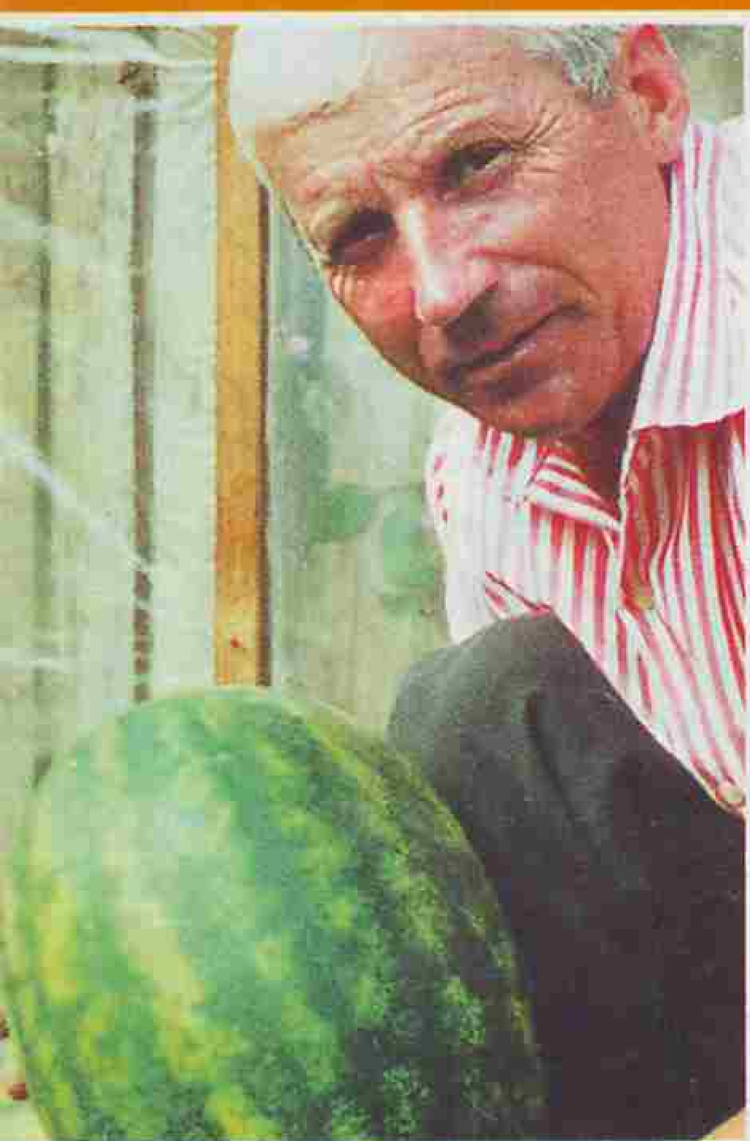

Кавуни на Прикарпатті

Шипшина – підщепа для троянд

ТЮЛЬПАНИ – ПОШТОЮ

Найкращі сорти. Красу гарантовано. Якість перевірено.

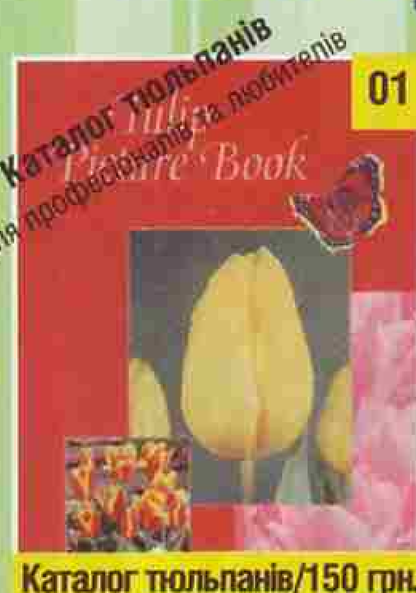

Каталог тюльпанів/150 грн.

Barbados/2шт./14 грн.

Bell Song/4шт./14 грн.

Davenport/4шт. /12 грн.

Daytona/4шт./14 грн.

Huis Ten Bosch/4шт. /14 грн.

Hamilton/4шт./10 грн.

Starfighter/4шт./14 грн.

Canasta/4шт./10 грн.

Cummins/4шт./20 грн.

Curly Sue/4шт./12 грн.

Palmares/4шт./14 грн.

Louvre/4шт./12 грн.

Siesta/4шт./14 грн.

Valery Gergiev/4шт./16 грн.

Ballade/4шт./8 грн.

Ballade Gold/4шт./14 грн.

Tres Chic/4шт./10 грн.

Aladdin's Record/4шт./10 грн.

Yonina/4шт./10 грн.

Mariette/4шт./10 грн.

Golden Dust/2шт./16 грн.

Cool Crystal/2шт./16 грн.

Queen of Night/4шт./10 грн.

Gabriella/4шт./10 грн.

Barcelona/4шт./8 грн.

Negritta/4шт./8 грн.

Angelique/4шт./10 грн.

Blue Diamond/4шт./10 грн.

Mondiale/4шт./10 грн.

Chato/4шт./10 грн.

Abba/4шт./8 грн.

Spring Green/4шт./8 грн.

Black Parrot/4шт./14 грн.

Super Parrot/4шт./14 грн.

Blue Parrot/4шт./14 грн.

Weber's Parrot/ 4шт./14 грн.

Happy Family/ 4шт./10 грн.

Orange Bouquet/ 4шт./10 грн.

Суміш дітка/100гр./8 грн.

УМОВИ ЗАМОВЛЕННЯ

1. Заповніть купон друкованими літерами чітко та розбірливо.
2. Ціну вказано за упаковку.
3. Увага! При відсутності на складі вибраного Вами сорту вкажіть сорти на заміну.
4. Обов'язково вказуйте кількість упаковок і суму.
5. Оплата на пошті під час отримання замовлення. Поштові витрати включено в ціну цибулин. Одержуючи посилку, ви сплачуєте додатково 4,8% за переказ грошей.
6. Відправлення посилок здійснюється з **15 вересня**.
7. При відсутності бланку, замовлення приймаються на звичайному папері.
8. **Мінімальна сума замовлення – 50 гривень.**
   Від 100 гривень – знижка 5%
   Від 200 гривень – знижка 10%.
9. Заявки відправляйте за адресою: **СПД Мазур, а/с 13, м. Київ 02068,** тел.: **(044) 592 9087** факс: **(044) 575 4122,** e-mail: **tulpan2006@list.ru**

Артикул	Сорт	Ціна за упаковку	Кількість упаковок	Сума, грн.
01	Каталог тюльпанів 170 стор., 1350 фото	1 екз. **150 грн.**		
02	Barbados	2шт. – 14 грн.		
03	Bell Song	4шт. – 14 грн.		
04	Davenport	4шт. – 12 грн.		
05	Daytona	4шт. – 14 грн.		
06	Huis Ten Bosch	4шт. – 14 грн.		
07	Hamilton	4шт. – 10 грн.		
08	Starfighter	4шт. – 14 грн.		
09	Canasta	4шт. – 10 грн.		
10	Cummins	4шт. – 20 грн.		
11	Curly Sue	4шт. – 12 грн.		
12	Palmares	4шт. – 14 грн.		
13	Louvre	4шт. – 12 грн.		
14	Siesta	4шт. – 14 грн.		
15	Valery Gergiev	4шт. – 16 грн.		
16	Ballade	4шт. – 8 грн.		
17	Ballade Gold	4шт. – 14 грн.		
18	Tres Chic	4шт. – 10 грн.		
19	Aladdin's Record	4шт. – 10 грн.		
20	Yonina	4шт. – 10 грн.		
21	Mariette	4шт. – 10 грн.		
22	Golden Dust	2шт. – 16 грн.		
23	Cool Crystal	2шт. – 16 грн.		
24	Queen of Night	4шт. – 10 грн.		
25	Gabriella	4шт. – 10 грн.		
26	Barcelona	4шт. – 8 грн.		
27	Negritta	4шт. – 8 грн.		
28	Angelique	4шт. – 10 грн.		

Артикул	Сорт	Ціна за упаковку	Кількість упаковок	Сума, грн.
29	Blue Diamond	4шт. – 10 грн.		
30	Mondiale	4шт. – 10 грн.		
31	Chato	4шт. – 10 грн.		
32	Abba	4шт. – 8 грн.		
33	Spring Green	4шт. – 8 грн.		
34	Black Parrot	4шт. – 14 грн.		
35	Super Parrot	4шт. – 14 грн.		
36	Blue Parrot	4шт. – 14 грн.		
37	Weber's Parrot	4шт. – 14 грн.		
38	Happy Family	4шт. – 10 грн.		
39	Orange Bouquet	4шт. – 10 грн.		
40	Суміш дітка	100гр. – 8 грн.		
Всього				
Сорти на заміну				

Прізвище ______________________________

Ім'я, по батькові ______________________________

Вулиця______________________дім______кв.______

Місто/село ______________________________

Район ______________________________

Область ______________________________

Поштовий індекс____________________

НОВІ СОРТИ НЕ ПІДВЕЛИ

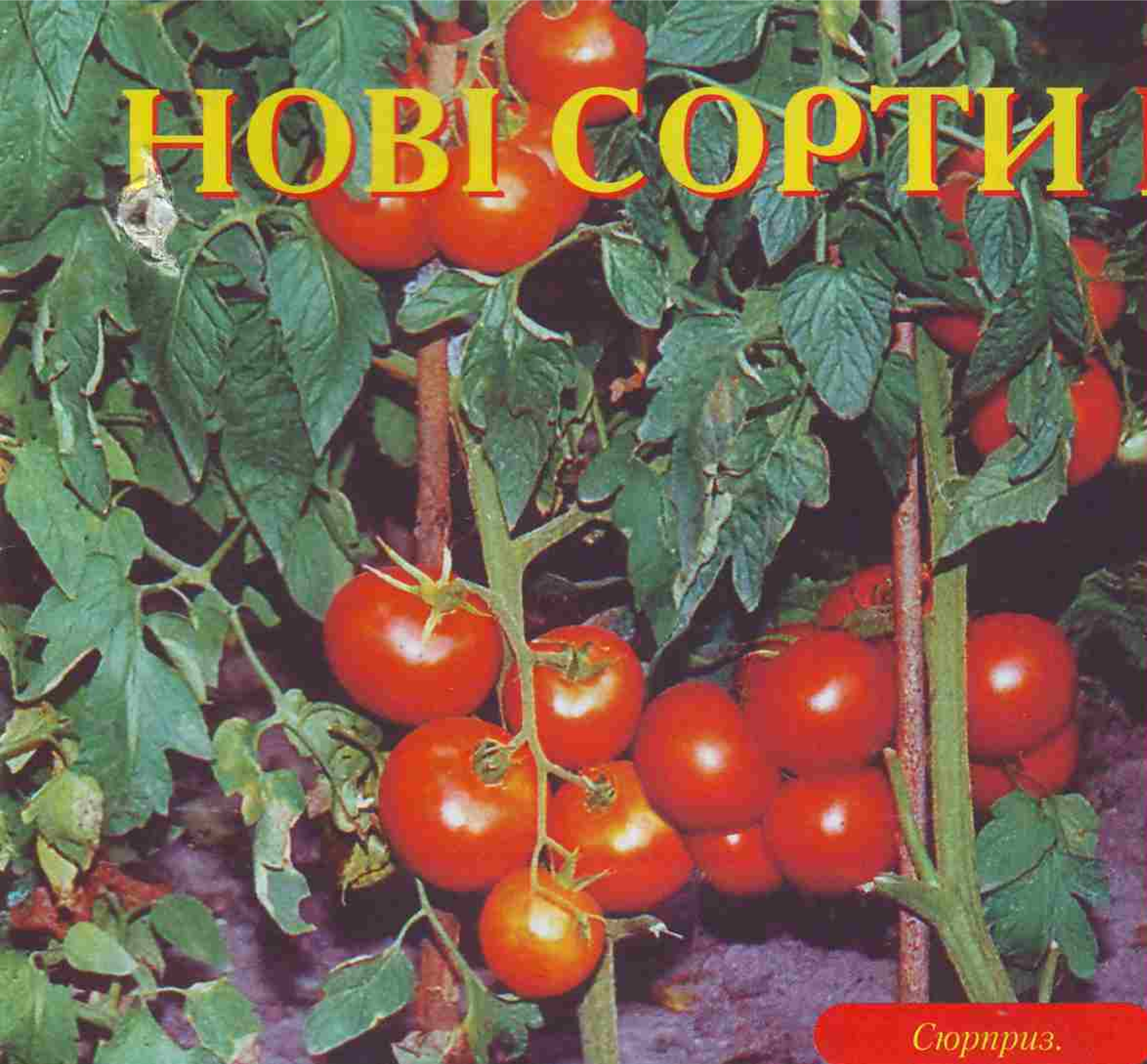

Сюрприз.

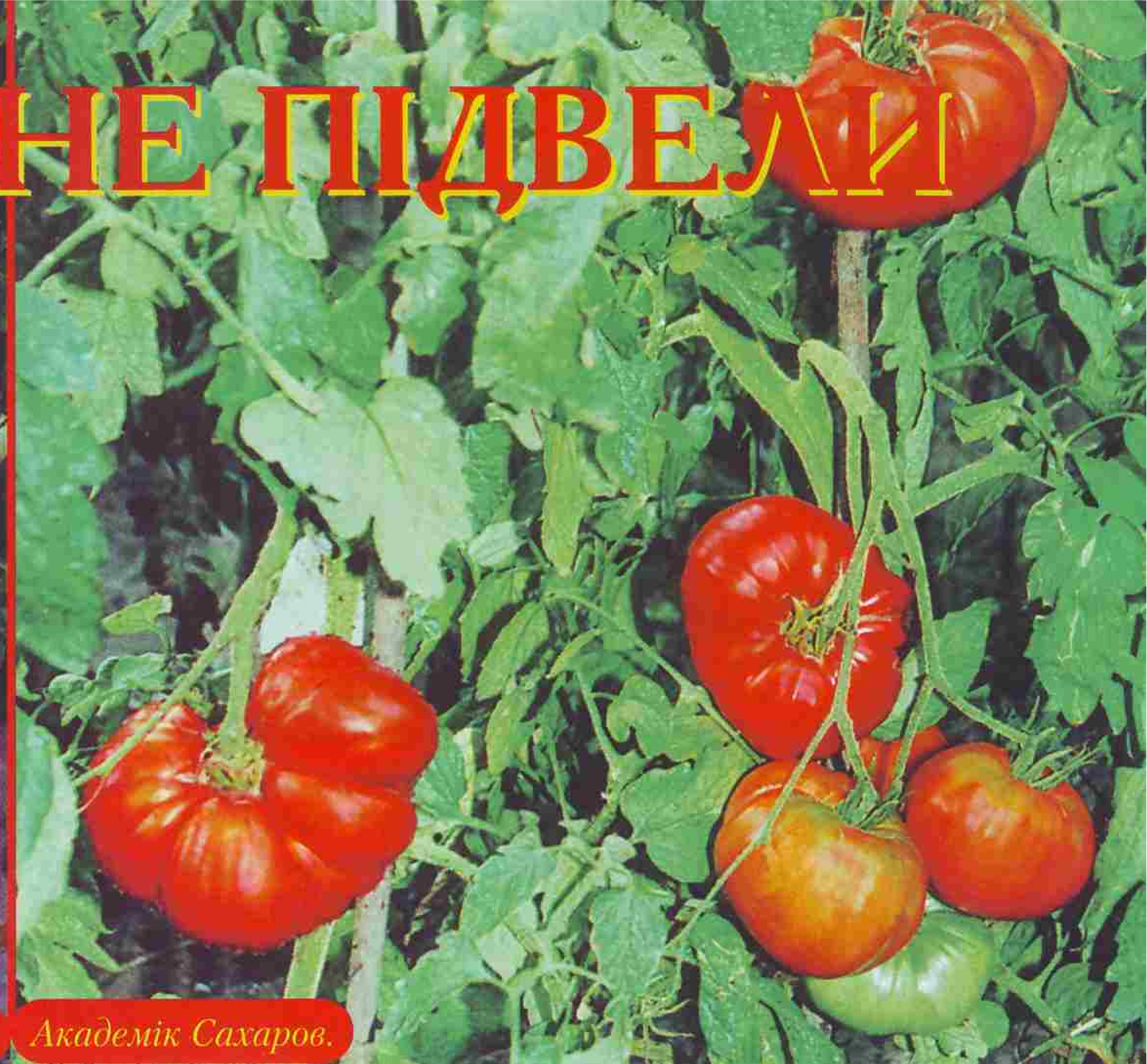

Академік Сахаров.

Давно займаюся городництвом, здається, дечому вже навчився. І це завдяки корисним та змістовним статтям у журналі "Дім, сад, город". Дуже добре, що читачі мають можливість ділитися досвідом на сторінках улюбленого журналу.

Для мене останніми роками гостро стояла проблема якісного посівного матеріалу. Багато насіння купував на базарах, у спеціалізованих магазинах, отримував поштою. Але вирощений урожай дуже часто не задовольняв. І тільки в останні роки, коли налагодив зв'язки і насіння почав отримувати безпосередньо з Інституту овочівництва УААН (Харківська обл., с. Дослідне), задоволений врожаєм нових сортів. І тепер хотів би поділитися досвідом на сторінках журналу.

В останні роки у городників-аматорів з'явилися необмежені можливості експериментувати, вибираючи сорти на будь-який смак. З допомогою селекціонерів-професіоналів та й аматорів створено сотні нових сортів помідорів будь-якого кольору, розміру, форми. Величезне різноманіття сортів пропонують продавці на ринках, у магазинах. Як тут зорієнтуватися звичайному городнику? Необхідно придбати кілька якісних сортів, щоб отримати пристойний урожай. У багатьох городників немає можливості експериментувати з сотнями сортів, аби потім більшість з них вибракувати, а залишити кілька кращих.

Я на своєму городі випробував багато різних сортів. І за роки спостережень зробив висновок: найкращі показники щодо врожайності, смаку, витривалості мають сорти, створені вченими у спеціальних наукових закладах, в інститутах овочівництва. Тільки проводячи багаторічний відбір кращих форм, контролюючи показники якості, стійкості, врожайності, можна створити цінні районовані сорти. У домашніх же умовах селекціонерам-аматорам зробити це неможливо. Аматорські сорти дуже часто мають незакріплені сортові ознаки і в наступних поколіннях розщеплюються на батьківські форми.

Вчені Придніпровського НДІ овочівництва створили ряд нових цінних сортів помідорів. Наприклад, сорти **Баллада** — з круглими (150—200 г) плодами і **Мар'юшка** — з сливоподібними плодами середнього розміру. Ці сорти середньоранні, високостійкі до альтернаріозу та інших хвороб. На моєму городі вони тримають лідерство щодо врожайності.

Також виділяються врожайністю, невибагливістю ще новіші сорти помідорів, створені Інститутом овочівництва (м. Харків). Це переважно ранньостиглі, низькорослі сорти. **Господар** — стійкий, з круглими 150-грамовими міцними плодами. **Карась** — має великі (до 250 г) кубоподібні, міцні, привабливі плоди. **Макіївський**, **Новий-48** — кущі у них середнього розміру, обліплені 100-грамовими, гарними кругленькими помідорами. **Іскорка** — сорт з сливоподібною формою плодів. **Мить** — продовгувата, до 10 см, сливка, зовні схожа на морквину. **Сяйво** — оранжевий, круглий плід масою 80—150 г. **Український штамбовий** — прямостоячий, висотою до 1 м кущ, компактний, гарні на вигляд великі плоди масою 200—300 г. За будовою куща і ранньостиглістю нагадує широковідомий карликовий Ренет. Але за врожайністю переважає його втричі.

Для тих, хто використовує систему Міттлайдера, є унікальний середньорослий сорт **Сюрприз**. Він незамінний для загущеного садіння (20х100 см), за умови пасинкування, формування в одне стебло і підв'язування. Листя доволі компактне. Перевага — короткі міжвузля: до висоти 1,5 метра 8—10 повноцінних китиць. Плоди гарні на вигляд, смачні, транспортабельні, масою 150—200 г. Сюрприз не відрізняється від голландських гібридів, а щодо стійкості до хвороб — навіть перевершує їх, до того ж з нього можна збирати насіння.

Для любителів помідорів-гігантів існує чудовий сорт **Академік Сахаров**. Плоди у нього важать до 1 кг і більше, солодкі, відносно міцні, кущ високорослий. Сорт названий на честь відомого генетика-селекціонера Сахарова — рідного брата не менш відомого фізика-атомника. Для любителів екзотики існують хоч і не дуже нові, але надійні: **Лимон-ліана**, з жовтими сливками, які ростуть ґронами по 30 шт, а також неймовірний ліаноподібний сорт **Дитячий**. На перший погляд — нічого особливого: плоди невеликі, 30—40 г, врожайність слабенька. Зате смак! Ягоди-помідорчики такі солодкі, що, з'ївши з незвички кілька штук, дуже хочеться сполоснути рота — солодкі, як з цукром!

За допомогою нових сортів ми навіть у дощову погоду отримуємо гарний врожай. Низькорослі сорти без підв'язування плодоносять до кінця серпня, а підв'язані стоять зелені і продовжують плодоносити до глибокої осені. Це тому, що, окрім спеціальної агротехніки, яку ми використовуємо, підв'язані рослини не контактують з вологим ґрунтом, завжди стоять сухі, провітрені й здорові.

Для отримання пристойного врожаю в роки із значним поширенням хвороб ми застосовуємо таку агротехніку. Низькорослі сорти вирощуємо безрозсадним способом, але висіваємо їх не в звичайні строки, а на місяць раніше. Щоб отримати високий урожай, головне — мати здорові рослини. Для швидкого росту даємо їм все необхідне і намагаємося уникати будь-яких затримок у розвитку.

Лимон-ліана.

Мар'юшка.

Відмовилися від двох процедур, які, на нашу думку, дуже затримують розвиток рослини: пікірування та висаджування розсади. А перед сівбою застосовуємо подвійне знезараження. Спочатку відібране насіння замочуємо на 20 хвилин у термосі з гарячою (+50°С) водою, потім — у розчині марганцівки. Насіння ми заготовляємо багато і тому ретельно стежимо за його якістю. Обов'язково обробляємо в розчинах регуляторів росту Фумар або Емістим. Потім загартування: 2—3 доби витримуємо при температурі 0°С. З насінням починаємо працювати на початку квітня. Підготовлене насіння 7—10 квітня одразу висіваємо на постійне місце на городі. Сіємо рядками. Потім вкриваємо плівкою на дугах. Через тиждень отримуємо сходи. Рослини, що виросли з обробленого насіння, дуже енергійно ростуть, їм під плівкою не страшні й заморозки. І вже 15 травня у ранніх сортів починається цвітіння. Наприкінці травня, коли знімаємо плівку, зайві рослини в рядках прориваємо, а розсаду продаємо. А ті, що залишилися на своєму місці, дуже швидко ростуть і вже на початку липня на цих рослинах починають достигати плоди. Достигають у ті ж строки, що й висаджені розсадою. Але догляду вони потребують набагато менше, ніж розсадні. Корені у них не травмовані і тому швидко виростають могутні рослини, що забезпечують високу врожайність (майже удвічі більшу, ніж якби висаджували розсадою).

Середньо- і високорослі сорти садимо розсадою, попередньо вирощеною в теплиці. Віддаємо перевагу новим хворобостійким сортам. Як відомо, сортів, стійких до фітофтори, не існує. Але приблизно за 2 тижні до початку захворювань на рослинах з'являються сухі бурі та руді плями. Листки скручуються й обсипаються, це — альтернаріоз. Тому треба вибирати сорти, стійкі до цієї хвороби.

Як тільки листя починає буріти, терміново слід обробити рослини захисними препаратами.

Дуже часто помідорна розсада може захворіти ще в теплиці. Рекомендують за 10—15 днів до висаджування її загартовувати, поступово привчати до умов відкритого ґрунту. Саме в цей час можливе первинне зараження збудниками хвороб. Рослина була в тепличних умовах і раптом її починають привчати до життя на повітрі без захисту. Молодій незагартованій рослинці достатньо 1—2 годин з незвичною температурою, перепадами вологості, аби захворіти. Хвороба може не проявлятися 1—2 місяці, а влітку, у період дощів або, коли рясна роса, швидко поширитися й знищити всі надії на врожай.

Щоб цьому запобігти, перший раз ми обробляємо захисними препаратами ще у фазі розсади до початку загартування рослин. Другий раз — через 7—10 днів після висаджування, приблизно 1 червня, а потім — за необхідністю.

Дотримуючись такої агротехніки, наша сім'я отримує гарні врожаї навіть у роки із значним поширенням хвороб.

М.П. Курінний,
вул. Суворова, 49, смт Високопілля,
Високопільський р-н, Херсонська обл., 74000

У моїй колекції більш як 500 найменувань рослин. Особливе місце в ній займають гарбузові та їхні родичі з Індії — лагенарія, ангурія, момордика, люфа. Маю також 4 сорти районованих динь, які хоч і ростуть не такі великі, як на батьківщині, зате достигають і набирають цукристості у непростих кліматичних умовах Західного Полісся.

Завдяки успіхам селекціонерів, а також генної інженерії, гарбузи не перестають дивувати своєю різноманітністю. Наприклад, завдяки надзвичайній лежкості (більше року) таких гарбузів, як сірий Волзький та Аеронавт, маємо змогу весь рік їсти гарбузову кашу і пити свіжий цілющий гарбузовий сік.

Інші сорти гарбузів дають можливість приготувати гарбузову кашу та сік з присмаками і пахощами кавуна, банана, яблука, дині.

Такі генетичні гібриди Інституту відродження народів України, як кавбуз, кавбудек, диньбуз містять дуже багато потрібних організмові вітамінів, солей, пектинів, а насіння кавбудеку має високий вміст лікувальної олії. У диньбуза до того ж ще й солодкий м'якуш, що пахне динею.

Чалмоподібний гарбуз порадує око незвичайною формою, гарбуздиня і кормовий оранжевий — велетенськими розмірами та масою (до 60 кг).

Для приготування каші з медового гарбуза не потрібно багато цукру, а особливий аромат робить її надзвичайно смачною.

Фіголистий гарбуз вражає своєю надзвичайною плодючістю: 15—20 гарбузів на ліані. М'якуш має запах кавуна і свій неповторний смак.

Лікувальні властивості гарбуза з давніх-давен відомі людям, славиться гарбуз і як дієтичний продукт, і як комора вітамінів, солей, пектинів тощо.

Окрім надзвичайно смачної каші, з гарбуза можна приготувати солодкі та гострі салати, запіканку, спекти торт, зварити запашне смачне варення, на яке цукру потрібно менше, ніж на будь-яке інше.

Гарбузи можна також солити, маринувати, тушкувати. І найпростіша страва — це відрізати шматок гарбуза і запекти в духовці. Залежно від смаку посипати цукром, можна додати меду тощо. Але і без будь-яких добавок запечений гарбуз дуже смачний і соковитий. Запікали гарбузи в Україні ще в давнину.

Культивуючи таку культуру, потрібно пам'ятати, що гарбузи доволі легко перезапилюються, тому для збереження чистоти сорту слід вживати запобіжних заходів.

Якщо взяти до уваги, що гарбузи — цінний вітамінний і поживний корм для домашніх тварин та птиці, то він у всіх його різновидах повинен зайняти почесне місце на кожній городній ділянці.

ГАРБУЗИ — НА ВЕСЬ РІК і НА РІЗНІ СМАКИ

Окремої уваги заслуговують гарбузові родичі зі Сходу: лагенарія, ангурія, люфа і момордика.

Лагенарія — посудний гарбуз, індійський кабачок — відома вже широкому загалу городників. Про технологію вирощування та застосування докладно описано в моїй статті "Ліки та посуд з городу" ("ДСГ" № 8, 1993 р.).

Люфа — індійський огірок. Технологія її вирощування та використання також докладно описана мною у газеті "Фазенда" в 1997 р.

Ангурія індійська та антильська відомі дещо менше. В їжу вживають молоді плоди сирими, у соліннях тощо. Тобто так, як молоді плоди лагенарії та люфи.

Достиглі плоди ангурії — неймовірно гарні помаранчеві їжачки. Вони довго зберігаються і можуть бути окрасою інтер'єру, сувеніром.

Досить декоративно виглядають павільйони, альтанки, алеї, обплетені ліанами ангурії. Технологія її вирощування така сама, як лагенарії, люфи і момордики.

А ось про момордику я хотів би написати докладніше з тієї причини, що в Україні вона малопоширена, у каталогах не трапляється. Майже не згадується про неї і в літературі для городників.

Момордика також родом з Далекого Сходу. Однорічна витка рослина, ліана чіпка, досить розгалужена. Квітки одностатеві, тобто діляться на чоловічі та жіночі, невеликі, жовтого кольору. Плід овальний, при достиганні помаранчевого кольору, горбкуватий, довжиною 15—20 см, діаметром 8—10 см. У плоді міститься від 15 до 45 насінин, вкритих плідною масою малинового кольору, що на смак нагадує малинове желе.

В їжу вживають молоді плоди. Їх маринують, солять, тушкують. Але, на відміну від лагенарії, люфи, ангурії, плоди момордики вживають у їжу вже дозрілими. На смак плід нагадує гарбуз. Доволі смачні шматочки момордики, засмажені в олії. Мариновані ж зі спеціями мають приємний освіжаючий смак.

Але найбільша цінність стиглого плоду момордики — насіння. Його цілющі властивості використовують при виразковій хворобі 12-палої кишки та шлунка, як протизапальний та сечогінний засіб. Потовчене на порошок насіння застосовують як засіб проти анемії.

Насіння момордики доволі велике: ширина 10—12 мм, довжина 12—18 мм. Воно округле, пласке, з хвилеподібною каймою, вкрите твердою, але досить крихкою мозаїчною оболонкою.

Я вирощую момордику виключно на вертикальній розгалуженій шпалері через 25—30-денну розсаду. У ґрунт висаджую в третій декаді травня, коли минає загроза заморозків. Їх ця рослина не витримує, може загинути навіть за нульової температури. Розсада приживлюється добре, майже не хворіє.

Момордика любить пухкий, добре угноєний ґрунт. Хворобами майже не уражується, шкідники теж її обходять. Такі мої спостереження за роки, що я її вирощую.

Рослину формую з 3—6 ліан, залежно від ширини шпалерної сітки. Щоб отримати великі плоди, потрібно не допускати загущення крони. Тому надалі слід постійно пасинкувати. Пасинків момордика дає багато, але жалкувати за ними не варто, краще віддати сусідам для укорінення. Технологія укорінення пасинків момордики така ж, як і помідорів, тому детально на ній зупинятися не буду.

Спочатку на ліані момордики з'являються чоловічі квітки, потім жіночі. Запилюються жіночі квітки нічними комахами, але вкрай незадовільно. Щоб отримати щедрий урожай, я штучно запилюю їх за допомогою пилку чоловічої квітки.

Після запилення плід досить швидко росте, із зеленого набуває кольору лимона, а потім — помаранчевого. Повністю дозрівши, він розкривається в нижній частині на три і більше пелюсток. Частина насіння випадає на землю, а решта тримається внутрішньої стінки завдяки плідній масі.

Добре розвинуті, але не достиглі плоди, зняті з ліани, достигають у теплому місці в горизонтальному положенні.

Протягом вегетаційного періоду момордику потрібно 3—4 рази підживити настоєм коров'яку або курячого посліду, а в період цвітіння та зав'язування плодів — комплексними міндобривами (азотно-фосфорно-калійними).

Якщо добре доглядати і не допускати загущення ліани, то з одного куща момордики за сезон можна зібрати від 10 до 30 плодів.

Заведіть у себе момордику. Адже для неї не потрібно багато місця: її можна вирощувати у парниках і в теплицях, на грядці та балконі і навіть на підвіконні як кімнатну рослину.

В.П. Ярмольчук,
смт Рафалівка, Рівненська обл.

Дім·сад·город №8 2006 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"

Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.

КАВУНИ НА ПРИКАРПАТТІ

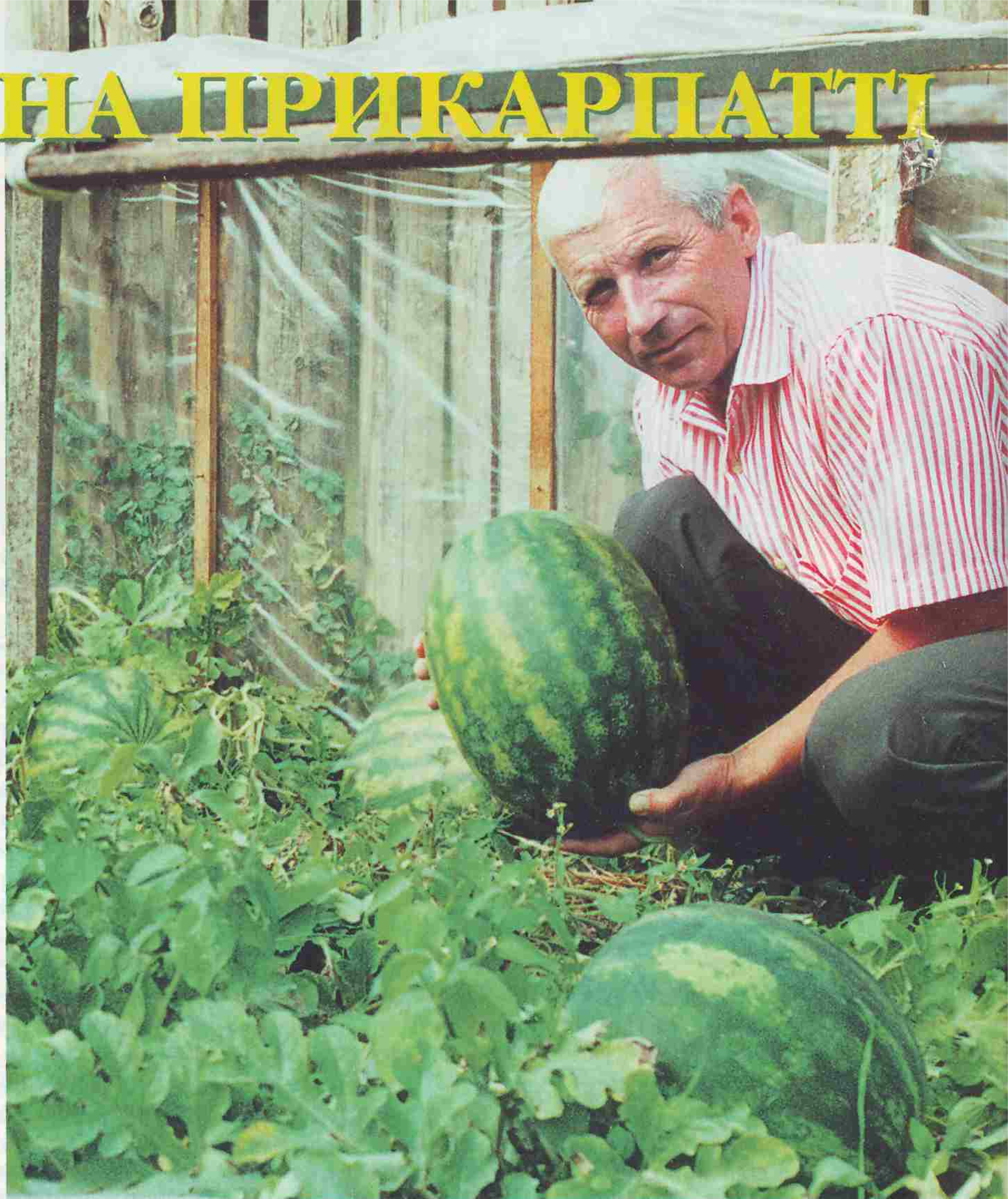

Сам дивуюся, що у нас, на Прикарпатті, у гірській місцевості можна виростити кавун. Займаюся цією культурою вже кілька років, і що вражає: мої кавуни мало чим поступаються привезеним з півдня, хіба що вагою.

У нас вони ростуть до 8 кг, і це в несприятливих кліматичних умовах.

Звичайно, кавун у нашій місцевості не буде рости на відкритій грядці. Ця рослина теплолюбна, отож, щоб вона нормально розвивалася, потрібно створити особливий мікроклімат. Цього можна досягти, використавши поліетиленову плівку на невеликій теплиці.

Моя теплиця має довжину 6 м, ширину 1,5 м і висоту 1 м. Щоб вона добре прогрівалася сонцем, розміщую її на найбільш освітленому сонцем місці, і по довжині — зі сходу на захід. Закріплюю плівку тільки позаду, з північної сторони і з боків, нижні краї присипаю землею. Спереду, біля землі, плівка кріпиться до важкої рухомої планки, по якій, намотуючи плівку, можна відкривати передню частину і верх теплиці. Так зручніше доглядати за рослинами і є можливість вільно залітати бджолам для запилення. Через кожних два роки теплицю переношу на інше місце.

Щоб швидше отримати урожай, у теплицю висаджую 1—1,5-місячну розсаду кавунів, загалом 6 рослин на відстані 1 м. Більше розсади висаджувати небажано, бо під час росту пагони кавуна дуже розростаються і будуть затінювати один одного, внаслідок чого урожай зменшується.

Розсаду починаю готувати на початку квітня. У кімнаті висіваю пророщене насіння (по одній насінині в одноразові пластикові стаканчики з родючою землесумішшю) і ставлю у тепле місце. Як тільки насіння почне проростати, переношу стаканчики на підвіконня південного вікна, де розсада буде рости 1—1,5 місяця, звикаючи до прямих сонячних променів. За цей час розсаду декілька разів підживлюю розведеним коров'яком (1:10). Розсада виросте міцною, якщо в кімнаті підтримувати температуру до 20°С і вище.

Коли початок травня видається теплим, то висаджую розсаду у першій декаді, а якщо холодний — пізніше. З розсади, висадженої на початку травня, можна зібрати достиглі кавуни наприкінці серпня. Траплялися випадки, коли розсаду через холод не можна було висадити до початку червня, але все одно кавун у моїй теплиці дозрівав, щоправда, пізніше, наприкінці вересня.

Поливаю розсаду рідко, але рясно — по 10 літрів літньої води під кожну рослину, приблизно один раз на тиждень. Вперше підживлюю коров'яком з розведеним курячим послідом (1:20), коли рослина починає стелитися по землі, потім підживлення роблю один раз на два тижні і до тих пір, поки плоди не набудуть стиглої форми. Після цього більше не підживлюю, полив зменшую (раз на два тижні), а якщо надворі прохолодно, то і з більшим інтервалом.

До початку цвітіння теплиця повністю закрита. Відкриваю її лише на день під час масового цвітіння кавуна для запилення бджолами.

Як тільки з'являться перші маленькі плоди, теплицю повністю закриваю аж до їхнього достигання. Лише в дуже спекотні дні відкриваю її або роблю невеликі отвори, відхиляючи плівку для вентиляції повітря.

Щоб прискорити формування і достигання плодів, корисно прищипнути точку росту рослини спочатку над п'ятим справжнім листком, а після утворення однієї—двох зав'язей — огудину на п'ятому листку після другої зав'язі. Одночасно видаляю неплодоносні пагони.

За кілька років спробував різні сорти кавуна, але зупинився на надранніх і ранніх гібридах: Крісбі F_1, Леді F_1, Трофі F_1 і Джонія, які не хворіють і дають непоганий урожай.

Така нескладна агротехніка дає змогу щороку отримувати непоганий урожай — до 20 плодів солодкого гостя з півдня — кавуна.

Я.К. Мельник,
Івано-Франківська обл.

ЯКЕ НАСІННЯ НАМ ПРОДАЮТЬ

Вирощування овочів починається з насіння, а успіх цієї справи залежить від вдалого добору сортів, пристосованих до конкретних ґрунтово-кліматичних умов, і якості насіння. Коли раніше ми купували насіння в магазинах системи "Сортнасіннєовоч" чи виписували його за адресами, які публікувалися в газеті "Сільські вісті", то не було жодних проблем. А тепер скрізь продається насіння в гарних пакетиках з ілюстраціями і "спокусливою" характеристикою сортів. Однак трапляється чимало прикрих випадків з насінням у таких пакетиках. Тож я почала прискіпливо придивлятися до адреси виробника. Ось і придбала за чималі гроші 20 насінин "найкращого в Європі великоплідного сорту ремонтантної суниці" Окінрув Клаймекс, вирощеного (як зазначено на гарно ілюстрованому пакетику) в С.-Петербурзькому ботанічному саду. Висіяла взимку в коробочку, згодом розпікірувала, а навесні висадила на постійне місце. Того ж літа отримала "врожай" дрібненької сунички, яку вирощувала раніше. Поскаржившись власниці тієї торгової точки (саме вона порадила мені цей сорт, бо кілька років поспіль я купувала в неї різне насіння), дізналася, що вже по всій Росії розшукують того, хто займався такою підробкою.

Донедавна довіряла Львівській філії "Свитязь" (після придбання насіння савойської капусти, якою була дуже задоволена, порівнявши з тією, що вирощувала раніше). Тепер і їй ніякої довіри. В пакетику цукрової кукурудзи сорту Брусниця (15 г) було лише 40 нормальних за зовнішнім виглядом насінин, 28 — дрібних, деформованих, а решта (10) — взагалі сміття, що нагадувало за формою кінчики пташиних дзьобиків. Із 40 нормальних насінин виросло 6 рослин, а з 28 дрібних (їх теж висіяла) — лише одна. Отже, насіння до того ж мало низьку схожість (строк гарантії його якості ще не минув). Невже й насправді фірма "Свитязь" розфасовує таке "сміття"? Адже вирощене насіння потрібно ще й очистити. Та навіть і неочищене, вирощене за несприятливих умов насіння, не може наполовину складатися з такого "непотребу". Можливо, й тут не обійшлося без підробки?

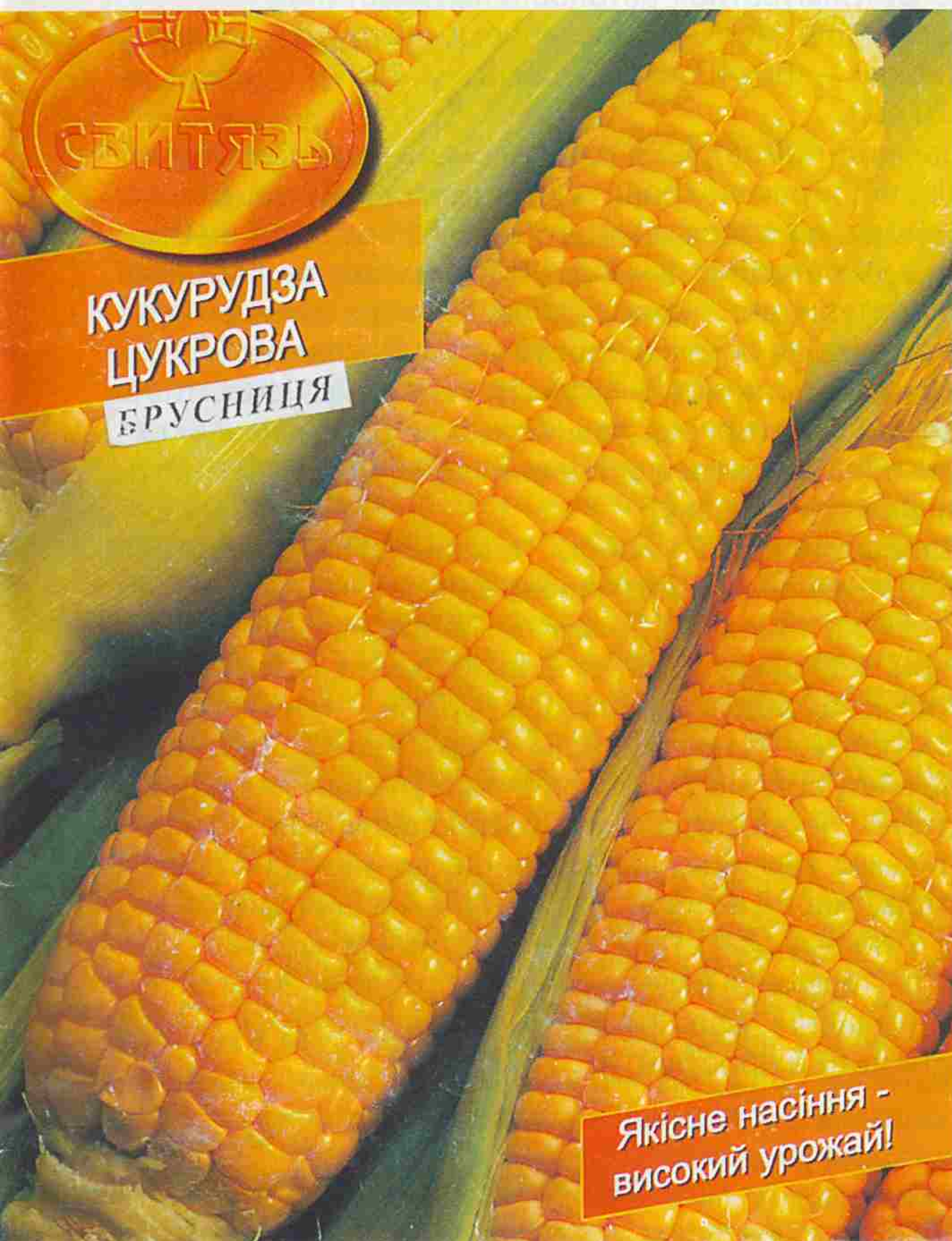

Ось такий привабливий вигляд мала кукурудза сорту Брусниця на пакетику фірми "Свитязь"

Неякісним виявилося і насіння гарбуза овочевого сорту Арабатський цієї ж фірми. З 15 насінин, що були в пакеті, лише 8 придатних для висіву, 5 — напівпорожніх і 2 дрібні насінинки зовсім порожні. Із обіцяних параметрів (висота 56 см, діаметр 13—14 см) один гарбуз досягнув до 55 см довжини, а 8 — до 35—40 см (з восьми насінин). На полі більш-менш пожовкли лише 3, решта успішно достигли в кімнаті на шафах. Та на це не нарікаємо, бо сорт пізньостиглий, а умови були несприятливі (спекотна суха погода, ранні осінні приморозки). Але смак гарбузів неперевершений! Було б лише насіння кондиційне, то вистачило б його на два роки.

Для сівби в наступному році придбала насіння цукрової кукурудзи вже іншої фірми — "Алекс" (Україна, Молдова, але не відомо, з котрої саме із цих країн придбане насіння). Вирішила поцікавитися його якістю, не чекаючи весни. І знову прикрість: з 87 насінин (20 г) нормальних лише 38, вдвічі дрібніших — 27, решта (22 шт.) — дрібнесенькі, недорозвинуті, виродливі. А ще ж невідомо, яка схожість отих 38 нібито нормальних насінин. З придбаного насіння, яке висіяла в 2005 р., не підвело лише насіння капусти брюссельської, савойської і брокколі російських фірм "Аэлита", "Русский огород", "СеДеК". Можливо, потрібно ще звертати увагу й на такі надписи на пакетиках: наприклад, на українських — "Якість насіння контролює Державна насіннєва інспекція", а на російських — "Качество семян проверено Государственной семенной инспекцией и соответствует ГОСТ"; "Сортовые и посевные качества семян соответствуют ОСТ"; "Семена по качественным показателям соответствуют требованиям Международных стандартов и ОСТу".

Зовсім нікчемним виявилося насіння кавунів сорту Чарлстон Грей виробництва голландської фірми "Нумемс Заден БВ". На пакеті було зазначено, що воно пройшло перевірку в Державній насіннєвій інспекції України і за якісними показниками відповідає вимогам стандартів I.S.T.A. та ДСТУ 2240-93 — використати до 01-07-2007. Розфасовано: ТОВ "Агромедсервіс", м. Київ. Зовнішній вигляд насіння цілком пристойний. Все насіння (1 г) висіяла в горщечки навесні 2005 р. (отож, задовго до втрати ним схожості). Ґрунтосуміш і догляд були належними, але жодна насінина протягом двох місяців навіть не накільчилася.

Сподіваємося, що Українська державна насіннєва інспекція зверне увагу на наведені вище факти і розбереться, хто винен.

А поки що вигідніше й надійніше вирощувати власне насіння, хоча й тут є певні труднощі. Адже не можна одержати чистосортне насіння перехреснозапильних овочів, коли поруч квітують інші сорти цієї самої культури. Тому, наприклад, в огірків, динь та інших "родичів

гарбузових" доводиться вдаватися до ізоляції жіночих квіток і штучного запилення.

Щоб виростити власне насіння, спершу потрібно придбати його необхідну кількість для подальшого розмноження. Так, понад 10 років ми вирощували власне насіння цукрової кукурудзи, "стартову" порцію якої придбали на одній з виставок. Насіння кукурудзи зберігає схожість доволі тривалий час. Отож, раз на 5 років залишаємо необхідну кількість відібраних свіжих качанів на насіння. Важливо лише висіяти його в такому місці, де поблизу ніхто не вирощує кукурудзу. А, щоб у качанах не було "череззерниці", кукурудзу слід висівати квадратними чи прямокутними грядками, бо в однорядних насадженнях значна частина пилку з верхніх чоловічих суцвіть даремно розпорошується, не потрапляючи на жіночі квітки, які розташовані в качанах.

Тривалий час вирощуємо насіння дуже гарних столових буряків невідомого угорського сорту, кілька коренеплодів якого мені дала приятелька (назви сорту вона не запам'ятала). На одному з тих буряків гичка була зрізана не при самій основі, тож і залишили його на насінник. Періодично висаджуючи по 2—3 буряки-насінники на дачній ділянці, де в нас більше ніхто не займається насінництвом, отримуємо чистосортне насіння. Насіння буряків гарантовано зберігає схожість 6—8 років.

Маємо власне насіння й інших овочевих культур, які ми в себе вирощуємо (два види цибулі, пастернак, селера, редиска, петрушка, морква, помідори, салат, різні види і сорти квасолі). З насінництвом цих культур не так вже й багато клопоту, а найпростіше — з помідорами, салатом і квасолею, бо вони самозапильні і не потребують просторової ізоляції, якої не скрізь і не завжди можна дотриматися. А насіння різних видів капусти (крім броколі, яке одержуємо в рік висіву), огірків, гарбузів, динь і кавунів купуємо. Проте були випадки, коли потрібно було виростити насіння дефіцитних сортів огірків та ще й з великим запасом, щоб надовго вистачило (адже огірки не втрачають схожості 6—8 років). Для цього висівали їх на іншій, віддаленій ділянці, розташованій серед поля, де ніхто поблизу не вирощує огірків. Для насінників відбирали перші плоди (видаляючи всю іншу зав'язь) з найрозвинутіших рослин. Насінники збирали своєчасно, не даючи їм перестигати на кущах. Основною ознакою дозрівання насінників огірків чорношипих сортів є коричневий колір із сіткою тріщин на корі і кремово-жовтий — для білошипих сортів. Насінники на рослинах не потрібно перетримувати, бо це призводить до зниження схожості та енергії проростання насіння. Зібрані насінники дозарюємо 7—12 діб, а коли вони стануть м'якими, вибираємо насіння у посудину і залишаємо на 3—4 дні для бродіння. Потім промиваємо й просушуємо.

З-поміж перехреснозапильних культур вирощуємо одного року насіння лише одного сорту, а за потребою на другий рік висіваємо інший сорт.

Слід враховувати, що коренеплідні культури перезапилюються з кормовими сортами та дикими формами: столові буряки — з кормовими, цукровими; морква столова — з кормовою і дикою (тоді й виростають жовті та білі коренеплоди); редиска — з редькою і дикою редькою; пастернак — з диким пастернаком. А тому довкола насінників цих культур не повинно бути диких родичів і культурних сортів цих рослин на віддалі до 2 км на відкритому місці і до 600 м — на захищеному. Отож, ми й вирощуємо таке насіння на дачній ділянці, де місце добре захищене не тільки сусідськими деревами, а через якихось 40 м ще й лісом з одного боку. Вирощуємо його не щороку (крім пастернаку, у якого вже дворічне насіння має дуже низьку схожість), а періодично, залежно від тривалості збереження схожості тієї чи іншої овочевої культури.

Найбільш надійно мати власне насіння таких овочів, як морква, селера, пастернак. Воно має доволі невисоку схожість і до того ж швидко її втрачає. Це властиве й цибулі.

Буряки та моркву для вирощування насінників (та й для зимового зберігання) висіваємо дещо пізніше — наприкінці весни або й на початку літа. Під час збирання врожаю відбираємо на насінники найкращі, типові для сорту коренеплоди буряків, моркви, кореневої петрушки, у яких, обрізуючи гичку, залишаємо короткі черешки. Коренеплоди миємо, щоб пересвідчитися у відсутності пошкоджень шкідниками й ураження хворобами. Так само ретельно добираємо і насінники ріпчастої цибулі. А пастернак, селеру і цибулю-порей не викопуємо, залишаючи на насінники кращі рослини в ґрунті, підгорнувши перед морозами селеру та цибулю-порей, у якої ще й наполовину вкорочуємо листя. Ці насінники добре зимують і рано відростають навесні, що прискорює визрівання насіння. Насінники редиски вирощуємо безпересадним способом, позначивши на продовольчій грядці кращі рослини, як тільки утворяться перші товарні коренеплоди. Відстань між залишеними насінниками в рядку має бути 30—40 см, а від сусідніх рядків будь-яких рослин — 60 см. Для одержання насіння листкової петрушки вибираємо навесні з рослин минулорічного висіву найкращі, видаляючи сусідні рослини, аби відстань між насінниками становила 40 см.

Усі насінники висаджуємо в ранні строки. Дуже важливо дотримуватися встановлених відстаней між рослинами (для моркви, пастернаку, петрушки, селери, редиски — 60x40 см, буряків — 70x70, цибулі — 60x20 см).

Насіння помідорів заготовляємо з найурожайніших кущів, відбираючи кращі плоди другого ґрона. Деякий час плоди ще зберігаємо до повного достигання. Вибране з них насіння 2—4 дні витримуємо за кімнатної температури, аби перебродило. Після ретельного промивання через ситечко просушуємо. Насіння помідорів надійно зберігається 5—6 років. Непогано проростало й насіння десятирічної давнини, коли після значної перерви знову висіяла залишений сорт (бо занадто багато висівала їх щороку).

Найважливішою умовою подальшого збереження схожості насіння є його повне визрівання та висушування після збирання. У моркви, пастернаку, петрушки, селери найкраще насіння формується в центральних зонтиках головного стебла, а в буряків — у нижній частині суцвіть. Збирати насіння цих культур потрібно вибірково, щоб не обсипалося найцінніше, яке раніше достигло. Недостигле ж, як і погано висушене, чутливе до низьких температур. Буває, що до настання осінніх приморозків не встигає достигнути насіння цибулі-порею. У такому разі стрілки з недостиглим насінням слід зрізати і підвісити в пучках донизу стеблами в затишному приміщенні. Коли насіння почне висипатися, вимолотити його й просушити.

А.М. Білик,
вчений агроном-плодоовочівник, пенсіонерка

Компост у збірних ящиках

Про те, що виготовлений на присадибній ділянці компост — чудове добриво, відомо давно. В цьому я переконався на власному досвіді, коли викопував на городі невеликі ями і складав у них скошену траву та рослинні відходи фруктових дерев. Ці відходи в ямах засипав землею. Незважаючи на те, що процес створення компосту був дещо "стихійний", недосконалий, вже наступного року у тих місцях, де було закопано відходи, ґрунт ставав

родючішим. Проте рівномірно розподілити компост на ділянці було складно.

Добрива, як-то кажуть, лежать у нас під ногами. Для цього багато городників роблять компостні купи або використовують різні ящики і через півтора—два роки одержують з відходів добриво.

Я пропоную читачам деякі технологічні удосконалення для компостування рослинних решток з використанням збірних ящиків. Такі ящики, виготовлені з дерев'яних рейок, зручні в користуванні і до того ж надають садово-городній ділянці естетичного вигляду (див. фото). Місце під компостні ящики треба обирати в затінку дерев, щоб воно було захищене від прямих сонячних променів.

Для складання ящиків використовують рейки розміром 1200 x 40 x 30 мм з різних порід деревини. У рейках шириною 40 мм, відступивши від країв по 70 мм, просвердлюють наскрізні отвори діаметром 5,5 мм. Гострі краї на гранях треба притупити, а потім просочити рейки розчином, що уберігає деревину від вологості (я використовую для цього пінотекс).

Вузол збирання квадратних ящиків площею 1 м² досить простий, як видно зі схеми. В отвори двох паралельних рейок вставляють по два гнучких штирі (їх роблять з алюмінієвого дроту з полівініловою ізоляцією АПВ перерізом 4 мм²). На нижніх перерізах рейок, встановлених на землю, штирі загинаються. На штирі, що виступають, встановлюють перпендикулярно дві другі рейки через отвори, які в них є. Штирі надають жорсткості каркаса ящика.

Спочатку ящик збирають невисоким. У нього накидають скошені бур'яни, траву, тирсу, опале листя, подрібнені відходи фруктових дерев. Кухонні відходи надмірно жирної їжі у суміш краще не класти.

У процесі створення компосту беруть участь сотні живих мікроорганізмів, а також — дощові черв'яки. Можна накопати їх (як це роблять рибалки) і поповнити ними компостний ящик.

Щоб не відчувалося неприємного запаху гниття, у компостну суміш підсипають землю з попелом. Для одержання попелу гілки фруктових дерев спалюють на багатті. Аби у компостну суміш надходила достатня кількість кисню, скошену траву змішують з грубішими відходами. Траву спочатку просушують, а потім використовують для компостування. Періодично суміш треба розпушувати.

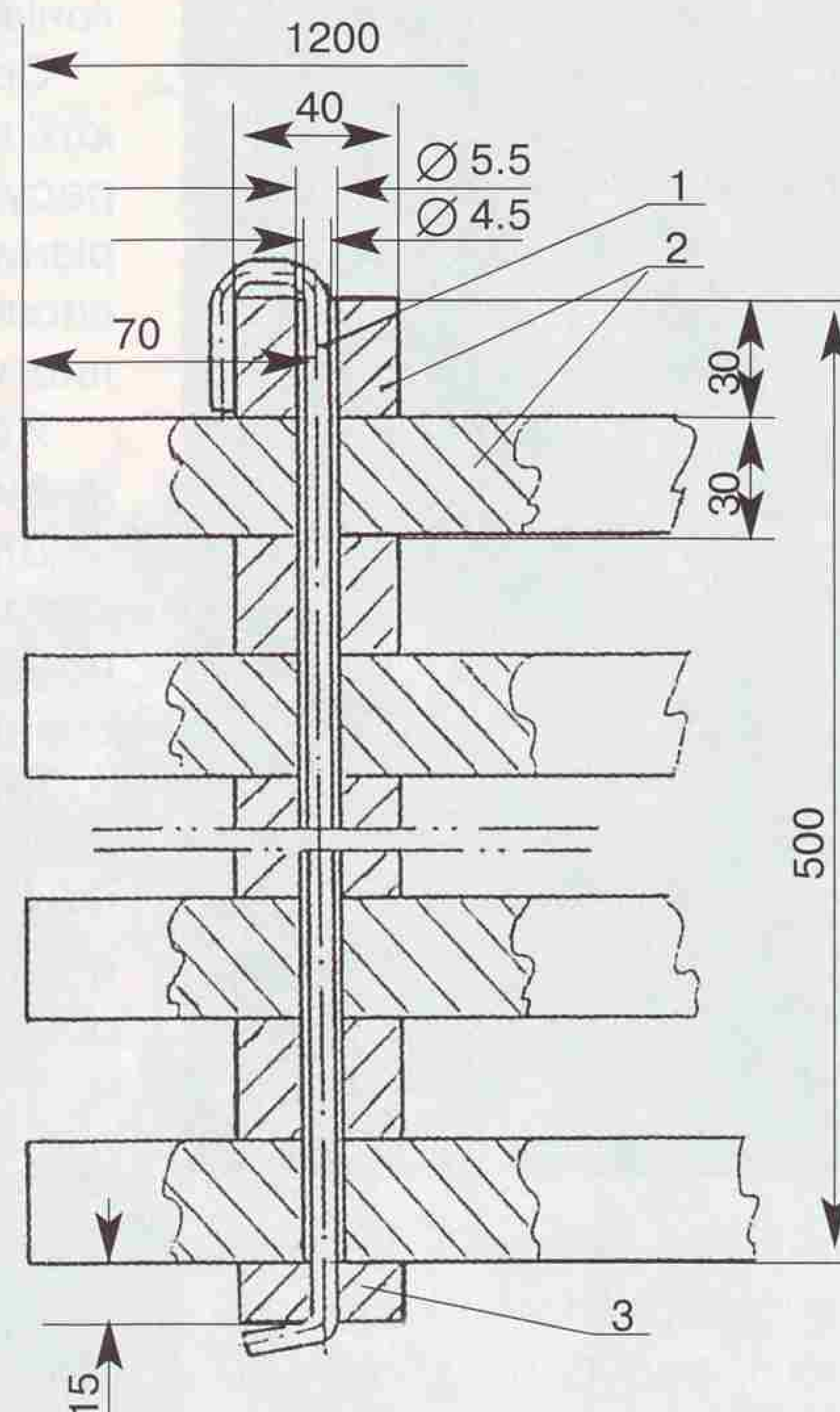

Вузол кріплення рейок на гнучких штирях:
1 — штир;
2 — рейки,
3 — опорна шайба.

Для поліпшення якості компосту суміш зволожують водою. Щілини між рейками забезпечують вентиляцію в компостному сховищі і запобігають перезволоженню суміші.

Якщо рослинних відходів багато, компостний ящик збільшується у висоту: на гнучкі штирі нанизуються додаткові рейки. Не варто надмірно збільшувати кількість відходів в одному ящику, його висота в середньому не повинна перевищувати 0,5 м. Краще розмістити поруч додатковий ящик. Розпушуючи компост, зручно перекидати суміш з одного ящика в другий. При цьому рейки верхніх рядів першого ящика поступово перевстановлюють у другий ящик, що створює зручності в процесі розпушування відходів.

Поступове додавання відходів у компостний ящик сприяє тому, що суміш в його середині розкладається значно швидше, ніж іззовні. Щоб збагатити компост поживними речовинами, до суміші необхідно внести препарати, що містять мінеральні добрива, наприклад, "Байкал ЭМ-1".

У літній період ящик з відходами періодично укривають плівкою, яка запобігає пересиханню компосту, або, навпаки, перезволоженню його дощами. Восени сухе листя дерев можна змішати з тирсою, деревним попелом і викласти зверху в компостні ящики. На зиму ящики з компостом вкривають плівкою.

Навесні, одразу після танення снігу, для прискорення дозрівання ґрунту компост розкидають по його поверхні і розпушують з мінімальним вторгненням у внутрішній світ ґрунту.

Як видно з фотографії, компостне сховище має доволі декоративний вигляд і радує око. А одержане з відходів органічне добриво поліпшує родючість ґрунту і сприяє підвищенню врожаїв екологічно чистої продукції. Отаке, так би мовити, безвідхідне виробництво.

Віталій Дігтенко,
м. Харків

ВЕРЕС ЗВИЧАЙНИЙ

Вересовий мед... терпкуватий, густий, запашний. Його отримують з дикорослого осіннього медоносу — вересу звичайного, медопродуктивність якого становить 60—100 кг з одного гектара. Ця рослина особливо цінна тим, що цвіте з липня до середини осені, тобто саме тоді, коли майже всі високопродуктивні медоноси вже відцвіли.

Верес звичайний (Calluna vulgaris) — вічнозелений розгалужений кущик, що належить до родини вересових. Росте на бідних піщаних і супіщаних ґрунтах, у соснових і змішаних лісах, на просіках та на галявинах, біля торфовищ. Має тонке стебло з дрібними (до 3 мм завдовжки) лускоподібними листками, розміщеними в чотири ряди. Рожеві поникли квітки з'являються в середині літа і квітують до середини осені. Можливо, саме тому перший місяць осені — вересень — і отримав таку назву. В народі верес називають: вересіль, вересінь, вересниця, вересок, верест, вереск, верещай...

Надземна частина рослини містить дубильні речовини, глікозиди (арбутин, ериколін), флавоноїди, сапоніни, алкалоїд еркодинін, смолу, камеді, органічні кислоти (фумарову, лимонну), каротин, сполуки калію, кальцію, натрію, фосфору. Відвар трави з квітами має сечогінні, потогінні, в'яжучі, протизапальні, дезінфікуючі властивості.

Для лікарських потреб траву вересу збирають у серпні—вересні і використовують для лікування нервових, серцевих та ниркових захворювань, а також хвороб печінки, жовчних шляхів, при подагрі, поліартриті, ревматизмі, застуді, безсонні. Для зовнішнього застосування використовують відвар і примочки при виразках, висипах, алергії, опіках, як ранозагоювальний засіб.

Крім медоносних, харчових та лікарських властивостей, верес використовують як кормову культуру: його заготовляють на зиму для годівлі корів і коней, а також для приготування трав'яного борошна. Завдяки наявності каротину, солей кальцію, калію, натрію, фосфору він дуже корисний для молодняку. А ще з молодих пагонів можна отримувати жовтий барвник.

Останнім часом дедалі більшої популярності набувають вересові сади, створені з декоративних сортів вересу з великими, яскраво забарвленими квітками різних кольорів — від білого до темно-бузкового. Вони сповнюють осінній пейзаж з жовтогарячими відтінками листя яскравим морем блакитного цвітіння.

У домашніх умовах з квіточок вересу готують ароматний чай, з гілок та квіток — настоянки, наливки, вина.

Для приготування чаю беруть по 1 частині сушених квіток вересу та пелюсток шипшини і 2 частини сушеного листя суниці. Заварюють як звичайний чай. Вересовий чай має заспокійливі та снодійні властивості.

Тож не випадково Роберт Стівенсон у трагічній баладі "Вересовий мед" описує загублений у віковічній історії вересовий напій, який був солодшим за мед та п'янкішим за вино. Секрет його приготування загинув з цілим народом, але так і не був розголошений.

Наводимо рецепт приготування вересового напою з медом, розроблений сучасними фахівцями. Він хоч і не такий стародавній, але також дуже корисний.

Вересовий напій з медом. 3 г сухих квіток вересу кип'ятять в 1 л води протягом 3 хвилин, проціджують, додають 60 г меду, перемішують. Вживають охолодженим.

Н.М. Смілянець

ЯК ЗАПОБІГТИ РОЗТРІСКУВАННЮ ЯГІД

Це питання постає перед багатьма виноградарями майже кожного літа. Особливо багато розчарувань і турбот виникає, якщо в період достигання ягід винограду ідуть дощі. Від надлишку вологи ягоди починають тріскатись і якщо не вживати ніяких заходів, то врожай може частково, а то й повністю пропасти. Розтріскуватись можуть ягоди всіх сортів, але є сорти, ягоди яких найбільш схильні до цього (Русвен, Вікторія). Менше схильні, але все ж таки потерпають від цього сорти Кодрянка, Фламінго, Кобзар, Румене. Який же вихід? Найпростіше — це відмовитись від вирощування сортів, схильних до розтріскування ягід, але ж тоді доведеться позбутися дуже багатьох сортів. Тому поспішати замінювати сорт на інший я б не радив, бо кожен сорт цінний, смачний і унікальний по-своєму.

Фламінго.

Русвен.

Кодрянка.

Румене.

Щоб запобігти розтріскуванню ягід, чи хоча б частково знизити вірогідність цього прояву, потрібно знати особливості розвитку винограду.

Особливості розвитку кореневої системи виноградного куща полягають у тому, що влітку через високу вологість, особливо після дощу, та краще прогрівання верхнього шару ґрунту починають інтенсивно рости "росяні" корені. Після зими ґрунт також швидше прогрівається у верхньому шарі і першими пробуджуються та починають інтенсивно рости корені, що розташовані у верхньому шарі ґрунту (у "росяні корені"). Якщо їх не видаляти, то з часом (з роками) ці корені дуже розростуться і стануть відігравати основну роль у живленні куща. Позаяк корені знаходяться у верхньому шарі ґрунту, то після дощу вони здатні швидко "вбирати" воду. Корені діють як водяний насос, всмоктують і качають воду та поживні речовини по капілярах, створюючи певний тиск у ягодах. Тому, якщо води, особливо після дощу, багато, то тиск її в рослині зростає, шкірочка ягід не витримує цього тиску і розтріскується. Крім коренів, волога також надходить через пори в листках, що створює додатковий надлишок води в рослині.

Звичайно, розтріснуті ягоди потрібно видалити. Якщо цього не зробити, то через 2—3 дні із-за потрапляння в тріщини спор грибів ці ягоди починають гнити, а від них можуть заражуватись й інші ягоди, навіть ті, які не мали тріщин, і тоді урожай можна втратити.

Щоб знизити вірогідність розтріскування ягід винограду за несприятливих погодних умов, необхідно:

— під час садіння саджанця на постійне місце залишити лише найнижчі корені, а ті, що виросли з вищих вузлів, видалити;
— тим, хто не бажає ризикувати і немає часу приділяти значну увагу сортам, схильним до розтріскування ягід, краще таких не садити;
— щорічно, особливо у перші декілька років, після садіння куща, видалити "росяні корені" (катарування) на глибину 30—40 см;
— коли ягоди достигли, стежити за погодою і за перших ознак дощу зрізувати ґрона, якщо цього не зробили до дощу, то зрізувати ґрона необхідно відразу після нього, бо через 3—4 години ягоди почнуть розтріскуватись;
— в очікуванні дощу варто застелити плівкою ґрунт під кущами (чим більшу площу, тим краще), хоча, звичайно, це дорого і коли багато кущів, то дуже складно;
— сорти, схильні до розтріскування ягід, вирощувати в теплицях;
— відразу після дощу позрізувати верхівки пагонів та пасинки, тоді надлишок води частково вийде через зрізи;
— з метою аерації ґрунту після дощу обов'язково проводити розпушування ґрунту під кущами.

Використовуючи ці поради в комплексі, можна значно зменшити розтріскування ягід, а то й повністю запобігти йому.

***Г.В.Теслюк,** м. Карлівка, Полтавська обл.*

ФУНДУК — ОКУЛЬТУРЕНА ЛІЩИНА

В Україні фундук росте здавна. Останнім часом у Кіровоградській, Харківській, Донецькій областях на дослідних станціях були закладені плантації саджанців фундука, вирощених із насіння південних та західноєвропейських сортів. Шляхом апробації на морозостійкість, урожайність, великоплідність, вихід ядра були відібрані кращі сіянці, які і є справжніми сортами фундука. Відібрані сорти почали розмножувати насінням і вегетативно (відсадками від маточного куща). Розглянемо ці способи розмноження.

Розмноження відсадками

Одно-, дворічний пагін навесні на початку сокоруху пригинаємо до землі в попередньо викопану канавку завглибшки 20 см. З нижнього боку пагона робимо надрізи кори для кращого коренеутворення, пришпилюємо пагін до землі, засипаємо канавку землею з перегноєм (1:1), залишивши верхівку пагона з 3—4 бруньками не присипаними. Утримуємо ґрунт пухким і вологим. На початку літа пагін при основі "кільцюємо" алюмінієвим дротом, що також покращує коренеутворення на відсадку.

Восени розкопуємо укорінений відсадок, відокремлюємо від материнської рослини і пересаджуємо на постійне місце.

Переваги відсадків. Більш ранній, порівняно з сіянцем, вступ у плодоношення; 100-відсоткове збереження материнських властивостей.

Недоліки відсадків. Зниження морозостійкості, спадкове передавання хвороб материнського куща, підвищені вимоги до клімату, ґрунтових умов, погана адаптація у нових кліматичних умовах, аж до 100-відсоткового підмерзання квіткових бруньок, особливо південніших сортів фундука; швидке старіння куща, його недовговічність, пошкодження плодів фундука горіховим довгоносиком, з яким дуже важко боротися і який може знищити весь урожай.

Розмноження насінням

Відбирають великоплідне насіння з високоврожайного підвищеної морозостійкості дерева фундука, яке дає стабільні врожаї. Свіжозібрані горішки зберігають у прохолодному сухому місці до листопада. У листопаді їх укладають в ящик, присипаючи прожареним вологим річковим піском (1:5), опускають до підвалу, де стратифікують до весни. Кожних два тижні насіння з піском перемішують, за необхідності зволожують, але не перезволожуючи. Коли насіння почне накільчуватися, а час садіння ще не настав, то його виносять у льодовню або сніг, де зберігають до садіння. Якщо час садіння настав, а насіння не накільчилося, його виносять на два тижні у приміщення з температурою +20—25°С, перемішуючи щодня. Висівають насіння або в шкілку на відстані 10 см одне від одного, або на постійне місце. Глибина загортання 5—7 см.

Переваги сіянців. Підвищена морозостійкість, швидке пристосування до умов нового середовища росту, підвищена морозостійкість квіткових бруньок, слабке ураження хворобами і шкідниками. За дбайливого гарного догляду дають стабільні і високі врожаї, невибагливі до ґрунту, добре плодоносять у затінку, невибагливі і витривалі.

Недоліки сіянців. Пізніший вступ у плодоношення, можлива варіація за величиною горіха, причому на 50% як у кращий, так і в гірший бік. Твердіша шкаралупа в горішків, хоч ця ознака має й свій позитив — довгоносик пошкоджує плоди лише на 10—20%.

Садіння фундука на постійне місце

Фундук невибагливий, добре плодоносить у затінку, витримує зволожені місця, може рости там, де інші дерева гинуть. Але для одержання високих і стабільних урожаїв, особливо при закладанні фундукового саду на кількох гектарах, бажаний пухкий перегнійно-карбонатний ґрунт на західних, східних, північних схилах неподалік від водойми. Південні та південно-західні схили малопридатні для вирощування фундука, позаяк вони дуже висушуються сонцем. Фундуковий сад має бути захищений від вітрів, щоб той не здував пилок. Перед закладанням саду ділянку потрібно переорати на глибину 40—60 см, затим закультивувати на глибину 10 см. Для весняного садіння орють з осені і навпаки. Якщо сад передбачається поливати, то садять за схемою 7х7 м, без поливу — 6х4 м.

Удобрення

Фундук забирає з ґрунту дуже багато поживних речовин, тому щорічно вносять з розрахунку на 1 га саду 40 т перегною та по 120 кг діючої речовини азотних і фосфорних добрив плюс 60 кг калійних.

Утримання ґрунту

Після першого післясадивного поливу ґрунт у міжряддях культивують на глибину 10 см, наступні культивації проводять у міру появи бур'янів. Культивувати міжряддя фундука слід не глибше, як на 10 см, бо поверхневі корені погано відновлюються, що негативно позначається на врожайності. По суті — це головна вимога до обробітку ґрунту у фундуковому саду.

Формування й обрізування кущів

Правильне обрізування кущів фундука є визначальним для врожайності, величини плодів, довговічності дерев. Мета обрізування фундука полягає в тому, щоб кущ мав 8—10 пагонів, розташованих якнайдалі один від одного. Слабкі, близько розміщені пагони видаляють. Якщо кущ фундука дає слабкий приріст, його зрізують на висоті 10 см від землі і 2 роки не чіпають. За цей час можна визначити, що слід видалити на 3-й рік.

Омолоджують плодоносні пагони поступово після 20 років плодоношення, коли з'являються ознаки засихання гілок. Щорічно слід підтримувати стан куща, видаляючи пагони на кільце не вище 5 см від поверхні землі. Омолоджують кущі навесні після цвітіння.

Полив фундука

На високу рентабельність фундука можна розраховувати лише при його зрошенні. Поливають фундук по борознах, розташованих упоперек рядка і пристовбурних кругах з розрахунку 300 л під молодий і 1500 л під плодоносний кущ. Строки поливу: 1 — перша половина травня; 2 — перша половина червня; 3 — перша половина серпня; 4 — перша половина вересня; 5 — після обпадання листя.

Боротьба з шкідниками і хворобами

Найнебезпечніші для фундука — горіховий довгоносик, фундуковий вусач, щитівка. За масового розмноження довгоносика пошкоджується 80—100% горіхів. Контроль за жуком (довгоносиком) проводять шляхом обстеження наприкінці травня на деревах і восени шляхом розкопування ґрунту на глибину 20 см.

Заходи боротьби: навесні дворазове обприскування через 10—15 днів інсектицидами, а восени — проти щитівки і фундукового вусача після обпадання листя. Проти хвороб обприскують колоїдною сіркою.

Висушування плодів

Обривають плоди, коли горішки мають золотаве забарвлення, а обгортки плодів ще зелені. Сушать на сонці 2—3 дні або в сушарках, але за температури не вище +50°С. Калібрують, відсіюють порожні і зберігають у паперових мішках у сухому прохолодному місці.

Рекомендації

Не захоплюйтеся відсадками великоплідних південних сортів, вони мають багато порожніх горіхів, дуже підмерзають, втрачаючи до 80% врожаю. Краще висаджувати фундук якісним апробованим насінням з відібраних маточних кущів центральної України. Саджанці, вирощені з такого насіння, зазвичай, добре пристосовуються до конкретних ґрунтово-кліматичних умов, не підмерзають, мають тривалий період життя та регулярно плодоносять. Для кращого запилення не забувайте підсадити поруч ліщину або сорт Далекосхідний (на 10 саджанців фундука — один запилювач).

М.Ю. Пічний,
агроном-садівник, м. Кіровоград

Про "взаємовідносини" між рослинами

Уже понад 10 років у журналі "ДСГ" час від часу публікуються матеріали на цю тему, автори яких по-різному називають такі "взаємовідносини" (біологічна несумісність, небажане сусідство, негативний чи позитивний взаємовплив, енергетичні взаємовідносини, сумісність біополів. Дехто з них висловив бажання почути думку науковців, поради й пояснення.

Біологічна несумісність

Маючи диплом ученого агронома-плодоовочівника, попрацювавши 4 роки агрономом, 30 років науковцем, з них 26 у галузі садівництва (в т.ч. і виноградарства) і набувши ще 34-річного досвіду господарювання на двох власних садово-городніх ділянках, хочу висловити й свої міркування з цього питання.

Під біологічною несумісністю в садівництві розуміють несумісність прищепи з підщепою, що трапляється під час вирощування саджанців чи перещеплення дерев. Така несумісність проявляється по-різному: погане приживлення і проростання заокулірованих вічок чи прищеплених живців; дуже слабкий ріст і раннє всихання прищеп; передчасна зміна кольору листків у прищеп, які нормально росли в першій половивні вегетації; відламування на місці зрощення прищепи з підщепою. Такі прояви несумісності, як всихання прищепи чи відламування її на місці зрощення з підщепою можуть проявитися і через багато років. Біологічна несумісність прищепи з підщепою зумовлена фізіолого-біохімічними відмінностями щеплених компонентів (це питання складне і ми на ньому не зупинятимемося). У наших дослідах виявилися несумісними районовані сорти яблуні з вегетативною підщепою яблунею Цумі і чимало сортів груші з різними формами айви. В саду Подільської дослідної станції садівництва були випадки відламування на місці зрощування деяких сортів абрикоса, заокулірованих на аличі.

Не садіть нові дерева на місці викорчуваних

Не рекомендується висаджувати саджанці на місці викорчуваних старих дерев, бо ґрунт уже виснажений; крім того, в ямі залишається коріння, яке після розкладання виділяє в ґрунт речовини, що можуть пригнічувати висаджені на цьому місці саджанці.

Восени 1971 р. ми придбали ділянку з готовим 14-річним садом. На всьому масиві колективного саду (тоді дачами не називали) дерева були висаджені за єдиним планом з відстанню між рядами і деревами в ряду 6 м. Але господарі ділянок на свій розсуд понасаджували ще дерев і кущів від дороги і з обох поздовжніх сторін ділянки, відступивши 3 м від "законних" дерев і 1 м від межі між ділянками.

Усі дерева на нашій ділянці були розкішні, доглянуті і їхні крони вже зімкнулися. Отож, ми відразу приступили до зниження крон і обмеження їх у ширину, а згодом і до поступового викорчовування дерев, оскільки наявний сортимент нас не зовсім задовольняв та й небажаним було затінення з усіх сторін ділянки. Невдовзі на вільному місці висадили 11 дерев на слаборослих вегетативних підщепах, а після подальшого видалення 22—25-річних дерев заклали новий сад, залишивши лише одну черешню, що росла над дорогою, яку викорчували в 36-річному віці. Нові дерева висадили, звісно, не в ті ж самі ями.

Нещодавно дізналися від сусіда по ділянці, що сад був висаджений на місці плантації бруслини бородавчастої (рос. — бересклет бородавчатый). Цей чагарник (кущ заввишки 1—3 м) росте в підліску листяних лісів, на галявинах, по ярах, поширений майже по всій Україні. Десь із середини 30-х років минулого століття його почали вирощувати в культурі як важливий гутаперчонос (гутаперчу використовували як ізоляційний матеріал). Оскільки гута в бруслині нагромаджується в основному в особливих клітинах кори коренів (хоча є вона в стеблі і листках), можна припустити, що та плантація існувала тривалий час, щоб виростити велику масу сировини. З іншого боку, коріння вибрали з ґрунту досить ретельно, не залишаючи решток, які могли б мати шкідливий вплив на висаджений сад. Але не може бути сумніву в тому, що ґрунт був досить виснажений. І все ж таки ми не спостерігали ніякого пригнічення як старих, так і висаджених уже нами дерев, а також ніякої взаємостимуляції.

Горіх і шипшина ростуть в одному гнізді

Про взаємодію між рослинами

Автори опублікованих у журналі статей наводять приклади "взаємних симпатій" між рослинами, а також поганого росту і навіть загибелі тих чи інших рослин, звинувачуючи в цьому їхніх сусідів. Так, Г.С. Мамченко ("ДСГ" № 4, 1999 р.) вважає поганою комбінацію перцю з баклажанами, бо баклажани гірше вродили (але ж це ще не означає, що винен у цьому перець). Якщо помідори й гладіолуси виявили "взаємну симпатію", то молоденька, добре розвинута черешенька, поряд з якою росли ті ж самі гладіолуси, загинула. Ніяких симптомів загиблої черешні автор не повідомляє. Найвірогідніше та черешенька могла загинути внаслідок пошкодження ранніми осінніми морозами чи від так званих сонячних опіків штамба, що нерідко трапляється в другій половині зими, коли бувають різкі перепади денної і нічної температури. Ми теж вирощуємо гладіолуси і щороку (як і належить) в іншому місці, але ніякого негативного впливу на будь-які рослини не було. А ось у 2005 р. постраждали саме гладіолуси, що росли (вже не вперше) біля карликових груш (погано цвіли, утворили чимало хворих бульбоцибулин).

Г.С. Мамченко відзначає також, що зарості малини знищують порічки, горіх пробиває крони дерев яблуні, виноградна лоза знищує дерева. Щоб цього не сталося, слід, насамперед, ураховувати біологічні особливості рослин, аби розмістити їх правильно на площі, а надалі відповідно доглядати. Адже малина утворює багато кореневих паростків, які потрібно своєчасно видаляти, залишаючи найсильніші і на оптимальній відстані один від одного, не даючи їм поширюватися за межі відведеної смуги (вона має бути завширшки 50—60 см) чи висаджених кущів. Ми віддаємо перевагу вирощуванню малини кущовим способом в один ряд біля межі з відстанню між кущами 70—80 см. У кущі залишаємо не більше 3—4-х пагонів, які поодинці (не пучком!) підв'язуємо до кілків. А щоб горіх не "пробивав" крони яблунь або не накривав своїм гіллям дерева і кущі, його слід висаджувати окремо, бо він і сам не любить ніяких сусідів, у т. ч. такого ж самого горіха (їх рекомендується висаджувати на відстані 8—10 м один від одного). Густо висаджені горіхи вздовж нашого дачного масиву мають досить непривабливий вигляд. А неподалік, біля роздоріжжя,

на вільному місці росте один молодий горіх поряд із рядком кількох дорослих дерев дикої аличі. Горіх дещо вищий від аличі, але в бік аличі не виросла жодна скелетна гілка. Отже, горіх як світлолюбна порода теж потерпає від затінення, що є чи не основною причиною поганого росту, а часом і передчасної загибелі дерев і кущів. Виноградна ж лоза не "знищує дерева", а просто шукає собі опору, бо виноград — це ліана. На відміну від інших деревних рослин у нього немає міцного скелету і він формує свою крону залежно від опори, яку обвиває своїми пагонами. Отже, для нього слід заздалегідь передбачити опору, але таку, щоб можна було дістатися до кожного пагона, бо за ними також потрібен постійний догляд, наприклад, виламування зайвих, пасинкування, прищипування тощо.

Інші автори публікацій здебільшого лише перелічують несумісні, на їхній погляд, комбінації без будь-яких пояснень, без чого не можна пояснити справжню причину тієї "несумісності". Так, А.Ф. Нікітін ("ДСГ" № 4, 1999 р.) і Г.А. Скоряк ("ДСГ" № 9, 2005 р.) застерігають від висаджування поруч вишні і абрикоса; зазначають згубний вплив дерев яблуні, груші, черешні на смородину, порічки, аґрус, а також троянд і калини — на яблуню і грушу (А.Ф. Нікітін), черешні — на яблуню, грушу, сливу, аличу, абрикос і особливо згубний вплив троянд на дерева і кущі (Г.А. Скоряк). А.Ф. Нікітін також стверджує, що яблуня і груша поруч з горіхом "просто пропадуть", а Г.А. Скоряк вважає горіх найтоксичнішим з-поміж усіх плодових дерев, якби горіх був насправді таким отруйним, то люди не використовували б з лікувальною метою його кору, листя і не готували б цілющих настоянок (до того ж — ще й вишуканого смаку!) з його недозрілих плодів, де значну частину становить товста зелена оболонка. Хоча вся ця рослина має інсектицидні й фітонцидні властивості, що згубно діють на комах і бактерій. Г.А. Скоряк ("ДСГ" № 12, 1999 р.) згадує, що десь у 60-х роках довелося побувати у колгоспі на Черкащині, який очолювала Г.Є. Буркацька, де в полезахисних смугах, за висловом голови, абрикоси з черешнею та сливи з черешнею не тільки повільно ростуть, але й всихають. Подібне трапилося через багато років і в нього на садовій ділянці: біля черешні, "де раніше всохла груша, а натомість посадив сливу, дерево майже не росте. Навесні зазеленіє, ріденько зацвіте, а до середини літа листя все обпадає". Не виявивши великих відхилень у наявності "схрещених магнітних силових ліній Землі", дійшов висновку, що "заважає тільки несумісність дерев". Відсадити сливу було вже пізно, бо "дерево велике, крона розгалужена" (хіба могло вирости велике дерево та ще й з розгалуженою кроною, яке майже не росло?). Запам'яталася й мені полезахисна лісосмуга на дослідному полі Вінницької державної сільськогосподарської дослідної станції (до перебазування її під Вінницею), де в центрі росли високі черешні, а в зовнішніх рядах — посухостійкі світлолюбні абрикоси з розкішними кронами, що свідчить про відсутність негативного впливу на них черешень. А ось слив там не було, бо не місце такій вологолюбній породі поряд з могутніми деревами черешні, які своїм потужним корінням витягують ґрунтову вологу. (Є сумнів, що і в тому колгоспі росла слива поряд із черешнею). А запам'яталась та лісосмуга мені ось чому. В кінці 50-х років, коли я ще працювала у відділі рільництва (рос. — полеводства), приїхала до нас комісія із Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків. Саме тоді достигли черешні (а були вони дуже смачні, хоч і дикі). Яке задоволення мали члени комісії від тих черешень, зриваючи їх прямо з дерева! А старенького професора навіть розвеселили бризки черешневого соку, які він побачив на своєму світлому чесучовому костюмі, що були тоді в моді.

Тут принагідно спростувати застереження від висаджування дерев на схрещеннях магнітних силових ліній Землі (Г.А. Скоряк, "ДСГ" № 10, 1998). Бо буцімто "в епіцентрі такого подвійного схрещення не ростуть або гинуть дерева". (Найбільш інтенсивні такі схрещення через кожних 10 м). Отже, навіть у старих садах, які раніше висаджували з розміщенням дерев 10x10 м, була вірогідність, що чимало дерев потрапить на ці схрещення. Проте ніколи не доводилося бачити будь-якої невирівняності дерев у межах одного і того ж сорту. А бачити доводилось багато садів і навіть жити в саду (батько до війни був науковець-садівник), а згодом побувати в багатьох спеціалізованих садівницьких господарствах, радгоспах і науково-дослідних установах України. Згодом дерева почали висаджувати за схемою 8x4, а пізніше ще густіше. Уже в 70-х роках у наших дослідах дерева розміщували за схемами 5x4, 5x2, 4x2; 3,75x1 — 1,5 м. А в одному досліді ми висадили карликові дерева чотирирядними смугами, де відстань між крайніми рядами тих смуг становила 4 м, а між чотирма рядами такої смуги і між деревами в ряду — всього 1 м. За такого загущення є велика вірогідність опинитися значній кількості дерев у тому "злощасному" епіцентрі. Але ніколи і ніде не спостерігали ніякої строкатості насаджень.

Викликає подив "діагноз" несумісності винограду з "гіркими" сусідами — редискою, часником, цибулею-сіянкою (Г.А. Скоряк, "ДСГ" № 9, 2005 р.). Як повідомляє автор публікації, з двох саджанців комплексностійких сортів винограду, які висадив біля великого старого куща, в середині літа на одному з них пожовкло листя, а другий — майже засох, бо поблизу була редиска. Висаджений поруч (але трохи далі від редиски) інший кущ теж не хотів рости, бо "...неподалік між кущами суниці де-не-де проглядав самосійний часник". Невже могла маленька редиска, найскоростигліша культура, яка росте лише якийсь місяць (адже її вирощують для споживання) спричинити пожовтіння листя аж у середині літа чи майже загибель виноградного куща? Або той самосійний часник, що де-не-де проглядав між кущами суниці? А може найгіршим сусідом став той великий старий кущ винограду, біля якого були висаджені молоді? Автор публікації остаточно переконався, що виноград не любить "гірких" сусідів, коли висіяв цибулю вздовж паркану під виноградом. І ось та цибулька-сіянка, що вродила як горох, так "істотно вплинула" на виноград, що на всіх рукавах того куща, підвішених на паркані, не було жодного повноцінного ґрона.

Наші спростування

На нашій ділянці вздовж будиночка росте чотири кущі винограду, з них два молоді, які лише двічі плодоносили. Відстань між кущами 1,5 м. Формуємо їх у вигляді вертикального кордону з висотою штамба 1 м. Стовбур кожного куща підв'язаний до вкопаної труби, а вище від неї (дещо з нахилом) — до дроту, який з'єднаний із трубою і закріплений під дахом. Саме біля цих кущів винограду вже двічі вирощували цибулю ріпчасту і часник (згідно із сівозміною) і один раз редиску, яка була висіяна впритул до виноградного ряду (тіні там не було, бо штамби високі, лози винограду поплелися до даху, а будиночок затінює прилеглу до нього площу лише перед заходом сонця). Згодом перед виноградом висадили суницю, у міжряддях якої через ряд (щоб не потоптатися по часнику) висаджуємо часник. Якщо вже зайшла мова про гірких сусідів, то найгіркіший і найагресивніший з них хрін росте у нас біля самісінької яблуні, куща порічок і винограду, але ніяка рослина від нього не потерпає. Звісно, ми не дозволяємо хрону поширитися за межі відведеного клаптика землі.

Крім згаданих кущів винограду, маємо ще шість, з яких чотири формуємо, як описано вище, а два — десь до двох метрів вертикально по трубі, а далі — по горизонтально натягнутому дроту. Тут заодно варто згадати і про троянди, на які авторами публікацій висловлено чимало нарікань. У нас 2 кущі троянд розташовані на відстані 1 м від винограду і один — за 2 м від нього, причому цей кущ найсильніший, бо належить до плетистих троянд. Ніякого негативного впливу на виноград троянди не виявили, як і на яблуню, абрикос і кущ гумі, які ростуть від троянд на відстані відповідно 1,5; 1,2 і 1 м і оточують їх із заходу, сходу і півдня. А саме троянди дещо потерпають (цвітуть не так рясно, як на попередньому добре освітленому місці, звідки ми пересадили їх кілька років тому, щоб було більше місця для суниці). До речі, ті троянди не такі вже й затінені, бо у яблуні, яка росте біля стежки, сформована рідка площинна крона; абрикос невисокий, з компактною кроною, а в куща гумі щороку видаляємо по кілька старих гілок. Але для таких сонцелюбних рослин як троянди того світла недостатньо.

Обстеживши сусідні і більш віддалені ділянки нашого масиву, а також навколишні насадження, вдалося знайти на кожну "несумісну" комбінацію спростування і обґрунтування

помилкових висновків авторів публікацій на цю тему. Ось ли[illegible] не довелося надибати на черешню поряд із аличею і калину поруч із яблунею (а груша сусідська, що біля самісінької стежки, на відстані 1,5 м від нашої калини, сформованої на високому штамбі з невеликою кроною, почувається нормально).

Хоча автори статей переважно лише констатують сам факт "несумісності", проте вдалося дещо дізнатися про умови, в яких ростуть "скривджені" рослини. Самі ж автори наводять такі факти: на присадибних і дачних ділянках "насадження загущені, крони дерев нерідко переплітаються", кущі аґрусу між сливами і грушами практично не плодоносять, а "...за 2—3 м від дерев той самий сорт аґрусу плодоносить добре". Або ще таке: із чотирьох соток землі в обробітку тільки дві. "Бо на решті площі ростуть плодові дерева, кущі, суниця тощо". Даруйте, але й ту "решту" теж слід обробляти, не кажучи вже про суницю, яка потребує ретельного догляду. Наприклад, у 1974 р., на третій рік після садіння, ми зібрали 170 кг суниці сорту Ясна з площі 85 кв. м. І це без будь-якого удобрення, а лише за рахунок своєчасного розпушування ґрунту (до 8—10 разів за вегетацію), не допускаючи забур'янення (зокрема мокрецем, якого було багато) і утворення ґрунтової кірки. А якщо під деревами і тим більше під кущами ягідників ґрунт не обробляється, а задернілий, то траву слід систематично скошувати, а навколо ягідних кущів розпушувати ґрунт.

Щодо ягідних кущів, то у нас аґрус, порічки і смородина добре ростуть і плодоносять у рядах черешні і яблуні, де відстань від дерева до куща становить 1,5—2 м. На сусідній із нашою ділянкою (до речі, її господар мешкає по сусідству із Г.А. Скоряком) порічки сильнорослого сорту Червоні Віксне і аґрус висаджені вздовж стежки-межі в ряду дорослих високих дерев (2 яблуні, 3 сливки, 2 абрикоса), в кінці якого та молода груша, що біля нашої калини (а саме груша ще й біля черешні, хоча поки що не накрита нею). Один із кущів тих порічок росте впритул до цієї груші, а ще один — біля самісінького стовбура однієї з яблунь, яка всього лише за 2 м від горіха. І ніякого пригнічення. Цим деревам і кущам пощастило, бо з нашого боку мають нормальне освітлення. Та й поживних речовин у тих кущів достатньо, бо господар щедро їх угноював. Горіх із яблунею мирно співіснують, бо в обох дерев господар дуже вкоротив нижні гілки (ліпше б він їх зовсім видалив, бо не плодоносять через те, що затінені сильними верхніми гілками). А ще видалив ті, що ростуть назустріч одна одній. У решти дерев цього ряду видалені гілки, що спрямовані до стежки і в бік розташованих поруч дерев. У вишні, що росте за 2 м від черешні, всихають нижні гілки, бо вже старі (це для вишні такого сорту закономірно), а в другої вишні, що на відстані 1,2 м від тієї ж черешні, хоч і ушкоджений морозом штамб, цілком здорові гілки і стовбур.

Ще в одного сусіда за 2 м від старої черешні благополучно росте молодша за неї яблуня, а досить жалюгідний вигляд має саме черешня. На ній багато всохлих гілок, на яких висять сухі кісточки — це наслідок ураження дуже шкодочинною хворобою кісточкових (сіра гниль кісточкових, яку ще називають моніліальний опік, або моніліоз). Горіх і груша з відстанню між ними близько 2 м, яких регулярно підстригали (бо висаджені майже впритул до будинку), мирно ростуть, обігнавши у висо-

Враховуйте вимоги рослин до умов вирощування

Потрібно враховувати, що яблуня менш вибаглива до умов вирощування; груша вибагливіша від яблуні, потребує родючих ґрунтів і достатньої кількості вологи; слива вологолюбна, на сухих ґрунтах погано плодоносить, часто хворіє і взагалі недовговічна; абрикос посухостійкий, не витримує місць із близьким стоянням підґрунтових вод, потребує добре освітлених місць, у затінку дерева слабо розвиваються і дуже уражуються грибними хворобами.

Більшість фруктових дерев і ягідних кущів належать до світлолюбних. Навіть смородина, яку найчастіше висаджують у затінку (вона, мовляв, як і аґрус та малина, лісового походження), потребує оптимального освітлення, бо походить вона з лісових галявин. Отож, їй потрібно створити умови, близькі до природних: достатнє зволоження, висаджувати не в суцільному затінку, але й не на сонці. Якщо на дереві гілки спрямовані в один бік, то це свідчить про нерівномірність і однобічність освітлення. Якщо пагони спрямовані вертикально — недостатня загальна інтенсивність освітлення (вовчки в середині крони). Кращим показником умов освітлення та вимог порід і сортів до них є потужність крони і довговічність її скелетних гілок, особливо в нижній зоні. Отже, під час обрізування будь-якої рослини в саду необхідно забезпечити можливість найглибшого освітлення крони дерев чи кущів шляхом відповідного вмілого вирізування окремих гілок (про це писалося в журналі "ДСГ" № 10, 2002 р., с. 13).

Дерева і кущі упродовж усього життя повинні мати достатній об'єм ґрунту, повітря і світла. У занадто загущених насадженнях крони дерев змикаються, загущуються, гілки витягуються догори, оголюючись знизу, а це призводить до недовговічності рослин, зниження їх урожайності. Площа живлення для різних порід неоднакова. На садових ділянках дерева можна висаджувати густіше, ніж у промислових садах. Відстань між рядами може бути 4—6 м (залежно від висоти дерев і культур, які вирощуєте в міжряддях саду), а між деревами в ряду — від 2 до 4 м (слаборослі породи і сорти висаджують густіше). Але це ще не означає, що ваші дерева вмістяться в такі "рамки", коли розростуться. Отож, згодом доведеться знижувати крони і обмежувати їх ріст у ширину.

У нашому саду відстань між рядами становить 4 м. У рядах яблуні на підщепі ММ106 і черешні висаджені на відстані 3 м, а карликові яблуні, а також сливи й алича, які щеплені на повстистій вишні, — через 2 м; груші на айві — через 1 м. Деякі дерева (30-річна черешня, вишня, горіх, шовковиця, глід) висаджені перед будиночком, від дороги, на газоні, який регулярно скошується (адже трава — конкурент дерев за вологу). Ці дерева розташовані "в ліричному безпорядку", який передбачає вільне розміщення дерев на достатній відстані і так, щоб високорослі породи не затуляли від сонця слаборосліших.

У міжряддях саду вирощуємо овочі й ранню картоплю, якій у певні роки (згідно з сівозміною) доводиться рости між яблунею і черешнею (а від такого сусідства застерігає А.Ф. Нікітін). Наші дерева не створюють відчутної тіні, бо крони в них знижені і регулярно кваліфіковано проріджуємо. Крайні ряди овочів і картоплі висаджуємо на відстані 50—70 см від ряду дерев.

винувачувати ті чи інші породи в негатив-
дні дерева інших порід або на ягідні кущі
зібратися, чи відповідають створені вами
конкретних рослин. Наприклад, аґрус ду-
мов вирощування, бо його мичкувата коре-
ташована дуже близько до поверхні ґрунту,
, деревами, які витягують усю вологу. А ще
окремі гілки всихають від старості, пош-
и, сильного затінення, ураження хвороба-
кос, вишня). Отож, враховуючи викладене
уважно до своїх дерев і кущів і, можливо,
е" тих агресорів.
ції, то такий вплив на вишню має черешня,
гарними запилювачами для вишні, а вро-
жить від запилення.

А.М. Білик,
кандидат сільськогосподарських наук,
а/с 3165, м. Вінниця-27, 21027

Осіннє садіння цибулинних

Тюльпани, нарциси, гіацинти та багато інших цибулинних, які висаджують у відкритий ґрунт восени, мають свої особливості і потребують відповідної уваги під час садіння. Чим краще будуть підготовлені, своєчасно та правильно висаджені цибулини, тим яскравіше й довше милуватимуть ваші очі квіти навесні.

Вибираючи садивний матеріал, необхідно знати кілька нескладних правил:

— купувати цибулини краще наприкінці липня — на початку серпня (до цього часу всі грибні хвороби цибулинних уже проявляться і уражені цибулини будуть добре вирізнятися);

— чим більша цибулина, тим ліпшою буде якість квітки;

— цибулина має бути щільною, сухою і важкою (якщо просушування виконано не за правилами, то цибулина може захворіти і після садіння).

Після придбання і до садіння цибулини зберігають у темному, прохолодному і сухому приміщен ні за температури +15—17⁰С. Висаджувати цибулини можна з середини вересня, коли ґрунт починає охолоджуватися і його температура не перевищує +9—11⁰С. Усі цибулинні відмінно почуваються при садінні в будь-який ґрунт, єдиний виняток — це ділянки, що містять надлишок гною або рослинні рештки, що пріють у ґрунті. Під час садіння потрібно стежити, щоб у лунки не потрапляв гній, тирса, солома і рослинні рештки з ознаками гниття.

При садінні відстань між цибулинами має бути не менше 5—10 см залежно від їхньої величини та сорту, а між рядками на грядці — 20—30 см. Великі цибулини висаджують на глибину 18—20 см, дрібні — на 8—12 см. Нарциси можуть рости на одному місці доволі довго, але оптимальний строк — 2—3 роки.

Тюльпани краще викопувати щороку, але якщо ви не маєте за мету розмножити відповідний сорт або тюльпани висаджені на клумбі чи на альпійській гірці і щорічне їх викопування проблематичне, то вони досить добре почуватимуться на одному місці тривалий час. Але при цьому необхідно стежити, аби після цвітіння те *місце, де ростуть тюльпани, не перезволожувалося.

Гіацинти найвередливіші з цибулинних, і чим більші квітки має сорт, тим ретельнішого догляду потребують цибулини. Гіацинти викопують щороку, намагаючись якнайшвидше просушити цибулини. Залишати їх у ґрунті не бажано, позаяк гіацинти погано реагують на вологість у період спокою цибулин (червень—жовтень) і якщо ґрунт перезволожений, загнивання цибулинного денця неминуче.

Мускарі, крокуси, декоративна цибуля і часник менш вибагливі і добре ростуть на одному місці тривалий період.

Якщо ви хочете, щоб ваші цибулинні культури квітували яскраво й довго, то під час садіння скористайтеся таким невеличким секретом: на дно ямки, в яку будете висаджувати цибулину, насипте шар (1—2 см) просіяного річкового піску, покладіть цибулину і присипте невеликою кількістю землі, перемішаної з тим же річковим піском у співвідношенні піску і землі 3:2. А затим присипте землею до потрібного рівня. Після садіння поливати цибулинні не слід. Їм достатньо тієї вологи, що збереглася в ґрунті і вони добре вкоріняться.

Кожна квітка у вашому саду несе з собою, крім краси й аромату, відповідну символіку і певне значення.

Весняні цибулинні культури першими приносять в наші сади відчуття весни і пробудження.

Тюльпани символізують багатство і владу (на багатьох гербах європейської знаті зображені тюльпани, а в Голландії до цього часу існує замок, куплений за кілька цибулин тюльпанів). Нарциси — радість буття і сталість достатку в домі (нарцис — улюблена квітка китайських імператорів на новорічні свята). Гіацинти символізують постійність у коханні.

Кожна з цих квіток народжується і проживає своє коротке життя лише для того, щоб люди, у чиїх садах вона квітує, побачили і усвідомили красу і радість життя.

П.О. Козлова,
м. Бахчисарай, АР Крим

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Дачна грубка для зими

Не існує єдиної думки, яка грубка на дачних ділянках краща: металева чи цегляна. Прихильникам металевих грубок подобається, що їх можна просто й дешево встановити, а також те, що за їхньою допомогою можна швидко обігріти приміщення. До недоліків слід віднести підвищену пожежонебезпечність частої топки; така грубка швидко холоне.

Володарям цегляних грубок подобається, що тепло в них довго утримується (це зручно при постійному проживанні), а також обґрунтованість і довговічність конструкції.

При постійному проживанні в будинку пріоритет неодмінно за цегляними грубками. Металеві застосовують у лазнях або тимчасовому житлі, де необхідне короткочасне швидке прогрівання.

При проживанні на дачі в не дуже холодний час виграють власники цегляних грубок. Ті ж, хто взимку відвідують свою "фазенду" тільки по вихідних, частіше віддають перевагу металевій грубці.

Пропонується сполучити переваги обох грубок. На дачі, склавши цегляну грубку, виготовити для зими ще й металеву, котра легко "сусідує" з будь-якою цегляною, що має плиту з конфорками (рис. 1). Установивши металеву грубку біля бічної стінки цегляної, трубу її слід вивести у конфорку, знизу підклавши необхідну кількість цеглин.

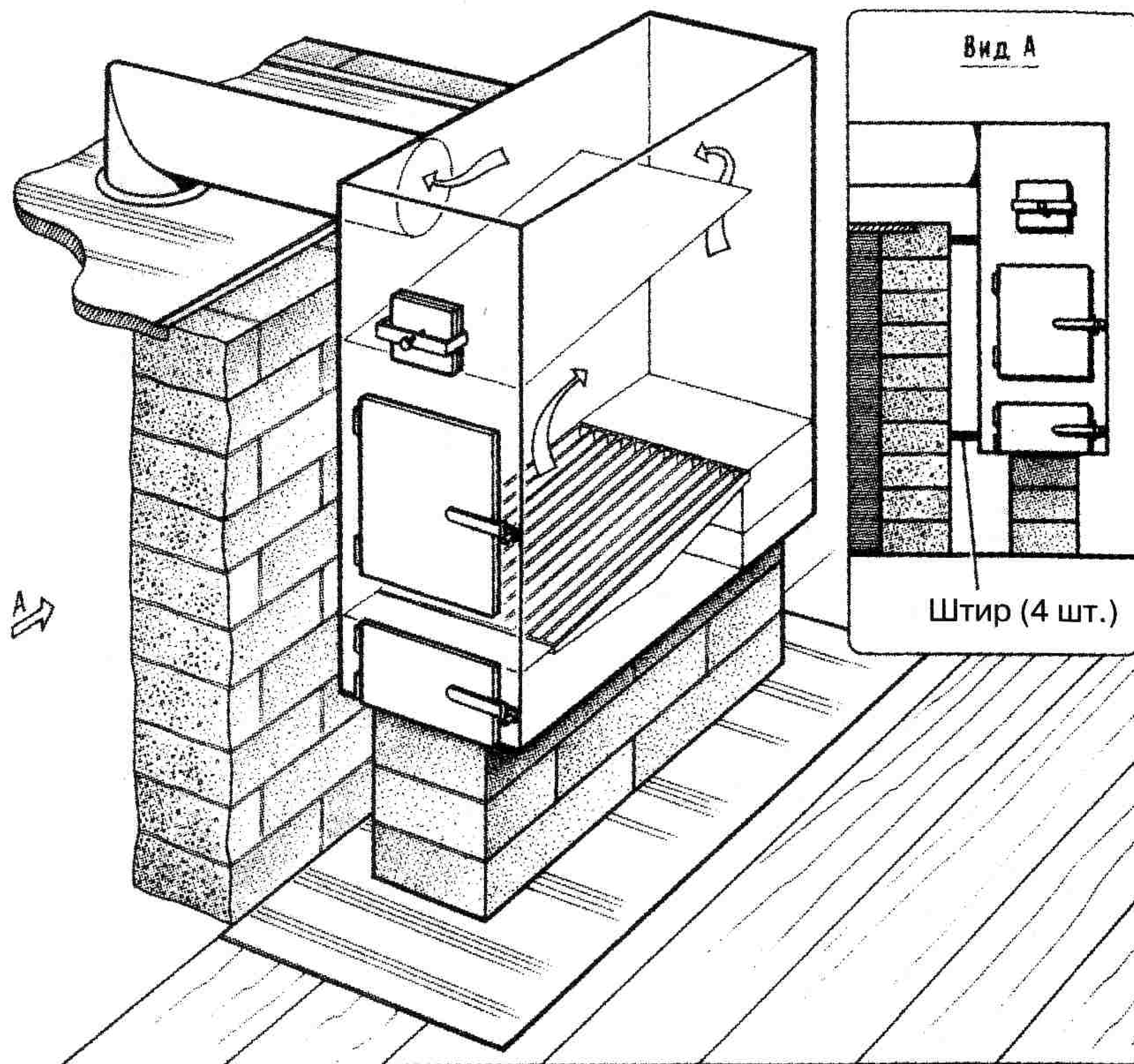

Рис. 1.

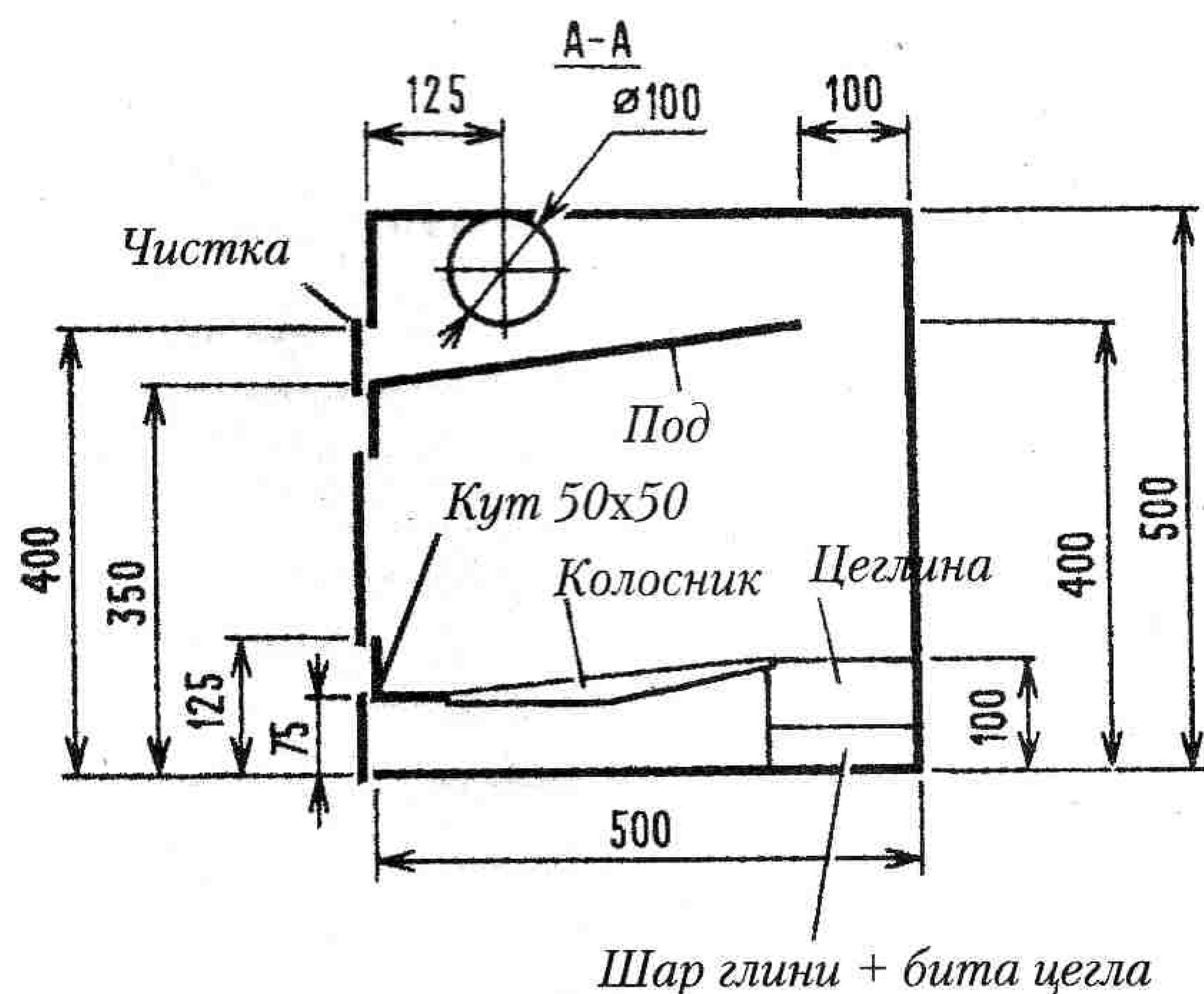

Рис. 2.

На літній період металеву грубку легко зняти до наступних холодів.

Грубка зварена зі сталевих листів завтовшки 4 мм. На под, у частину, що найбільше нагрівається, краще взяти товстіший метал. Грубка досить вузька – багато місця не займає, боковини дещо ширші, щоб більше віддавали тепла. Основні розміри наведені на рис. 2.

Якщо в печі є "самоварник", його можна використовувати для відведення гарячих газів, якщо ні, – слід пробити спеціальний отвір у кладці. Вертикальна труба краща за інші.

При встановленні такої грубки у метрі від її боковини не повинно бути предметів, що легко займаються. На підлогу під грубку необхідно покласти лист металу.

З журналу "Наш дім",
Передплатний індекс 74453

НА ЗЕМЛІ ЛЕГКОЇ РОБОТИ НЕ БУВАЄ

І в цьому вам допоможе ручний дисковий культиватор "Сеник", про який ми вже доволі докладно розповідали на сторінках нашого журналу у 2003-му (№6) і 2004-му (№5) роках. Та до редакції, як і до автора винаходу, і дотепер надходять листи і телефонні дзвінки з проханням розповісти ще раз про культиватор пана Бориса Сеника. Отож, виконуємо прохання наших читачів.

Свій дисковий культиватор я застосовую вже шостий рік. Він допоміг мені якоюсь мірою вирішити проблему ручної праці в городництві, а оскільки "досконалості межі немає", то хочу поділитися з читачами журналу про свої подальші вдосконалення та розробки нових можливостей дискового культиватора. Нагадаю читачам, що дисковий культиватор застосовують для вирощування майже всіх сільськогосподарських культур, які вирощують рядковим способом, а особливо він придатний для культур, котрі вирощують гребеневим способом, як приміром капусту, помідори, перець, нашого "другого хліба" — картоплю.

За допомогою базової моделі дискового культиватора провадять такі технологічні операції, як суцільний обробіток грунту, нарізування борозен поливних і для розміщення насіннєвого матеріалу, зокрема бульб картоплі, загортання борозен з розміщеним насінням, розпушування міжрядь, руйнування грунтової кірки, знищення бур'янів, формування гребенів, підгортання та інших технологічних операцій, аж до викопування бульб картоплі з гребенів і вирізування вусів на грядках суниці.

Основні робочі органи культиватора — напівсферичні металеві, гостро заточені диски діаметром від 40—42 до 45 см, що застосовуються в тракторних лущильниках і легких дискових боронах. Якщо напівсферичний диск — не новина в сільськогосподарській техніці, то рама культиватора, не зважаючи на свою простоту, дає змогу встановлювати диски на ширину міжрядь від 30 до 70 см, а кут атаки дисків від 0 до 45°. Це дає змогу встановлювати культиватор теоретично у більш ніж 360 положень залежно від вибраної роботи і кмітливості працівника. Я, скажімо, вирощуючи картоплю та овочі, застосовую 5—6 положень, а для бажаючих експериментувати — широке поле діяльності. Рама культиватора дає змогу поряд з дисками використовуватись набір плоскорізальних одно- і двобічних лап, долот розпушувачів, прополювальних борінок, роторних батарей для руйнування кірки та інших робочих органів, аналогічних тим, які застосовуються в тракторних пропашних культиваторах. Для встановлення зазначених вище робочих органів на рамі кріпляться утримувачі (див. фото 2).

Про основні прийоми роботи з дисковим культиватором я вже розповідав на сторінках "ДСГ" (№5 за 2004 р.), де, зокрема, йшлося про викопування картоплі з гребенів дисками. Такий спосіб, як показала практика, придатний для порівняно легких за структурою грунтів: для ранніх сортів картоплі, в яких на час збирання коріння і стебла рослин відмерли. Для пізніх сортів на важких грунтах застосовують спеціальну лапу-копалку, яка кріпиться до рами культиватора за допомогою кутника завдовжки 50 см з утримувачем (див. фото 1, 2). Лапу використовую стандартну від пропашних культиваторів з додатковим прилаштуванням крил

Загальний вигляд культиватора з лапою-копалкою для збирання картоплі з гребенів. Лапи стандартні, які є в реалізації системи "Агропостачу".

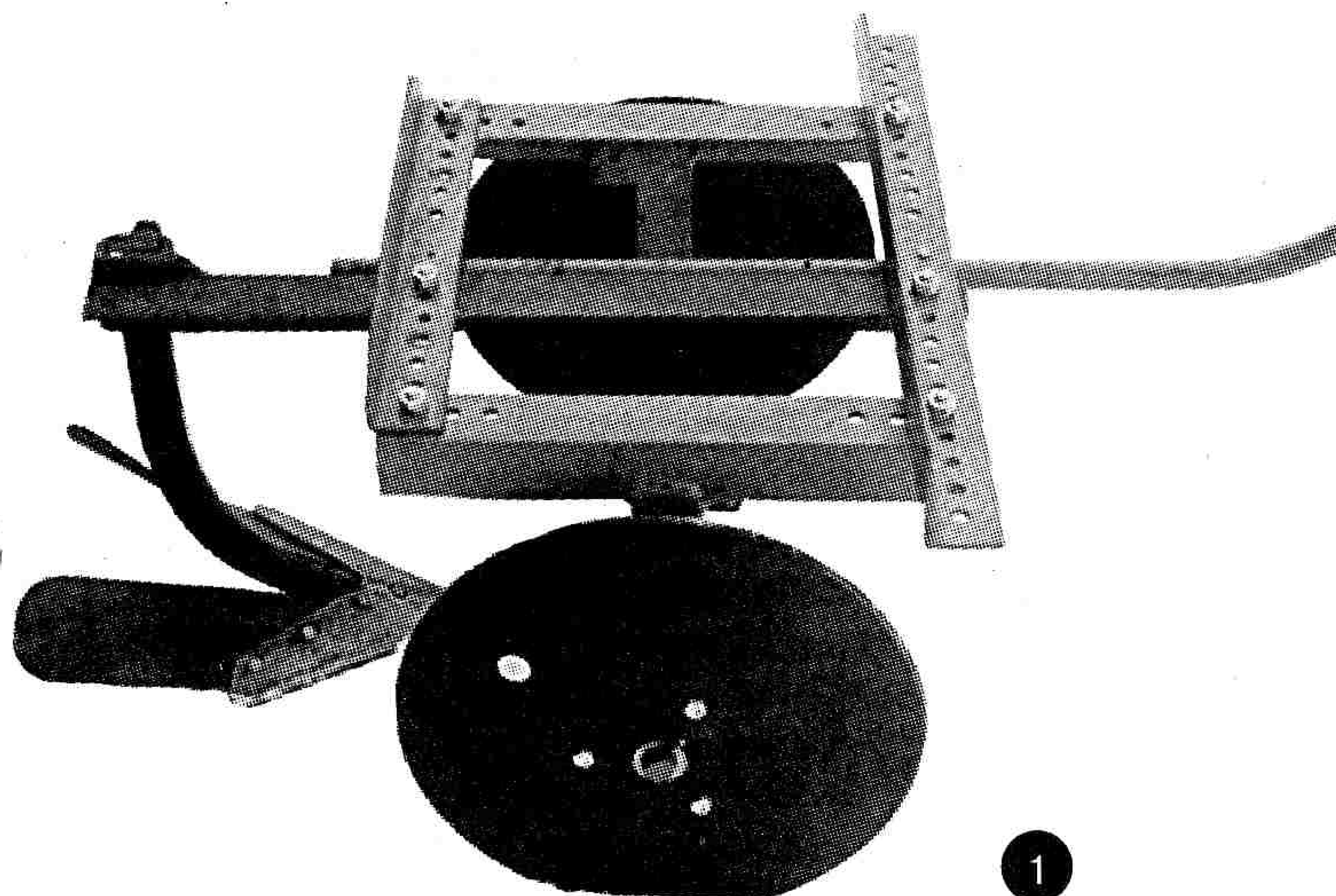

1

2

Культиватор на збиранні картоплі.

АЛЕ ПОЛЕГШИТИ ЇЇ МОЖНА

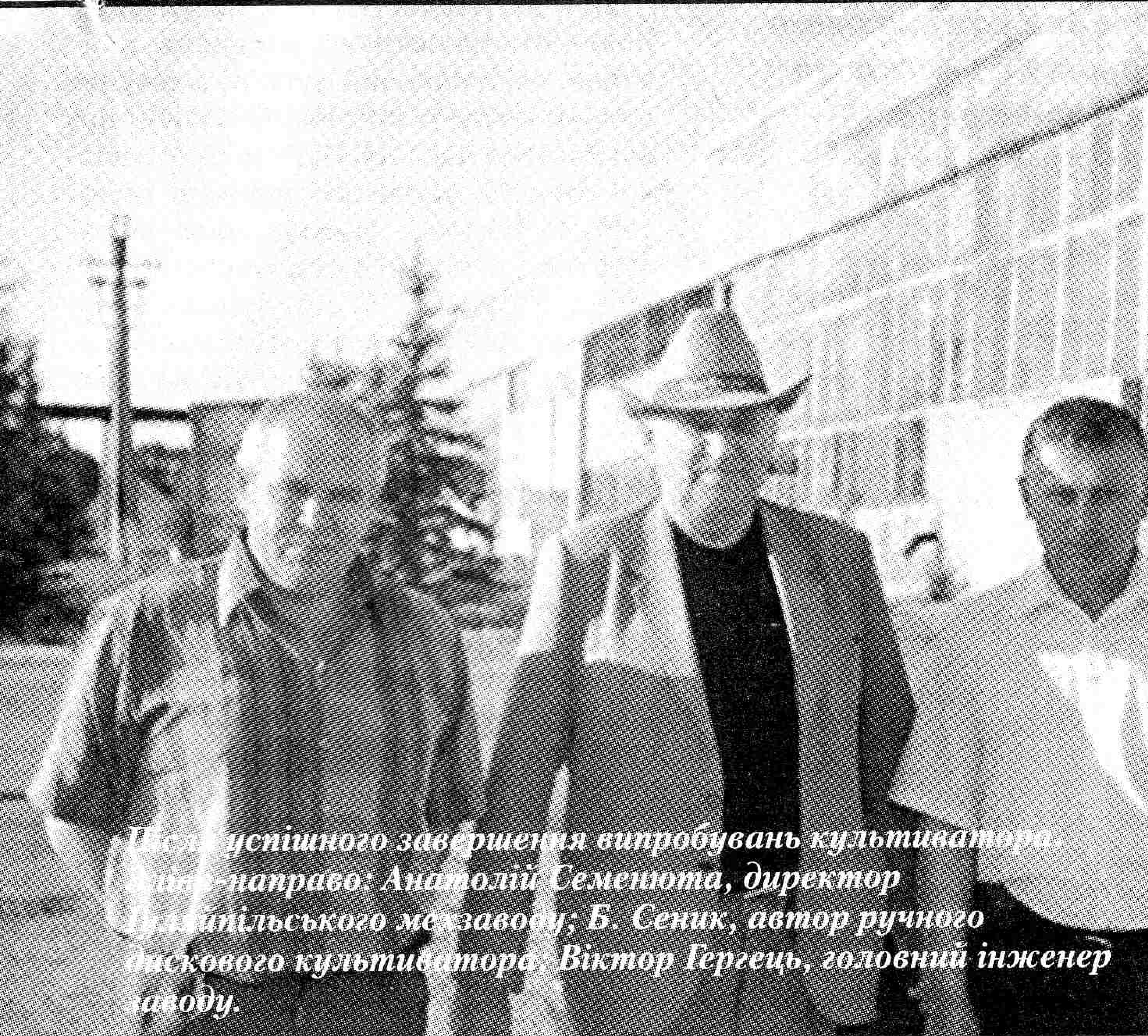

Після успішного завершення випробувань культиватора. Зліва-направо: Анатолій Семенюта, директор Гуляйпільського мехзаводу; Б. Сеник, автор ручного дискового культиватора; Віктор Гергець, головний інженер заводу.

для дрібного насіння овочевих, але він придатний і для кукурудзи, соняшнику, гороху. На схемі показано спосіб кріплення котушки з валом до диска з маточиною тими ж болтами, а корпус висівного апарата з привареним бункером для насіння

Висівний апарат навішаний на культиватор (вигляд збоку).

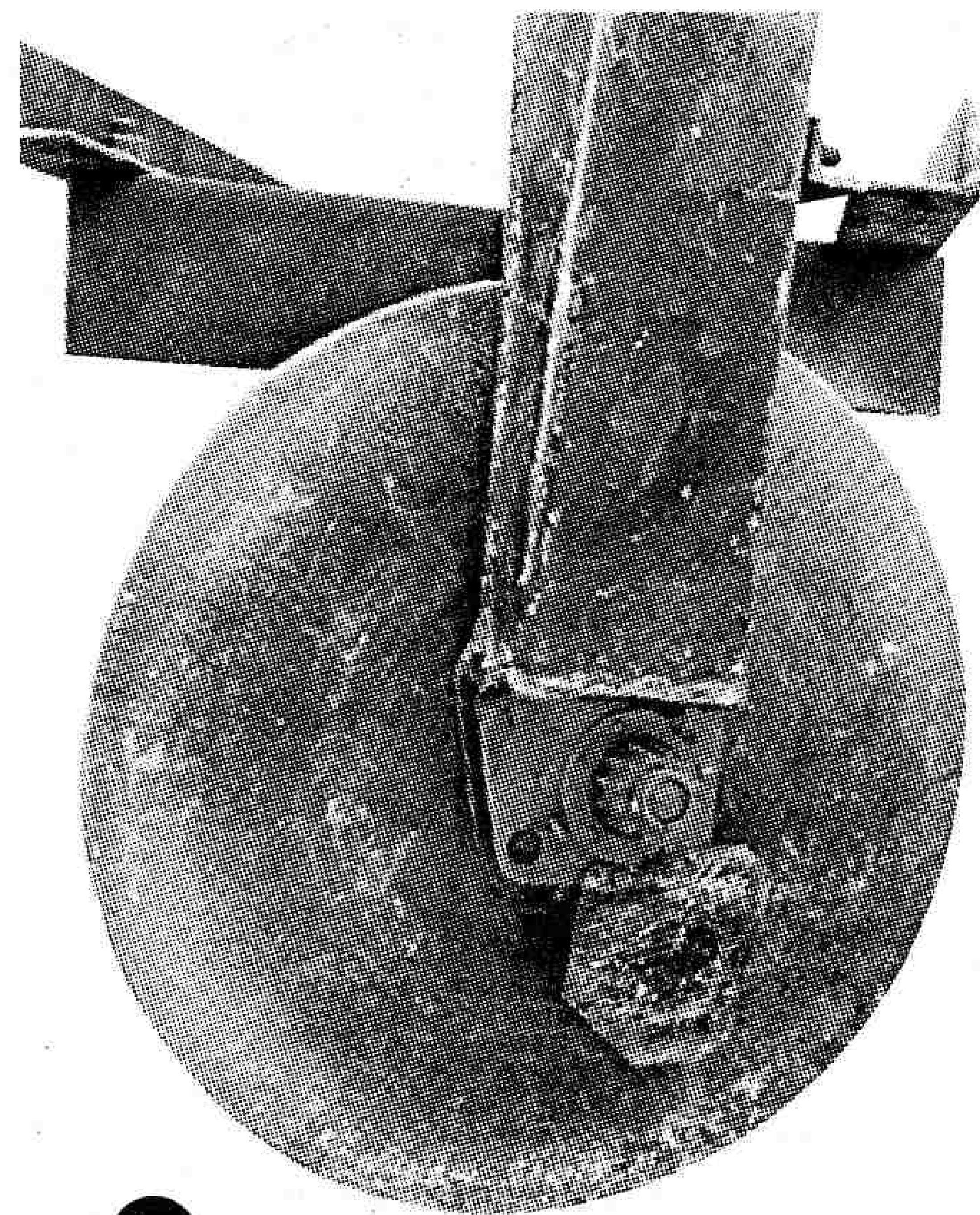

з листового металу або подовжувачів з прутків дроту діаметром 6—8 мм.

Уже третій рік культиватор використовую і як дворядну сівалку (фото 3,4,5). Для конструювання сівалки використовую котушкові висівні апарати тракторних зернових або овочевих сівалок. Котушкові висівні апарати зернових і овочевих сівалок однотипні, різниця тільки в розмірах котушки. Висівний апарат овочевої сівалки більше підходить

кріпиться до рами за допомогою відрізка кутника 25х25 мм болтами. Норма висіву насіння регулюється переміщенням корпусу висівного апарата разом з бункером уздовж котушки, для чого в кут-

Культиватор з навішаними висівними апаратами застосовується як дворядна сівалка (вигляд ззаду).

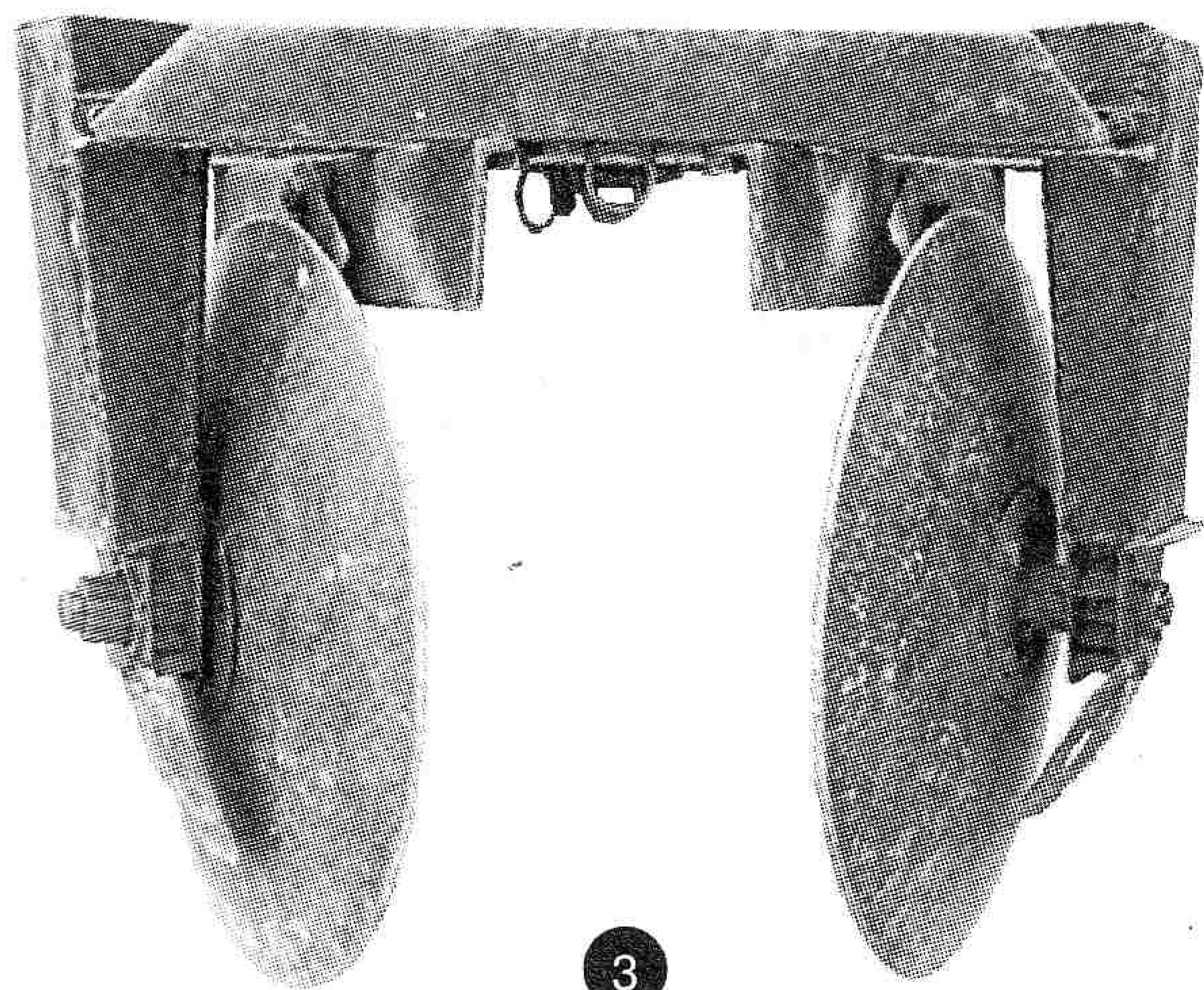

Культиватор з висівними апаратами (вигляд згори). Корпус висівного апарата з привареним бункером для насіння. Кріпиться до рами болтами і відрізком кутника 25х25 мм. У кутнику в місці кріплення до рами отвір під болти має видовжену форму для регулювання норми висіву.

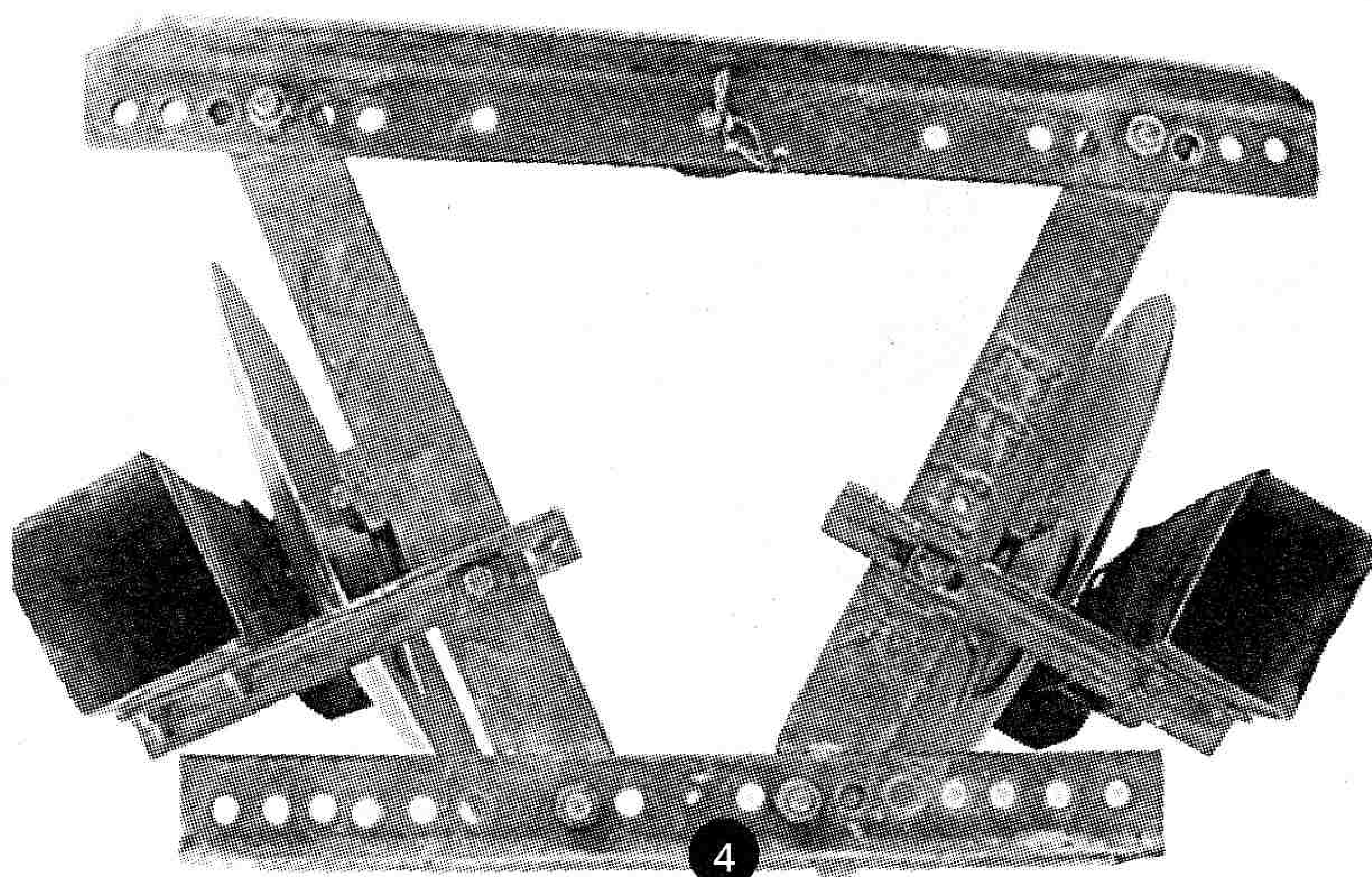

нику кріплення до рами робиться продовгуватий отвір (фото 4).

Для висівання насіння диски встановлюють на потрібне міжряддя, а кут атаки оптимальний для нарізування щілини в грунті потрібної глибини для загортання насіння. Під час руху сівалки котушка висівного апарата обертається разом з диском, насіння дозується і випадає з корпусу апарата і по лотку (фото 3, 5) сиплеться в щілину, яка після проходу диска самозасипається грунтом. За потреби до рами кріплять загортачі з штабового металу чи ланцюгові.

І насамкінець. Маю радість повідомити читачам журналу, що, нарешті, "крига скресла". Гуляйпільський механічний завод ВАТ "Мотор-Січ" Запорізької області розпочав випускати "культиватор Сеника".

25 травня цього року успішно завершилися заводські випробування дискового культиватора (патент України УА 9701 У). Отже, незабаром його можна буде придбати й у роздрібній торгівлі.

Борис Сеник

Схема приєднання котушкового висівного апарата до диска та маточини культиватора.
вал котушки приварений до шайби.

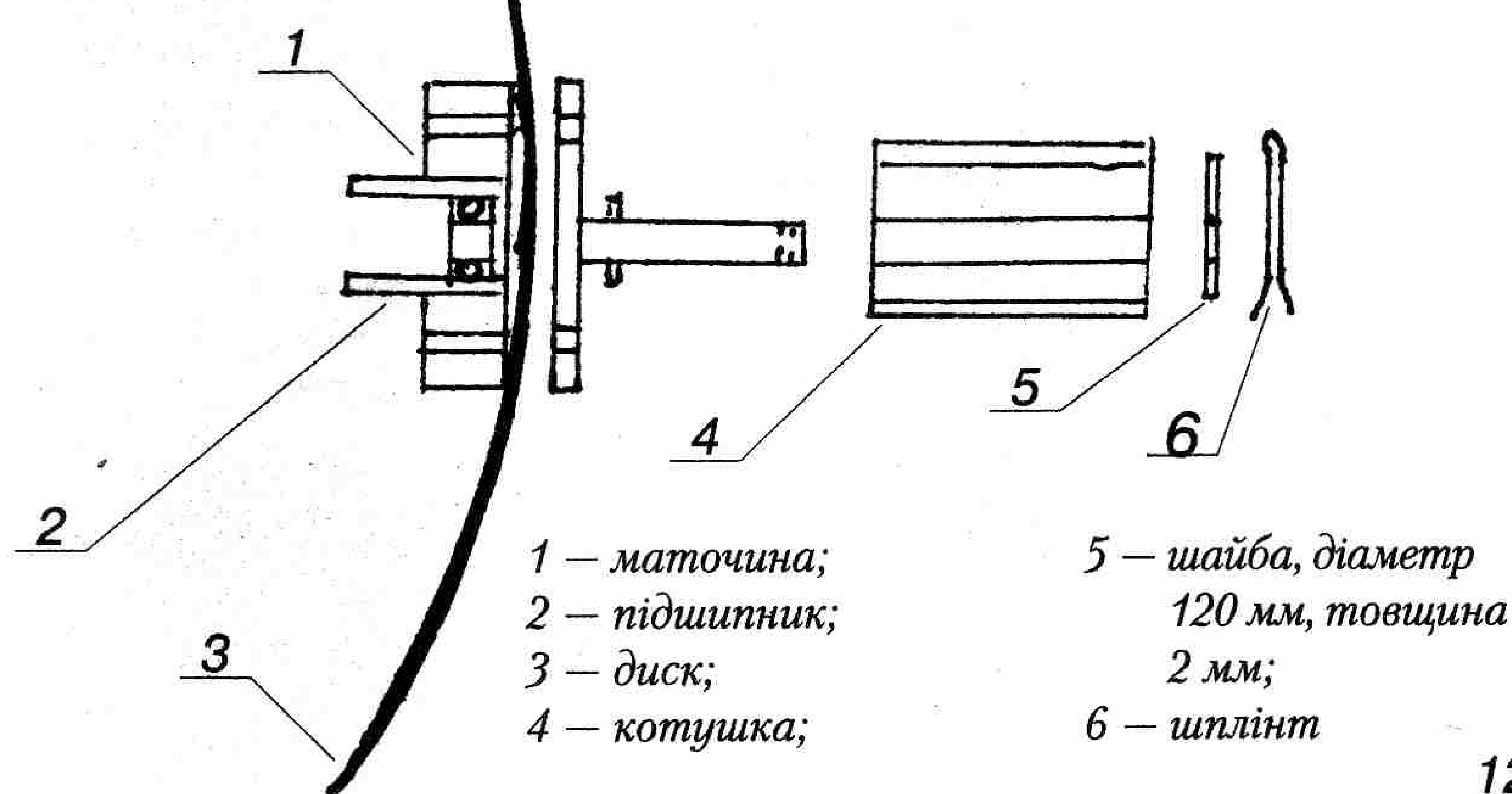

1 — маточина;
2 — підшипник;
3 — диск;
4 — котушка;
5 — шайба, діаметр 120 мм, товщина 2 мм;
6 — шплінт

Котушковий висівний апарат сівалки СЗ-3,6

А — деталі; Б — загальний вигляд: 1 — болт; 2 — клапан; 3 — пружина; 4 — вставка клапана; 5 — гвинт; 6 — вал; 7 — штифт циліндричний; 8 — котушка; 9 — вал; 10 — коробка для насіння; 11 — муфта; 12 — шайба; 13 — розетка.

ГІДРОЗАТВОР ІЗ ГЛУШНИКОМ

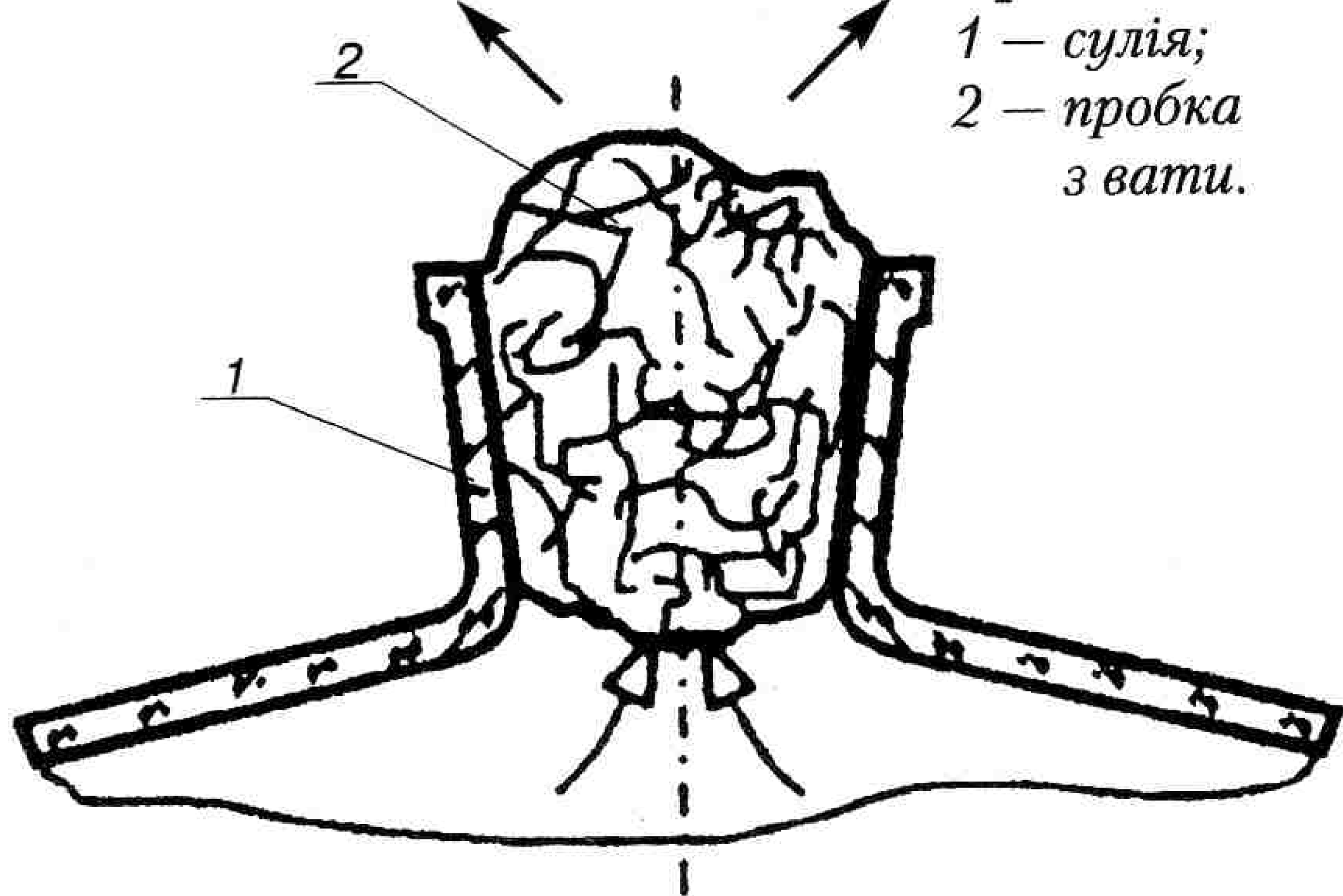

Пробка з вати:
1 — сулія;
2 — пробка з вати.

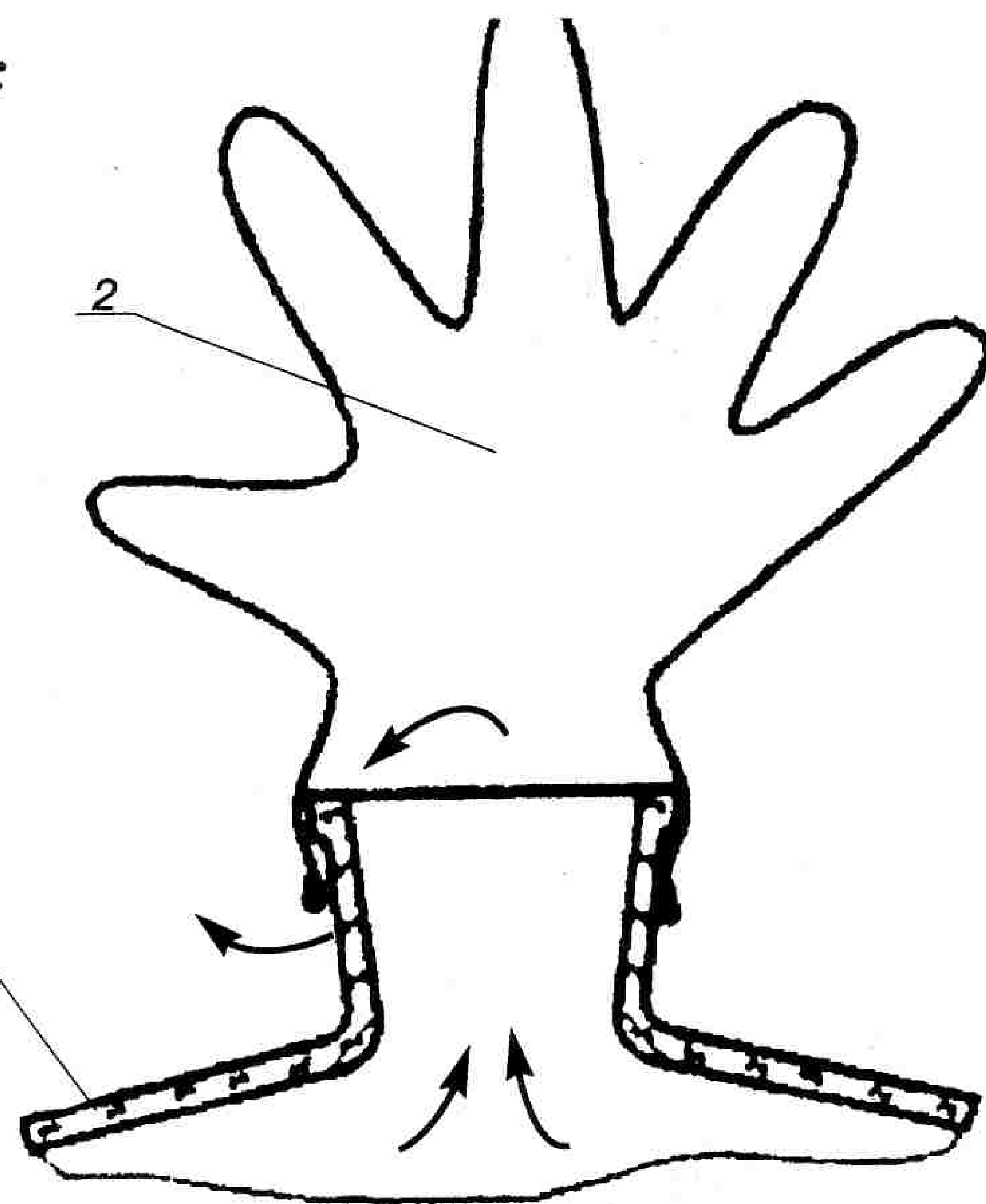

Запобіжний клапан з медичної рукавички:
1 — сулія;
2 — медична рукавичка.

Вина в домашніх умовах люди готували завжди. З потенційної сировини для вина намагаються робити на зиму в основному заготівлі у вигляді варення, соків, компотів тощо. Якщо ж удома залишаються фруктово-ягідні надлишки, то з них все-таки продовжують готувати вино. Для цього й цукру потрібно не дуже багато, а устаткування — одна скляна сулія.

У домашніх умовах найчастіше готують вина із соків яблук, аґрусу або білої смородини (столове біле); з яблук, аґрусу, білої смородини з вишневим соком або соком із червоної смородини чи малини (столове рожеве); із чорної смородини, темних вишень і черешень (столове червоне); з яблук і горобини (міцні); з вишні, малини, суниці, чорної й червоної смородини (солодкі). Відмінне вино виходить із лохини, а також з дикої горобини.

Для приготування кожного вина потрібно дотримуватися певних правил. Рецепти приготування домашнього вина наводяться у багатьох виданнях з домоведення, де даються докладні рекомендації.

Ми ж хочемо звернути вашу увагу на один нюанс, а саме на те, як організувати відвід із сулії, де бродить вино, вуглекислого газу, який утворюється під час бродіння. Важливість цього моменту полягає в тому, що бродіння з утворенням спирту відбувається в анаеробних (без доступу кисню) умовах, а коли до сулії потрапляє кисень (з повітрям), там починається бродіння з окислюванням етилового спирту в оцтову кислоту (оцтовокисле бродіння). Вино в цьому разі може бути безповоротно зіпсоване. Ізолювати ж вино, що бродить, від атмосфери, заткнувши пробкою щільно горлечко сулії, неможна. Вуглекислий газ, що утвориться під час бродіння, цілком здатний розірвати сулію.

Для того щоб випустити із сулії з вируючим вмістом вуглекислий газ і не впустити при цьому в сулію повітря, придумано чимало способів. Так, можна заткнути горлечко сулії затичкою з матеріалу з відкритою пористістю, наприклад, з вати. Така пробка трохи перешкоджає вільному виходу газу із сулії, у результаті в ній створюється надлишковий тиск, що перешкоджає проникненню повітря в сулію. Просто, а працює абсолютно надійно.

Бродіння завжди супроводжується звуками пухирців вуглекислого газу, що лопаються в банку з водою.

Деяким цей звуковий супровід не заважає. Однак є люди, яких цей "булькіт" дратує. У такому разі допоможе гідрозатвор із глушником, пристрій якого показано на рисунку. Основа глушника — скляна банка ємністю 1 л з поліетиленовою кришкою. У кришці передбачені два отвори: центральний — для кріплення флакона й бічний — для виходу газу. У прозорого флакона (пластикового або скляного) видаляють дно й роблять кілька отворів у верхній частині. У верхній частині сулії й у кришці отвору для проходу газу робити не обов'язково. Достатньо зробити маленький отвір у ковпачку флакона поруч із отвором для шланга. Як шланг використаний шматок кембрика — пластикової трубки для ізоляції проводів. Замість кембрика підійде й тонка гумова трубка, яку легко придбати в аптеці. Пориста насадка у флаконі — шматок поролону або туалетної гумової губки.

Поставили подібний гідрозатвор із глушником — "булькоту" як не було.

Підготував **Г. Галкін**

Гідрозатвор:
1 — сусло;
2 — ґумова пробка;
3 — трубка;
4 — вода.

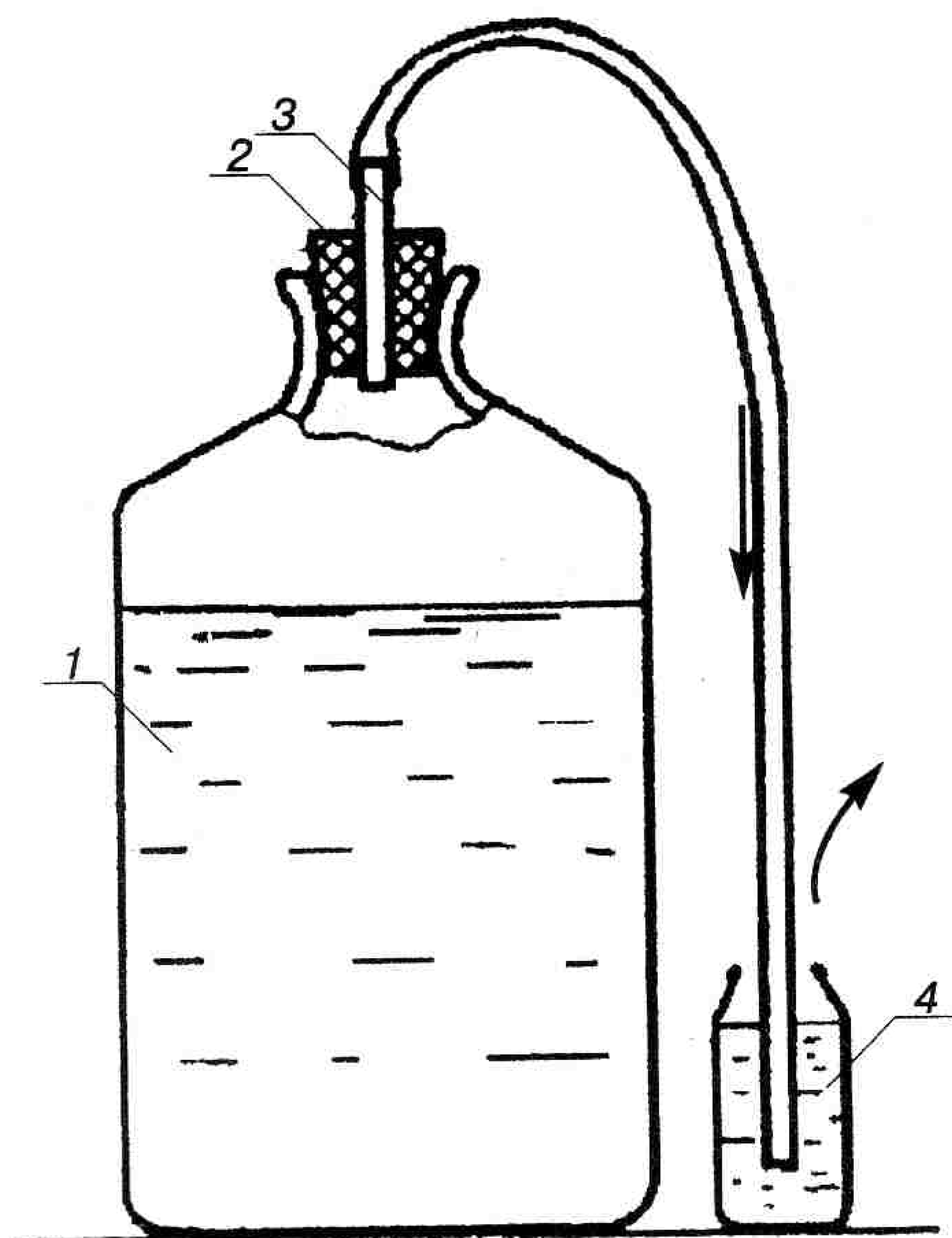

Гідрозатвор із глушником:
1 — банка;
2 — вода;
3 — флакон;
4 — насадка з відкритою пористістю.

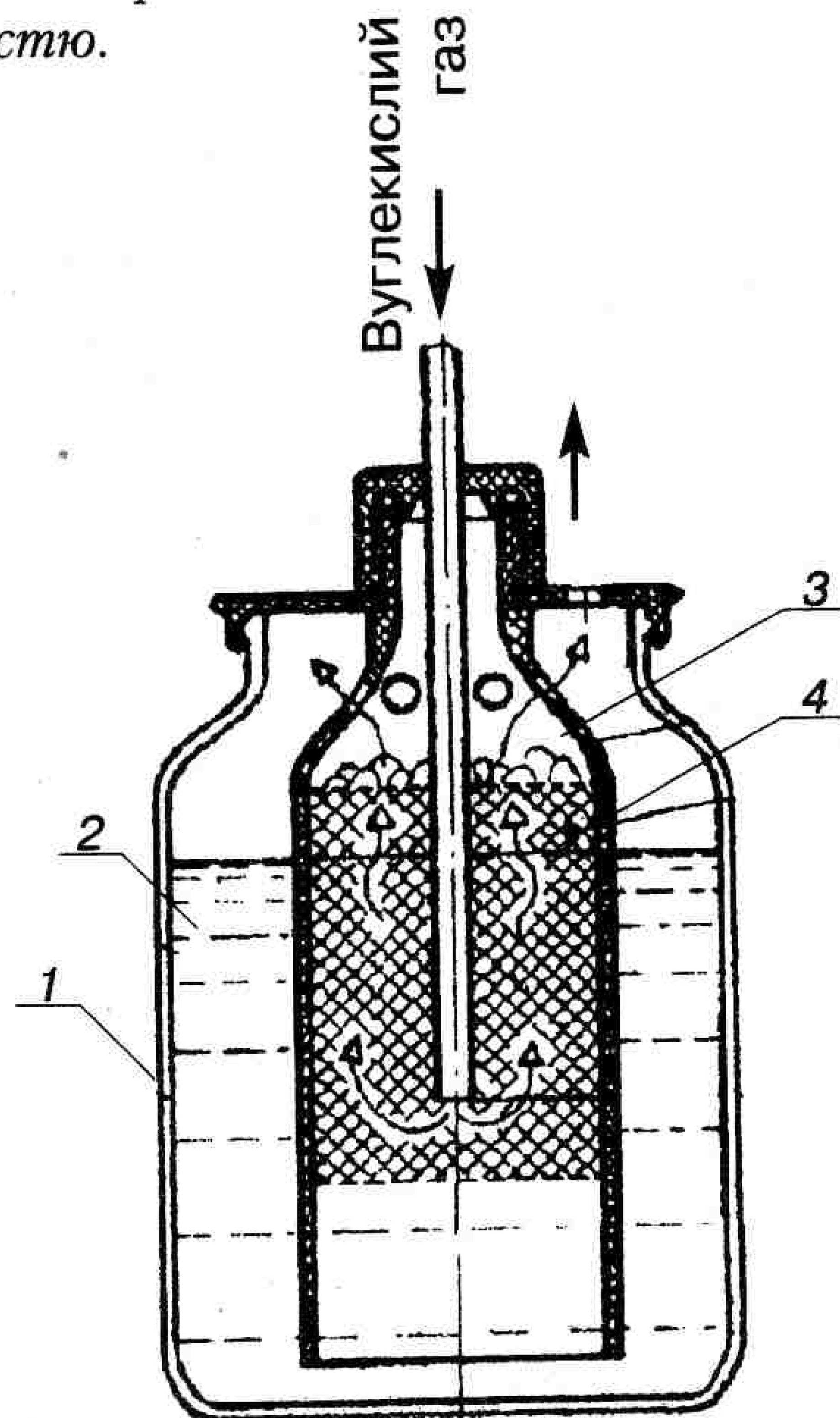

ПРИСТОСУВАННЯ ДЛЯ ЗБИРАННЯ ВРОЖАЮ

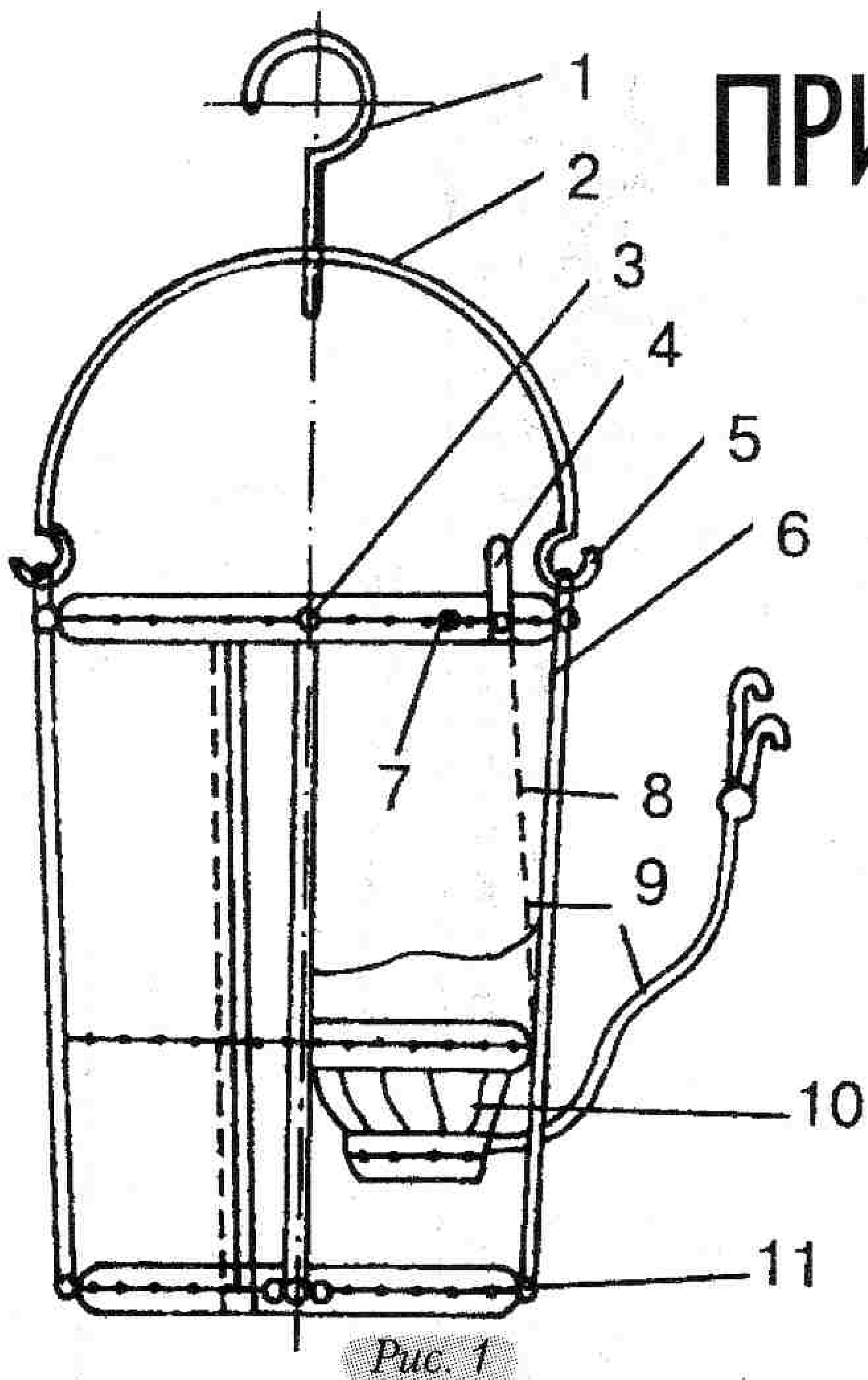

Рис. 1

Збираючи врожай, садівнику не обійтися без помічників.

Найлегші у виготовленні й необхідні під час збирання плодів знімачі фруктів.

Знімач фруктів складається з алюмінієвого стрижня, сталевих втулок, захоплювача, тяг і дротяної пружини. Щоб запобігти ушкодженню плоду, на захоплювачі потрібно надіти гумові трубки. Габарити знімача — 260х100х85 мм; маса — 0,26 кг; максимальне захоплення — 110 мм.

Плодознімач (його може виготовити будь-хто) складається з обруча й прикріпленого до нього мішка. У двох протилежних точках обруча приварені V-подібні ножі, один з яких виконаний разом з втулкою для жердини. Ножі зверху з'єднані двома дугами, які утворюють отвір для захоплення плоду.

Плодозбірна сумка з відкривним дном (див. рисунок) зроблена з картону. Самовідкривне дно 10 являє собою короткий рукав з м'якого й вологостійкого матеріалу.

Верхня частина рукава закріплена в корпусі 8 на висоті 90 мм від нижньої крайки. Верхнє 7 і нижнє 11 кільця з'єднані чотирма дротяними стойками 3 і 6 і утворюють твердий каркас, що охоплює корпус стойки 6. Вони мають кільця для приєднання дужки 2 з гачком 5. Шнур 9 з гачком 4 стягує дно. У цьому положенні гачок зачеплений за верхнє кільце 7. Роз'єднуючи гачок й кільце, дно розкривається під вагою плодів, і вони висипаються в тару.

Плодозбірна сумка:
1 — підвіска; 2 — дужка;
3 — стойка; 4 — гачок;
5 — гачок дужки;
6 — стойка з вушком;
7 і 11 — верхнє й нижнє кільця;
8 — конічний корпус;
9 — стягувальний шнур;
10 — саморозкривне дно.

Плодознімач із пружинястими пальцями (див. рисунок) виготовити трохи складніше.

Корпус плодознімача 19 має бути з легкого матеріалу, наприклад, із пластмаси. До нього болтами кріпиться алюмінієвий патрубок 7 для жердини 8. У корпусі роблять отвори 5 і 20. Основним робочим органом цього пристосування слугують здвоєні пружинясті пальці, зроблені із дроту (1 мм). У місцях вигинів дріт прогартувати.

Нижню частину пальців фіксують у трьох точках по зовнішній поверхні корпуса м'якими дротяними скобами 17. Скоби просмикують в отвори 20, кінці їх загинають усередину так, щоб вони обхоплювали вставлені у корпус дротяні кільця 16 і 18. Усього по периметру корпуса рівномірно

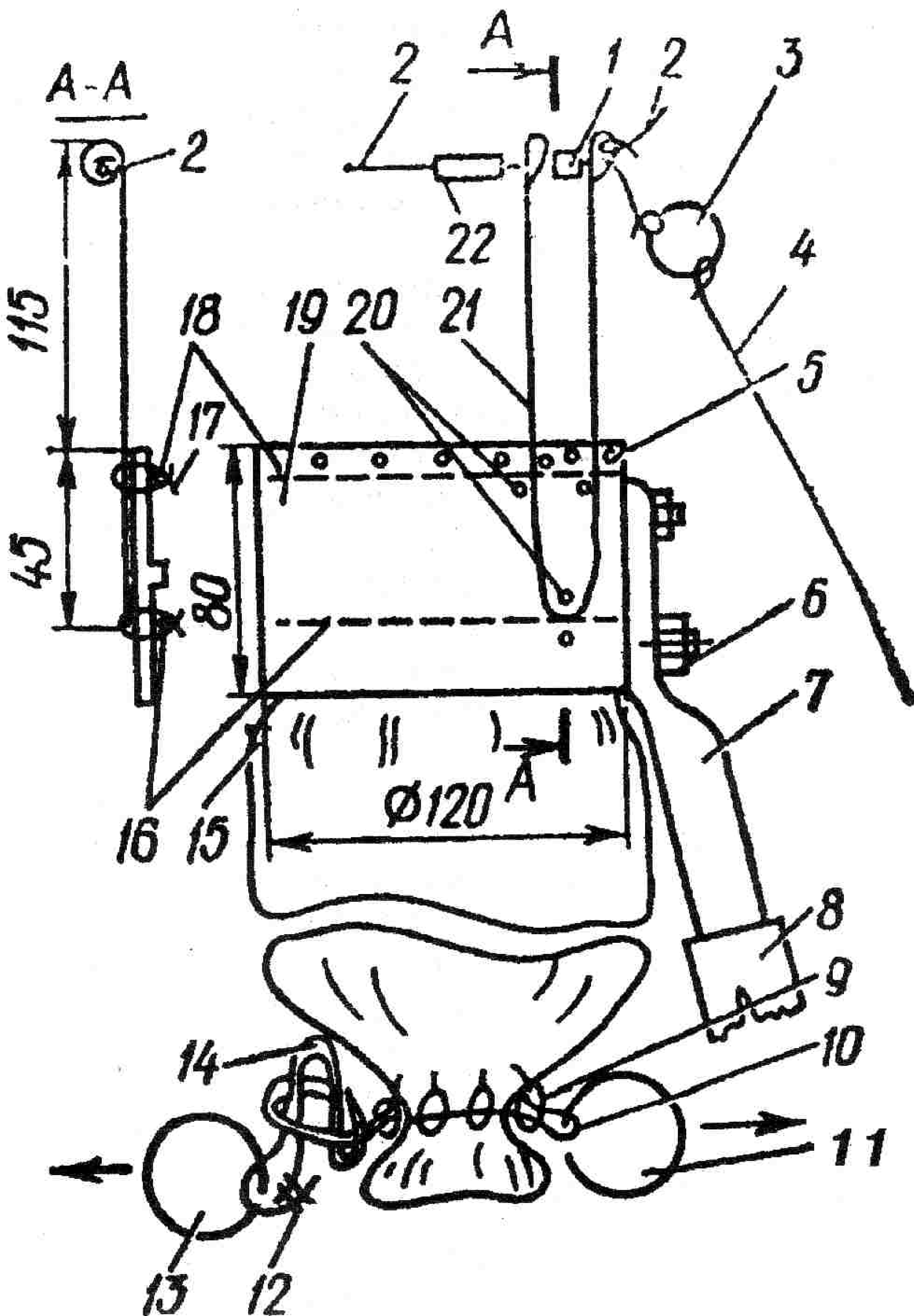

Плодознімач із пружинястими пальцями:
1 — коротка трубка;
2 — стягувальна волосінь;
3 — обмежувальне кільце;
4 — шнур;
5 — отвори для кріплення мішка;
6 — болти кріплення патрубка;
7 — патрубок для жердини;
8 — жердина;
9,11 і 13 — малі й великі кільця;
10 — стягувальний шнур;
12 — затискач;
14 — швидкодіючий вузол;
15 — плодозбірний мішок;
16 і 18 — нижні та верхні дротяні кільця;
17 — скоби;
19 — корпус;
20 — отвори для кріплення пальців;
21 — здвоєні пружинячі пальці;
22 — подовжена трубка.

Плодознімач з ножицями:
1 — ножиці;
2 — прийомна частина;
3 і 7 — важелі;
4 — трос;
5 — жердина;
6 — довгий рукав.

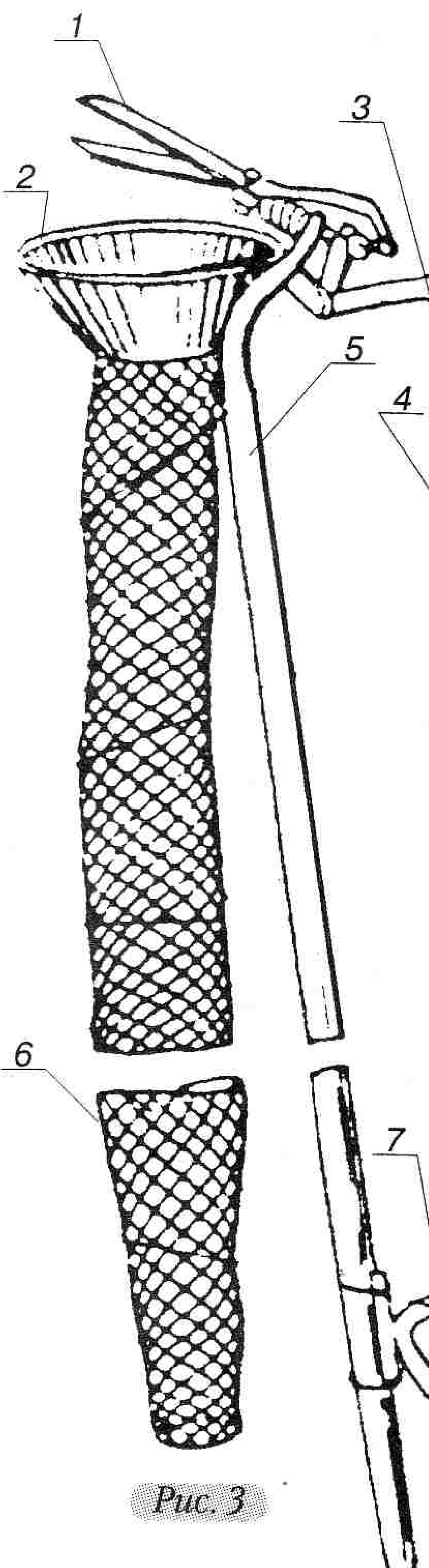

Рис. 3

розміщують вісім пар пружинястих пальців на відстані 20—25 мм. Верхню частину пальців згинають у вигляді кілець, через які просмикують стягувальну волосінь 2.

Плодозбірний мішок 15 діаметром 170—180 мм і довжиною від нижнього торця корпуса до стягувальної частини не більше 200 мм шиють із м'якої тканини. Верхню частину мішка просмикують у корпус і прикріплюють до нього за отвори 5 і пальці. Мішок своїми складками закриває кінці скріпних скоб 17 і вставні кільця 16 і 18, оберігаючи плоди від пошкодження.

Паралельно до жердини 8 розташовують шнур 4, за допомогою якого й волосіні, просмикнутої через верхні кінці пальців, захоплюють плід. Один кінець волосіні прив'язують до кільця пружинястого пальця, що перебуває біля патрубка 7, а другий — просмикують через кільця всіх або частини пальців і прив'язують до обмежувального кільця 3. До нього ж прикріплюють шнур 4 необхідної довжини.

Для захоплення й відривання плоду можна не зближувати всі пальці, роль яких полягає ще й у тім, щоб не дати плоду випасти із пристосування. Для зменшення зусилля, надягши на волосінь пластмасові або гумові трубки 1 і 22 діаметром від 5 до 10 мм, можна захоплювати, скажімо, чотири протилежні пари пальців. Довжина трубок між суміжними парами 15 мм, у середині пари — 5 мм. Трубки пом'якшують натиск на плід і рівномірно розподіляють пальці.

Плодознімач використовують так. Пружинясті пальці підводять до плоду й натягують шнур 4 для захоплення плоду. Після цього, рухаючи жердиною, відривають плід, і який потрапляє в мішок.

Плодознімач:
1 — планка з лезом; 2 — ніж-захоплення;
3 — мішечок для плоду; 4 — жердина.

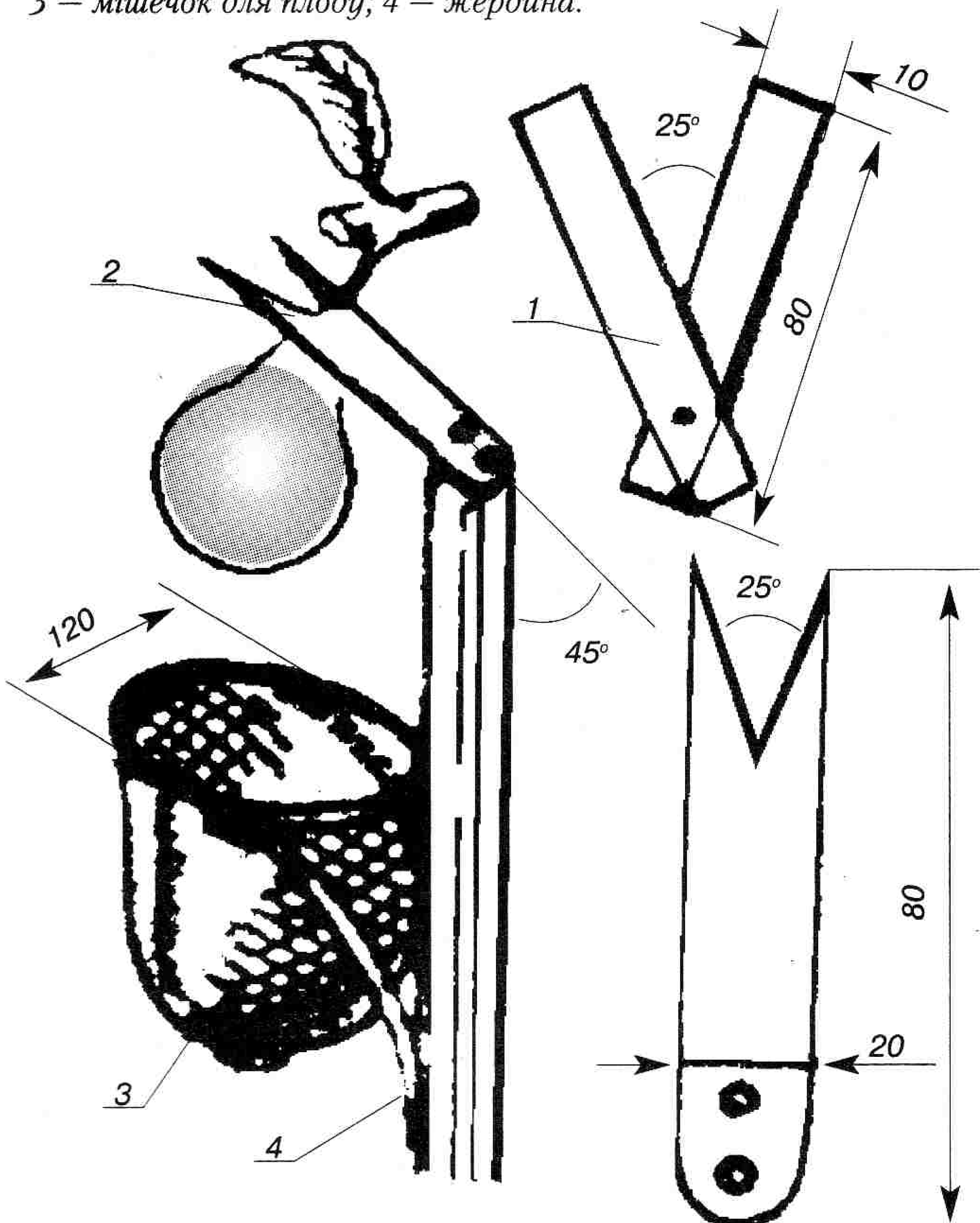

Знімач плодів:
1 — клітина з рухливими стінками;
2 — шнур;
3 — кільце клітини;
4 — прути;
5 — мішечок;
6 — жердина;
7 — ніж.

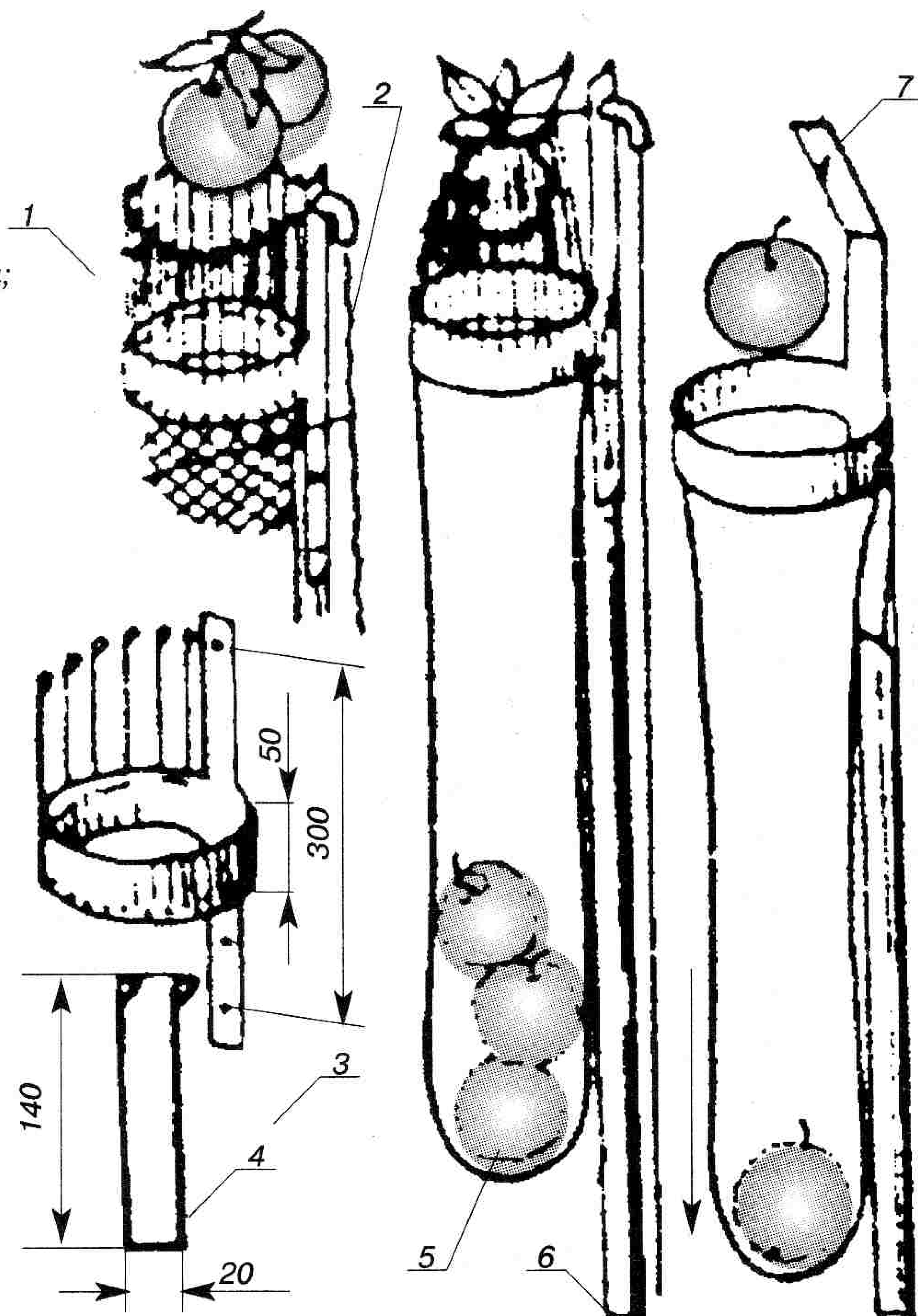

Ось ще кілька простих саморобних пристосувань для збирання плодів.

Якщо з консервної банки місткістю 1 л зробити кільце, в яке вставити у вигляді клітини 1 шпильки 4, то можна теж одержати знімач фруктів.

Верхні кінці шпильок П-подібної форми загинають у кільця, в які просмикують міцний шнур або товсту волосінь. У клітину заводять плід і тягнуть за шнур. Верхній край клітини сходиться, пристрій тягнуть донизу, плід відривається й падає в мішечок.

Цю конструкцію можна спростити, застосувавши замість клітини 1 ніж 7, що кріплять на кінці жердини. Можна також виготовити плодознімач з ножицями (див. рис. на стор. 22). Ножиці підводять під плодоніжку яблука чи груші, надавлюють на важіль 7. Рух від нього через трос 4 передається важелю 3. Ножиці спрацьовують, тобто перерізують плодоніжку, і плід, минаючи приймальну чашу, потрапляє в рукав 6 і повільно сповзає по ньому донизу. Для рукава підбирають сітчасту або еластичну тканину, щоб не пошкодити ніжну шкірочку плоду. Діаметр рукава має дорівнювати або бути трохи меншим середнього діаметра плодів, тоді він неушкодженим скотиться прямо в руку садівника.

Для збирання груш з ніжною шкірочкою зручний механічний плодознімач, зображений на рисунку ліворуч, бо висота падіння плоду від ножа в мішечок із тканини невелика. Виготовити такий знімач плодів можна за розмірами, зазначеними на рисунку.

З кн. "Малая механизация в саду и огороде"

ВЕРЕСЕНЬ

У старовинних календарях вересень називали місяцем пташиних зграй, — а ще — місяцем золотого листя.

Початок вересня — це зустріч осені або ж проводи літа. У вересні починається так зване "бабине літо". Таку назву теплі дні вересня одержали тому, що в цей період над полями, луками, лісом літають тоненькі павутинки, що нагадують жіночі волосинки. Велика їх кількість обіцяє суху осінь. "Бабине літо" — краща пора вересня, хоч це швидкоплинне повернення літнього тепла.

У вересні збирають ягоди журавлини, горобини, брусниці, шипшини, закінчується квітування рослин, які спричиняють алергію у деяких людей. Вересень — кращий період збирання грибів у лісах.

Розпочинається період копання картоплі, продовжується збирання огірків, помідорів, інших овочів та фруктів.

За календарем збору лікарських рослин у вересні заготовляють кореневища лепехи, березовий гриб (чагу), квітки безсмертника, листя брусниці й кропиви, кору калини.

З осінніх квітів вересню відповідає айстра. 22 вересня день зрівнюється з ніччю.

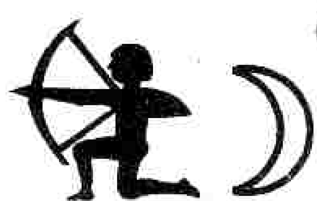

СТРІЛЕЦЬ. 31.08 (10.01) — 2.09 (17.36)

Перша чверть Місяця 1(1.56)

У цей період року змінюється колір листя яблуні, горобини, ліщини, черемхи, наближається листопад.

Вже тепер слід добре підготувати погреби та підвали для зберігання вирощеного врожаю. У сховищах повинно бути достатньо вологи, адже коренеплоди, окрім редьки та буряків, мають тонку шкірку, яка легко підсихає. Буряки можна зберігати разом з картоплею, а моркву, пастернак і ріпу — окремо в ящиках. Зверху коренеплоди доцільно присипати піском або землею. Можна скласти їх на стелажі і також присипати піском.

КОЗЕРІГ. 2.09 (17.36) — 4.09 (21.16)

У вересні вже настає пора збирання основних сортів яблук, груш, слив. Від точного визначення термінів знімання плодів значною мірою залежить їхнє зберігання. Яблука і груші літніх, осінніх та навіть окремі сорти зимових сортів можуть повністю достигнути на дереві. Такі плоди, зазвичай, дуже інтенсивно забарвлені, великих розмірів і високих смакових якостей, але для зберігання вони практично вже непридатні. Бо, як відомо, за повним достиганням розпочинається перестигання плодів, за якого лежкість плоду різко знижується. Ось чому плоди треба збирати у період, що передує повній фізіологічній стиглості, тобто в стані знімної стиглості — не рано, але й не пізно.

Як правило, плоди осінніх сортів слід знімати на початку знімної стиглості, а зимових — у повній знімній стиглості. Початок знімної стиглості характеризується ознаками достигання — з'явленням жовтизни в основному забарвленні на плодах у 66—80 відсотків загальної маси врожаю.

ВОДОЛІЙ. 4.09 (21.16) — 6.09 (21.58)

Збирання врожаю в оптимальному стані стиглості плодів забезпечує приріст урожаю яблук на 10—20, а груш на 25—35 відсотків. У сортів яблуні Слава переможцям, Мекінтош, Поліське, Антор, Кальвіль сніговий запізнення із збиранням на 7—9 днів призводить до збільшення кількості падалиці до 12—22 відсотків. Крім того, перетримування плодів на дереві послаблює формування квіткових бруньок, що знижує врожайність у наступному році.

Одночасно слід пам'ятати, що є група сортів, які треба збирати у фазі повної стиглості. До них належать: Пепін литовський, Ренет ландзберзький, Поліське, Бойкен, Пармен зимовий золотий, Кандиль синап, Розмарин білий, Делішес, Голден делішес. У разі передчасного збирання плоди цих сортів не досягають повноцінного смаку й аромату, залишаються трав'янистими, а під час зберігання можуть в'янути, уражуватися іншими фізіологічними хворобами, а надалі загнивати.

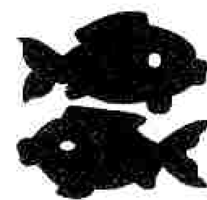

РИБИ. 6.09(21.58) — 8.09 (21.24)

Повний Місяць — 7 (21.42)

У першій декаді вересня городники висівають шпинат, який передбачають залишити на зиму у грунті. У рослини, яку висівають у цей період під знаком Зодіаку — водної стихії, до яких належать і Риби, до настання холодів з'являються 3—4 листки. Навесні ще до першотравневих свят зберете перший урожай.

ОВЕН. 8.09 (21.24) — 10.09 (21.31)

Настає час для виконання операцій на малиннику. Необхідно вирізати слабкі пагони, а також ті, які відплодоносили. Дехто тільки підстригає пагони, а треба їх вирізати біля землі. В рядку на погонному метрі залишити не більше 20 стебел, але найміцніших. Кожну рослину підв'язують до шпалери вертикально. При цьому верхівки вкорочують на 10—15 сантиметрів.

Під час неглибокого розпушування грунту вносять добрива: перегній, компост, торф з розрахунку піввідра на квадратний метр. Приблизно через півтора—два місяці грунт корисно замульчувати компостом, перегноєм чи тирсою.

ТЕЛЕЦЬ. 10.09 (21.31) — 13.09 (0.00)

Як правило, дачники та й власники присадибних ділянок закладають сад на тій ділянці, яка в них є. Проте, знаючи особливості порід і сортів, а також грунту, можна краще розмістити плодові дерева, а за потреби здійснити певні заходи щодо поліпшення умов їхнього вирощування.

Першочергово необхідно вивчити, які на вашій ділянці грунти і підгрунтя, на якій глибині залягають підгрунтові води, які і скільки поживних речовин у них тощо. Адже є ділянки, наприклад, з карбонатними чорноземами, з поверхневим заляганням карбонатів кальцію, на яких плодові дерева хворітимуть. На оглеєних чи засолених грунтах сад також буде хиріти. Є ще чимало негативних умов, які не можна не враховувати. Якщо не вжити певних агротехнічних заходів, радості садівникові навряд чи вдасться зазнати.

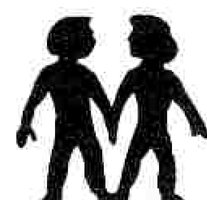

БЛИЗНЯТА. 13.09 (0.00) — 15.09 (5.55)

Остання чверть Місяця — 14 (14.15)

Як підкреслює науковець О.С.Матвієвський, під сад без попереднього окультурення непридатні важкоглинисті грунти і дуже легкі за механічним складом сипучі піски. Глинисті характеризуються поганим повітряним режимом, а піщані легко пропускають талу та дощову воду в нижні шари і внаслідок недостатньої капілярності неспроможні подавати її з нижніх, більш вологих шарів у верхні. Для поліпшення фізичних властивостей глинистих грунтів потрібно до їхнього верхнього шару, яким заправляють посадкові ями, додати 20—25 відсотків піску, добре перемішавши. Фізичні властивості легких піщаних грунтів поліпшують, додаючи важку глинисту фракцію, річковий або озерний намул. Посадкові ями при цьому збільшують до 1,5—2 м у діаметрі та до 1 м — у глибину.

РАК. 15.09 (5.55) — 17.09 (15.16)

Освоюючи торфово-болотні грунти, здійснюють, насамперед, дренаж, завдяки чому аеробні процеси стануть переважаючими, а закисні сполуки заліза, що є отруйними для кореневої системи плодових дерев, перетворяться на окисні. При цьому слід пам'ятати, що торфові грунти бідні на фосфор, калій, магній, кальцій і мікроелементи.

Торфово-болотні грунти краще використовувати під ягідні культури. Посадкові ями слід заповнити завезеним родючим грунтом.

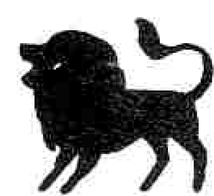

ЛЕВ. 17.09 (15.16) — 20.09 (3.08)

Якщо на вашій ділянці відмінно почуваються хвощ польовий, горобиний щавель, жовтець повзучий, мітлиця біла, то це означає, що грунти тут мають високу кислотність. Без вапнування земля не дасть доброго врожаю.

Коли ж на ділянці добре ростуть ясен, клен, дуб, граб, біла лобода, кропива, червона конюшина, люцерна, це свідчить про те, що грунт не дуже кислий і на ньому сміливо можна висаджувати плодові дерева та ягідні культури.

ДІВА. 20.09 (3.08) — 22.09 (16.08)

Новий Місяць 22 (14.45)

У степовій зоні України і менше — в лісостеповій є солончакові землі. Вони непридатні під сади та ягідники. Слабосолонцюваті грунти — чорноземи, каштанові — можна використати під плодові насадження, якщо перед їхнім освоєнням провести гіпсування. Коли гіпсують лише верхній шар грунту (20—22 см), норма гіпсу на 1 квадратний метр площі становить 200—300 г. Під час гіпсування шару грунту на 40—45 см під перекопування на один квадратний метр вносять 400—600 г гіпсу.

ТЕРЕЗИ. 22.09 (16.08) — 25.09 (4.55)

Яблуню і грушу можна сміливо висаджувати, якщо підгрунтові води знаходяться не ближче 2 м від поверхні грунту, а на піщаних і супіщаних — не ближче 1,5 м. Смородина та порічки добре плодоносять при заляганні підгрунтових вод на глибині 1,2—1,3 м, малина — 1 м, суниці — 0,7 м.

На ділянках з близьким заляганням підгрунтових вод перед закладанням саду необхідно влаштувати дренаж. Якщо дренажу немає, то плодово-ягідні рослини можна вирощувати на спеціально зроблених підвищеннях — валах, горбиках, підвищених грядках. При цьому слід віддавати перевагу деревам на вегетативних підщепах, коренева система яких залягає ближче до поверхні грунту.

СКОРПІОН. 25.09 (4.55) — 27.09 (16.17)

Під сади інколи використовують ділянки, розміщені на схилах. Дуже змиті грунти, як правило, непридатні під сад. На слабо- і середньозмитих грунтах можна закласти сад. Схили понад 6° перед закладанням саду доцільно затерасувати. Замість суцільних терас для садіння дерев можна влаштувати напівтераси (лунки, чаші).

Під зерняткові культури копають ями діаметром 1,5—2 м, а під кісточкові — до 1,5 м, глибиною до 100 см. Їх заправляють родючою землею у суміші з перегноєм — 20—25 кг на кубометр грунту.

СТРІЛЕЦЬ. 27.09 (16.17) — 30.09 (1.02)

Вивчивши грунтові умови і розпланувавши ділянки під сад, приступають до садіння. Якщо планують його садити восени, ями слід копати за місяць до висаджування. При цьому ширина ями має бути 1—1,2 м, глибина — 60—70 см. Досвідчені садівники знають, що під час копання верхній шар, що, як правило, родючіший, скидають в один бік, а нижній — у другий. Заправляють яму перед садінням дерев тільки грунтом з верхнього шару. В кожну яму вносять органічні добрива з розрахунку 12—15 кг перегною-сипцю, а якщо їх немає, то вносять мінеральні: суперфосфат — 120—150 г, калійну сіль — 60—75 г, аміачну селітру — 100 г.

Добрива рівномірно перемішують з грунтом, яким засипають яму. Заправляти ями грунтом та добривами краще за кілька днів до садіння.

"Жива" і "мертва" вода

Процес електролізу води давно та добре вивчений, відомо, що біля анода утворюється кисле середовище, а біля катода — лужне. Інакше кажучи, звичайну воду можна розділити на два компоненти з діаметрально протилежними властивостями: кислою і лужною реакцією.

Є відомості, що "жива" вода позитивно впливає на колір шкіри обличчя, пом'якшує зморшки, посилює ріст волосся, є добрим засобом від опіків, прискорює загоювання ран і порізів, полегшує перебіг хронічних захворювань шкіри: екземи та псоріазу. А "мертва" вода цілюще діє на порожнину рота, усуває кровоточивість ясен.

"Живою" водою можна поливати квіти, овочі, ягідні та плодові культури. Встановлено, що змочене "живою водою" насіння сходить раніше, рослини ростуть краще і дають вищий урожай.

Перед тим, як виготовити прилад для електролізу води в домашніх умовах, необхідно ознайомитися з механізмом одержання "живої" і "мертвої" води. На рисунку 1 наведено принципову схему приладу. До посудини *1* занурено два електроди *2*, *3*. Електрод 3 поміщено в спеціальну посудину 5 з напівпроникного матеріалу. Через напівпровідниковий діод *4* електроди підключено до електромережі змінного струму напругою 220В. Навколо одного електрода вода насичується іонами гідроксилу, а навколо іншого — іонами водню. Щоб вони не зміщувалися і не нейтралізували один одного, використано напівпроникну посудину. При пропусканні електричного струму в посудині 5 збирається "жива" вода, а у посудині 1 залишається "мертва".

Сам прилад складається з літрової скляної банки, двох алюмінієвих пластин-електродів, внутрішньої посудини, зшитої з щільного брезенту (синтетичні замінники непридатні!), напівпровідникового діода на пробивну напругу не менше 300 В : Д 226 Б, КД 105 Б, КД 202 Р, КД 203 А, Д 245, Д 246 тощо та ізольованих провідників. Зберіть прилад за наведеною схемою на рис. 2.

Кріплення електродів показано на рисунку 3.

УВІМКНІТЬ установку на 15—20 хв. Отриману воду розлийте в окремі посудини. Воду необхідно готувати безпосередньо перед використанням, оскільки її

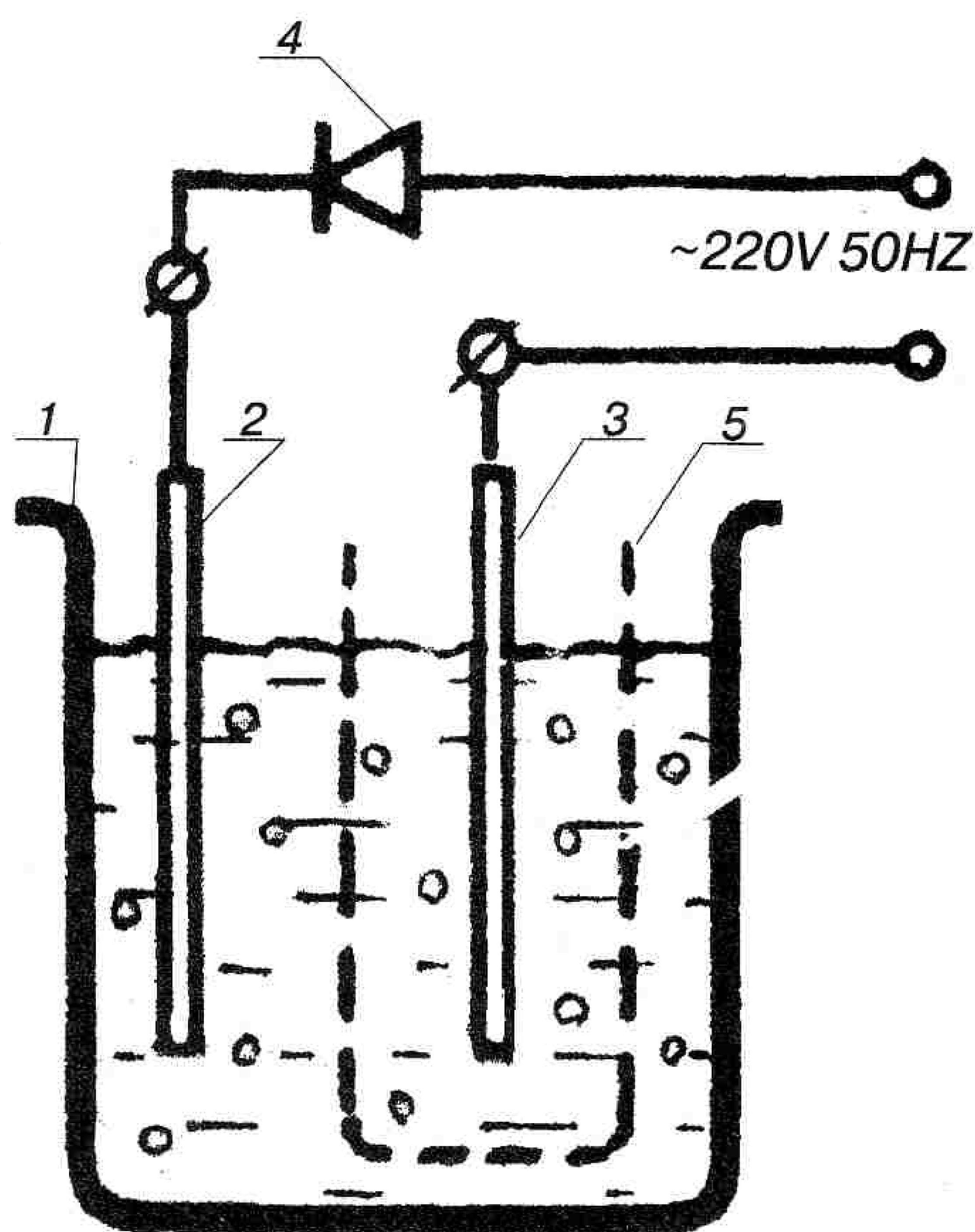

Рис. 1

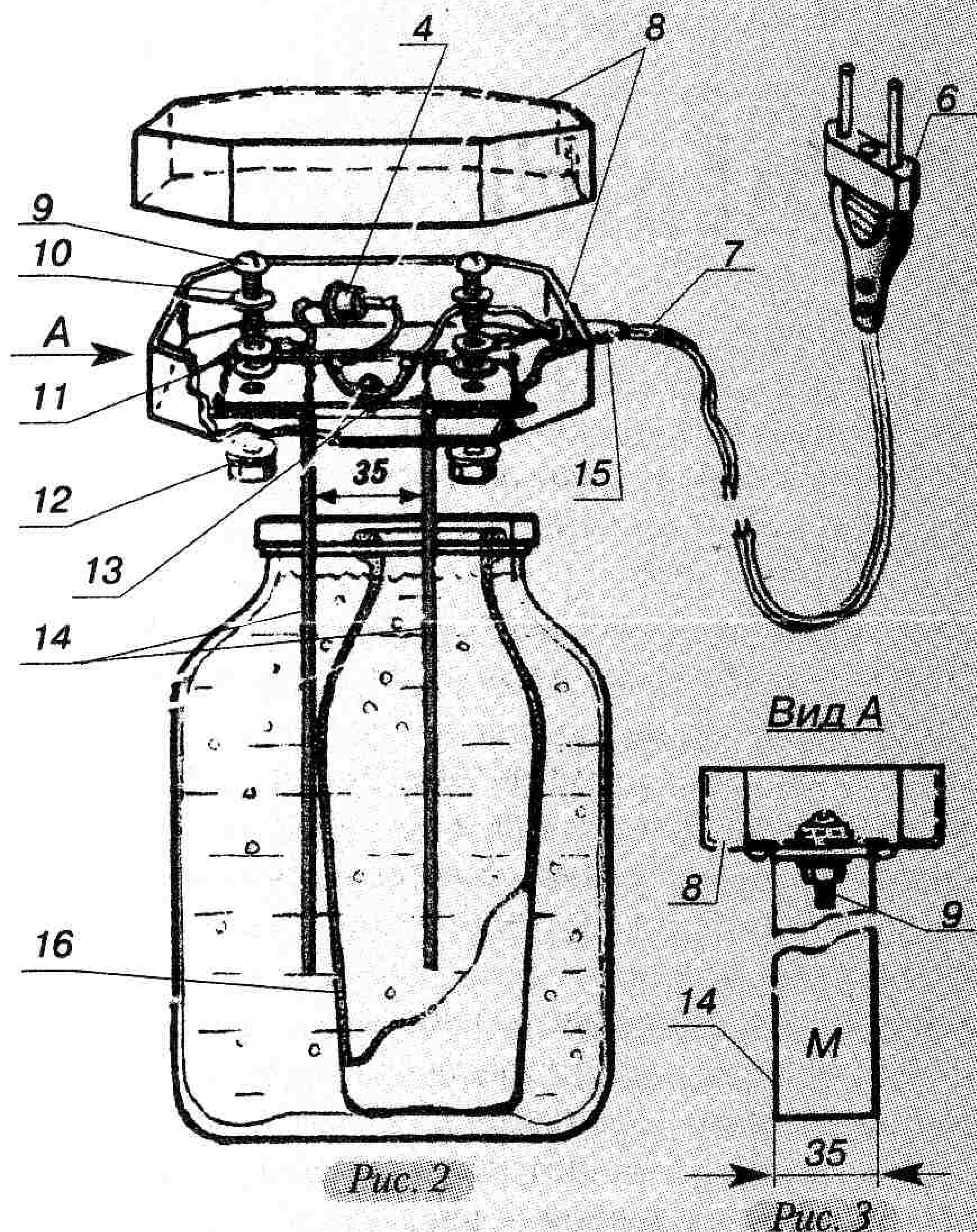

4 — напівпровідниковий діод;
6 — штепсельна вилка;
7 — ізольовані провідники;
8 — пластмасовий корпус приладу (може мати іншу конструкцію, забезпечує безпеку користування приладом і є основою для монтажу деталей;
9 — болт М5 х 20; 10 — шайба;
11 — контактний вивід; 12 — гайка М5;
13 — шуруп-саморіз для фіксації провідника;
14 — електроди (алюміній, І25х 35х2);
15 — ущільнювальна вставка (гума, ДВХ);
16 — напівнроникна посудина з брезенту.

тивості зберігаються впродовж 3—4 годин.

Під час користування приладом для електролізу води необхідно бути обережним, оскільки на електроди подається висока напруга, тому наповнювати посудини водою та відбирати готові продукти слід після відключення приладу від електричної мережі.

За бажання установку можна дещо вдосконалили. Замість 220В на електроди можна подавати напругу 36 або 42В через знижувальний трансформатор, що значно підвищить рівень електробезпеки при користуванні приладом. Замість брезентового мішечка можна використати целофан (не поліетилен), плівку з якого склеїти розчином оцтової есенції.

Після перших вдалих спроб добування і використання "живої" та "мертвої" води неминуче виникне питання: чи можливе внутрішнє вживання такої води при лікуванні захворювань? У пресі не доводилося зустрічати рекомендацій щодо такого використання описаної води. Проте замінивши алюмінієві електроди на срібні, можна отримати воду, оброблену іонами срібла, цілющі властивості якої відомі.

М.Пташник

РЕМОНТ ДЕРЕВ'ЯНИХ СХОДІВ

Внаслідок застосування для побудови сходів невідповідної деревини (сучкуватої, низької якості), а також через неправильну експлуатацію сходи та косоури сходів часто зазнають пошкоджень. Сходи та косоури, що тріснули, є небезпечними для мешканців, особливо для дітей та літніх людей. Сходи, зроблені з вологої деревини, через деякий час розсихаються, косоури відходять. У цих випадках необхідно негайно виправити помічені пошкодження. Якщо у дерев'яній сходинці з'явиться тріщина, то її слід замінити новою. Склеювання або збивання цвяхами сходинок, що тріснули, не усуває небезпеки, а лише підвищує її для людей під час користування сходами. У разі розходження косоурів сходів обидва косоури необхідно з'єднати сталевою стяжкою з різьбою на кінцях (рис. 1), встановивши не менше двох таких стяжок на одному марші (рис. 2). Дерев'яні сходинки та підсходинки слід вставляти у завчасно зроблені гнізда в косоурах. Проте, якщо таке з'єднання через значне пошкодження не забезпечує повної безпеки, то під сходинку слід закласти додаткові опорні підкладки (рис. 2). Якщо стояк загорожі вставлений у сходинку, то останню закріплюють, вбивши дерев'яний клин (рис. 4).

Перед тим як вбити клин у зазор між стояком і сходинкою, слід змастити їх столярним клеєм.

Інші елементи сходів (поручень, що тріснув, зламані стояки загорожі) слід замінити новими.

З журналу "Наш дім"...
Передплатний індекс 74453

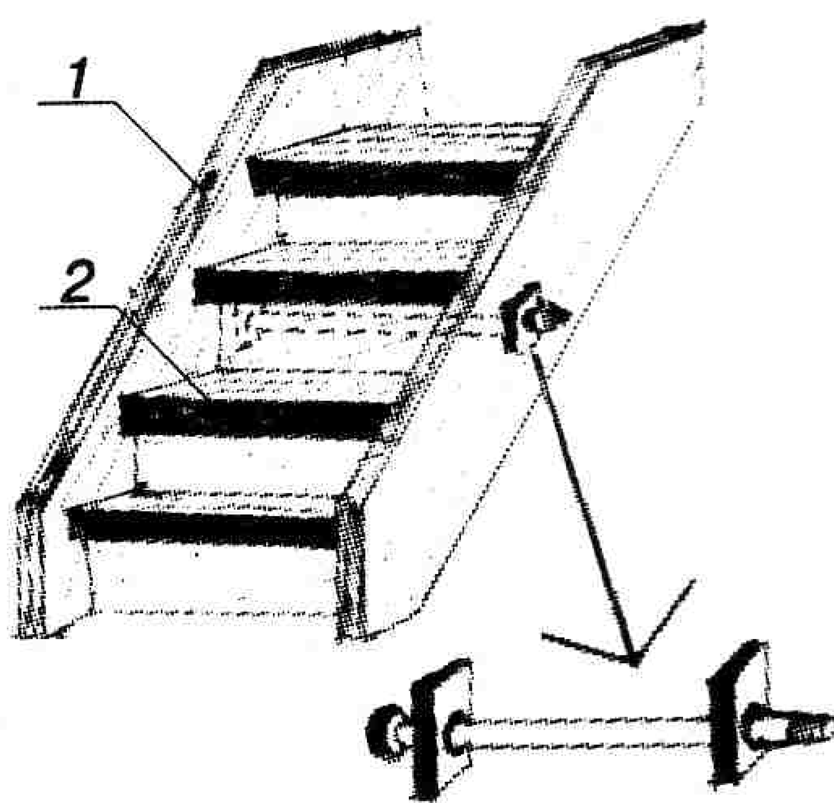

Рис.1. ***Зміцнення дерев'яних сходів сталевими стяжками:***
1 – косоур; 2 – сходинка.

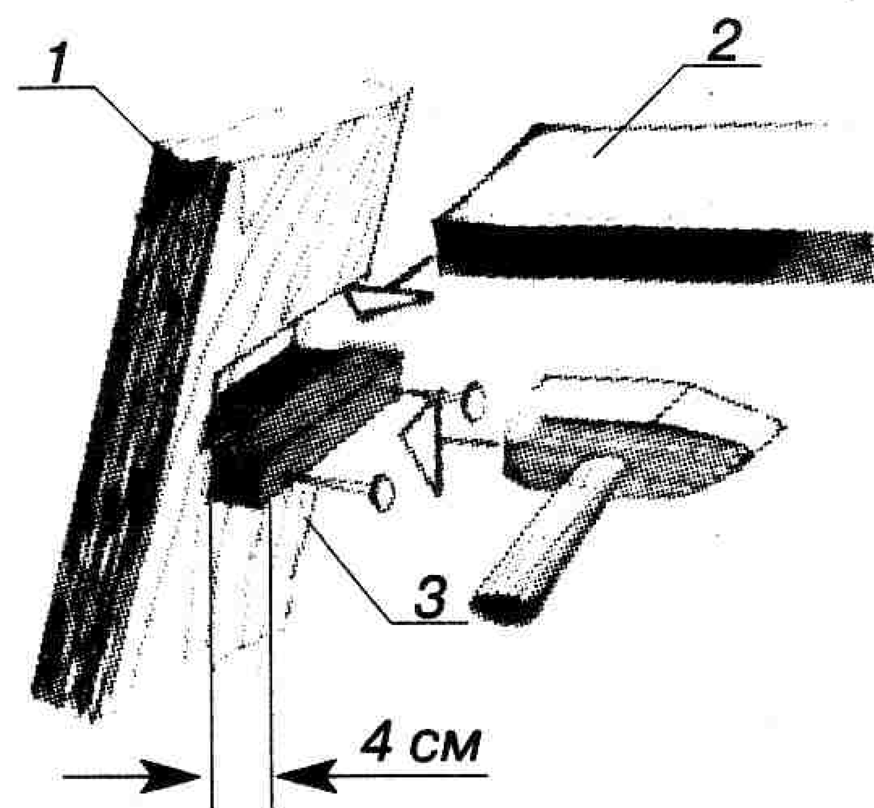

Рис. 2. ***Зміцнення сходинок дерев'яних сходів:***
1 – косоур; 2 – сходинка; 3 – додаткова підкладка.

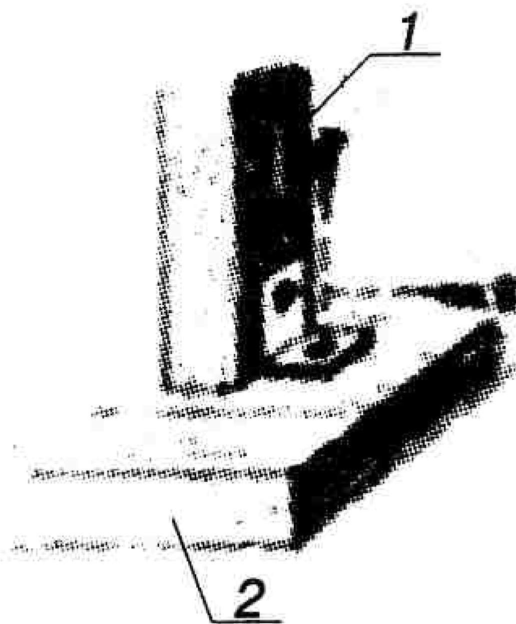

Рис. 3. ***Укріплення стояка загорож сходів сталевим кутиком:***
1 – стояк; 2 – клин.

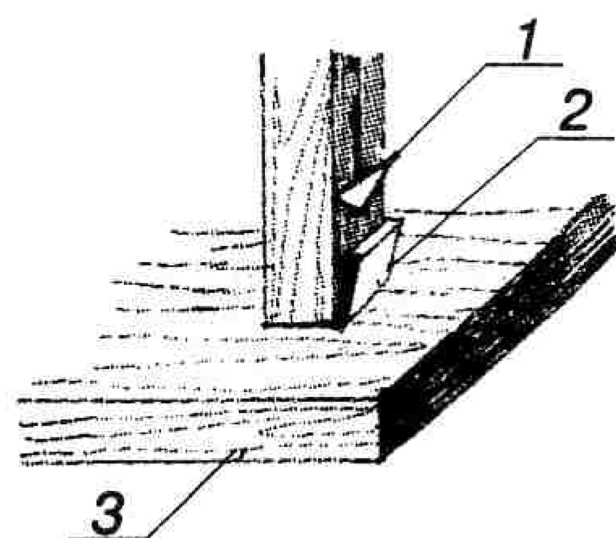

Рис. 4. ***Укріплення стояка загорож сходів дерев'яним клином:***
1 – стояк; 2 – клин;
3 – сходинка.

ПРО ГОРЩИКИ, КАСТРУЛІ І ПАТЕЛЬНІ

Добрий горщик — добрий борщик. Це народне прислів'я відоме з незапам'ятних часів, адже гончарство, як стверджують археологи, зародилося ще в період кам'яного віку.

Вогнетривка кераміка і до сьогодні серед вишуканого кухонного посуду. Вона забезпечує незрівнянний смак приготовленої в ній їжі. До того ж цей тонкий смак зберігається в такому посуді значно довше, ніж у будь-якому іншому. Щоправда, він погано проводить тепло порівняно з металевим, крихкий, такий що б'ється. Зате порівняно дешевий.

Дуже гарний і ошатний посуд з вогнетривкого фарфору або з склокераміки. Він міцний і незамінний для мікрохвильових печей. Годиться і для звичайних духовок, газових та електричних. Але дорогий.

Алюмінієві каструлі до недавнього часу були найпоширенішими. Вони відносно дешеві, легкі та довговічні. Алюміній добрий провідник тепла, тому вода закипає в такій каструлі швидше, ніж, скажімо, в емальованій. Але посуд з надто тонкими стінками легко деформується, тому з-поміж алюмінієвих каструль перевага віддається товстостінним. Однак алюміній має і недоліки. По-перше, це метал ніжний, він легко зіскрібується зі стінок посуду. Ми з'їли вже чимало алюмінієвої стружки, до дна такого посуду легко пригоряє страва, а відмивається важко: не можна шкребти алюміній металевою мочалкою або щіткою, а тим більш наждаком, як полюбляють деякі господині.

Алюміній не любить контакту з кислотами і лугами. Але борщ, кисіль або м'ясо в кислосолодкому соусі якраз і є такі реактиви, а молоко має лужну реакцію. В результаті в наші страви зі стінок каструль переміщуються сполуки, що несумісні з кулінарними рецептами. Продукти, що містять сірку, кальцій, залишають на такому посуді негарні темні сліди. Це яйця, молочні продукти, розсоли. Якщо навіть ви примирилися з темними плямами на внутрішніх стінках каструль, не залишайте приготовлену їжу на зберігання в алюмінієвому посуді. Не придатна вона і для приготування дієтичних страв, дитячого харчування.

Все це стосується і алюмінієвих сковорід. На них можна смажити картоплю, тушкувати овочі, але ворушити при цьому виделкою чи ножем не варто, знову через надмірну ніжність металу.

Для кип'ятіння молока немає кращого посуду, ніж алюмінієвий, — у ньому молоко не пригорає. Але зразу ж переливайте гаряче молоко в чистий простерилізований скляний або керамічний посуд.

А ще алюмінієві каструлі хороші для кип'ятіння води, для варіння картоплі і овочів, та для приготування каш.

Емальований посуд довгий час становив альтернативу алюмінію. Це масивний посуд з чавуну чи заліза, на який в 2—3 шари накладена склоподібна емаль (інертна речовина, що захищає метал від корозії).

В емальованому посуді їжа пригорає ще більше, ніж в алюмінієвій. Не буду пояснювати чому. Просто спробуйте закип'ятити в ньому молоко. Якщо невпинно його не помішувати, воно обов'язково набуде неприємного горілого присмаку. Ви будете мати кращий результат, якщо попередньо обполоснете емальований посуд холодною водою. Не можна стукати по краю каструлі ложкою, чи чимось іншим — емаль почне відколюватись, а якщо випадково ви її впустите — сколи можуть утворитись і на дні. В такій каструлі готувати їжу не можна, навіть воду не можна кип'ятити — можна отруїтися сполуками металів. Щоправда, чим товстіший і масивніший посуд, тим краще він протистоїть ударам. Але поки ваша каструля нова, без неї не обійтись, якщо треба зварити борщ, приготувати овочеве рагу, м'ясний і грибний суп і ні в якому іншому посуді ви не приготуєте такий смачний кисіль і компот як в емальованому. Білизна (блиск) емалі заважає доброму поглинанню тепла від конфорки, Тому має перевагу темна емаль, або щоб у каструлі було спеціально хоча б зачорнене зовнішнє дно. Якщо у вашої старої каструлі закоптилося дно — ну і чудово, не старайтесь його віддраїти. Така каструля буде швидше нагріватися.

Крім емальованих каструль, використовують ще емальовані казани і пательні (сковороди). Але ж визнано, що на емальованих сковородах все пригорає. Запевняю вас, що пригорає не більше, ніж до чавунної пательні, тільки на чорному чавуні це не так помітно.

Чавунний посуд нагрівається доволі повільно, у чавуну порівняно низька для металу теплопровідність, але зате тепло поширюється рівномірно і довго зберігається. Казанки і гусятниці гарні для страв, які потребують тривалого приготування. Один з недоліків чавуну — він ржавіє від води. Тому чавунний посуд після миття потрібно якнайшвидше висушити. А ще чавун важкий, пористий від удару при падінні може розколотися. Приготовлені страви залишати в чавунному посуді не варто. Наприклад, гречана каша від чавуну чорніє. Цих недоліків не має чавун, вкритий емаллю.

Вогнетривке скло — останній крик каструльної моди. Втім виготовляють з нього чайники і кавники. Це гарно, але дорогувато.

До речі, деколи вогнетривке скло б'ється. Зате воно цілком інертне і не реагує ні з якими стравами, добре поглинає тепло, легко миється і не піддається утворенню накипу. Накопичена теплота добре утримується завдяки низькій теплопровідності, страви в ньому довго не охолоджуються.

Б. Сеник

Даний знак означає, що при покупці Вами нового акумулятора продавець може прийняти старий і відправити його на переробку.

В електроінструменти побутового призначення вставляють нікель-кадмієві акумулятори, які постійно потребують підзарядки, особливо після тривалого "простоювання". Однак згодом акумулятори виробляються повністю: після 500—1000 підзарядок вони вже не придатні для використання. Одне слово, старі акумулятори доводиться замінювати новими. Викидати або спалювати їх не можна — цим можна завдати шкоди навколишньому середовищу, тому акумулятори, які відслужили свій термін, мають бути ізольовані від звичайних побутових відходів.

Відомі фірми, що торгують акумуляторними інструментами для дому, дійшли згоди, яка передбачає повну рециркуляцію старих акумуляторів: купуючи новий, можна повертати старий. На заводах, які працюють під державним контролем, з акумуляторів виділяють кадмій і нікель. Кадмій використовують при виготовленні нових акумуляторів, нікель — у сталеливарному виробництві як сировину для легування сталі. Повертаючи старий акумулятор, покупець одержує 10-відсоткову знижку на новий: вказівка про це є в інструкції, уміщеній на упаковці. Крім того, на самих акумуляторах є позначки, котрі постійно нагадують власникові, що не резон викидати акумулятор, який вичерпав свої ресурси, — вигідніше повернути його натомість нового.

ФІРАНКИ З ОЧЕРЕТУ

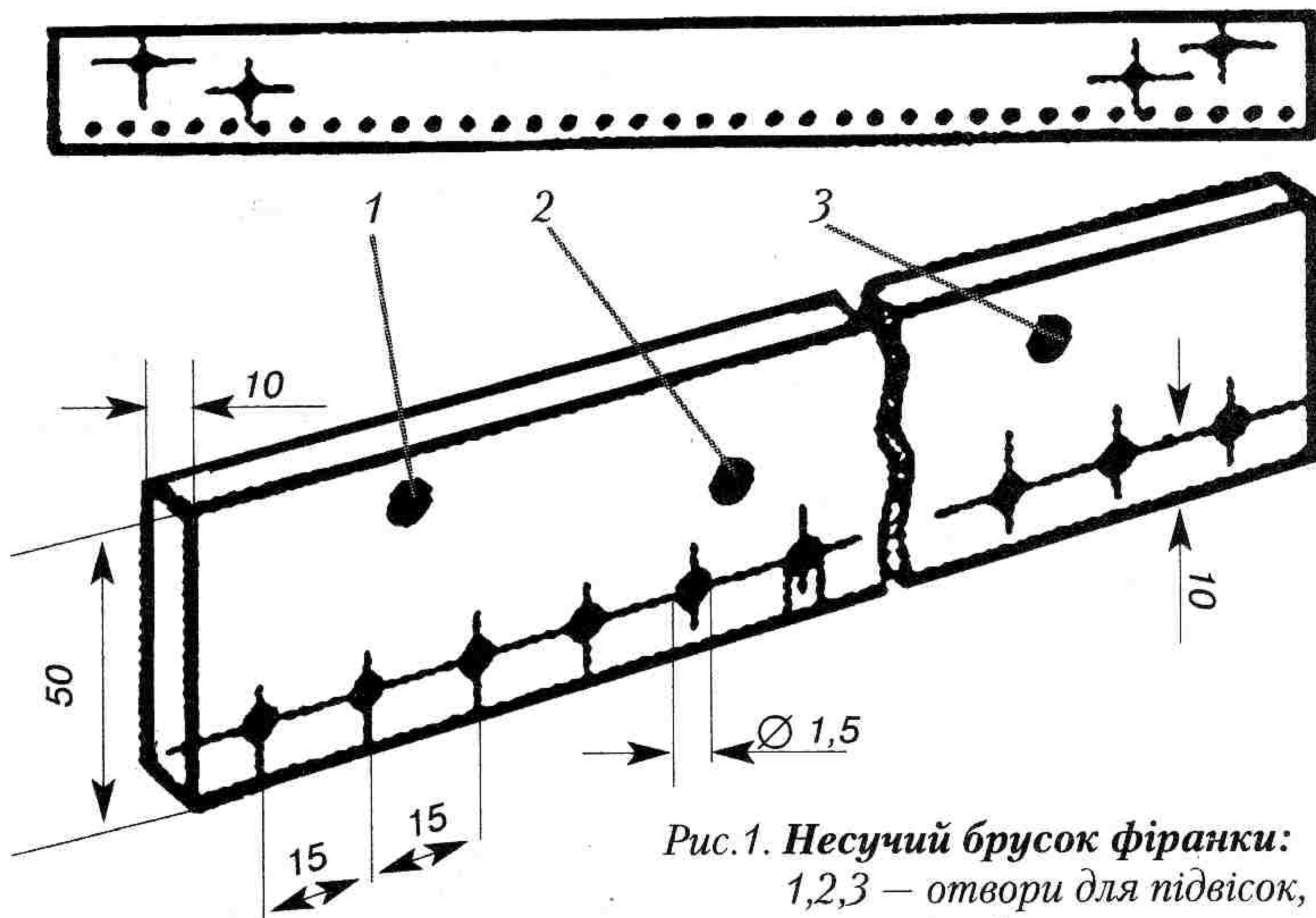

Рис.1. ***Несучий брусок фіранки:***
1,2,3 — отвори для підвісок, кріплення бруска та килимка.

Якщо є бажання, то зробити своїми руками можна будь-що. Наприклад, із звичайного очерету, зарості якого часто трапляються на берегах українських водойм, можна зробити "в'єтнамські" фіранки на двері чи вікна. Такий оригінальний і красивий, а головне — екологічно чистий предмет додасть інтер'єру вашої оселі неповторного колориту.

Підвіски фіранки виготовляють з відрізків (частинок) стеблин очерету, які нанизуються на волосінь. Довжина підвісок визначається висотою двірного чи віконного пройому. Очерет для фіранок заготовляють так: відрізують частинки у місці колінця (вузла) стеблини очерету гострим ножем, обертаючи стебло. Майте на увазі, що частинки повинні бути жорсткими. Із одного стебла очерету, як правило, можна відрізати 3—4 частинки.

Волосінь через частинки очерету протягується за допомогою дроту з петелькою на кінці. Діаметер дроту — 1,5 мм. Зрозуміло, що дріт має бути довшим за частинки очерету. Між частинками роблять прокладки, вирізані із м'якої пластмаси яскравих кольорів. Це робиться не лише для краси, а й для зменшення шелесту, що виникає, коли підвіски фіранки рухаються. Для прокладок можна використати також кольорові пластмасові іграшки. У середині кожної прокладки шилом треба проколоти отвір, трохи більший за петлю на дроті, щоб утримати частинки на місці. У кінці кожної волосіні прив'язують петлі із дроту і "втоплюють" у нижній прокладці. Потім на волосінь почергово нанизують: прокладку — частинку очерету — прокладку — частинку очерету і т.д. Нанизавши підвіску необхідної довжини, кінець волосіні протягують у отвір бруска і зав'язують або кріплять будь-яким надійним способом. Довжина бруска, до якого кріплять підвіски, визначається шириною дверного чи віконного пройому; товщина його — 10 мм, висота — 50 мм. У бруску через кожних 15 мм просвердлюють ряд отворів діаметром 1,5 мм: для кріплення підвісок, для прикріплення бруска до стіни, а також отвори для фіксації декоративного килимка (рис.1). Цей килимок може бути сплетений з очерету, зв'язаний чи вишитий власноруч. Ширина килимка — 70 мм. Прикріплюють його до бруска за допомогою пружини, яку можна зробити із дроту діаметром 1,2 мм (кінець пружини загнути з іншого боку бруска).

Із журналу "Наш дім".
Передплатний індекс 74453

Фіранка з очерету у готовому вигляді:

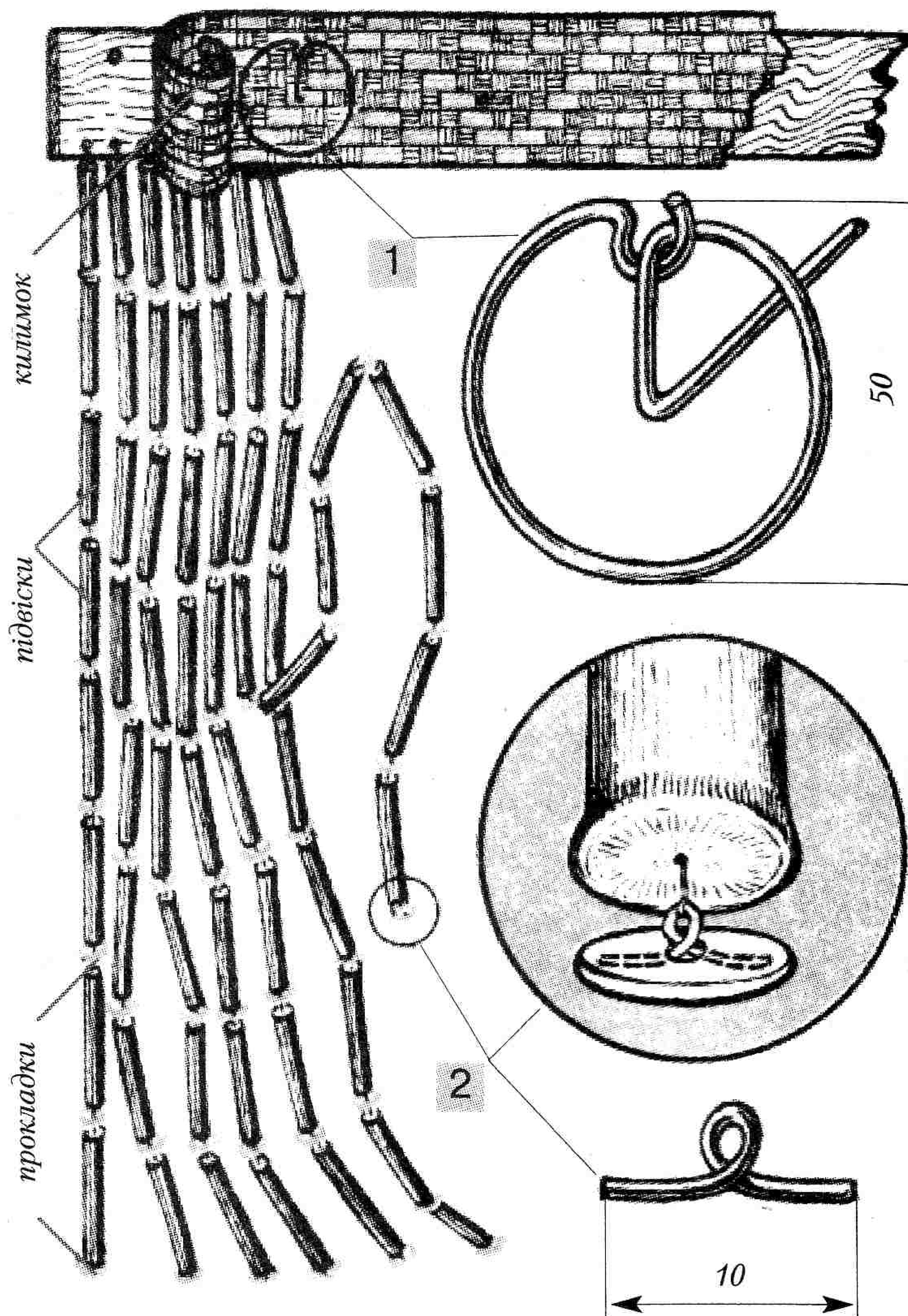

Рис.2.
1 — пружинка для кріплення килимка;
2 — стопорна петля з дроту.

Що необхідно знати про шпалери

Кожна господиня знає, що затишок в оселі багато в чому залежить від того, які в ній стіни. А стіни, як правило, обклеюють шпалерами. То ж цього разу пропонуємо вашій увазі інформацію саме про них.

Які шпалери вибрати

Перш ніж купувати шпалери, накресліть на папері план квартири і розташуйте на кресленні предмети меблів так, як вони будуть стояти після ремонту. Це допоможе визначити колір, малюнок, фактуру (рельєфність) шпалер і зробити квартиру затишною та сучасною.

Купуючи шпалери, потрібно чітко уявляти, чи пасуватимуть вони до вашого приміщення: з великим чи дрібним малюнком, однотонні, яскраві чи, навпаки, непомітні, теплих тонів. Багато чого у виборі шпалер залежить від власника квартири і, зокрема, від його характеру. Але існують так звані гігієнічні рекомендації, яких потрібно дотримуватися, обробляючи стіни своєї квартири.

Вчені-гігієністи радять ставитися до вибору кольору фарбування житла дуже відповідально, оскільки він впливає на життєдіяльність та настрій людини. Так, сполучення м'яких, салатних відтінків створює атмосферу урівноваженості, спокою, впевненості. Червоний, фіолетовий та синій кольори збуджують нервову систему, стомлюють зір.

Вибір кольору шпалер визначається також кліматичною зоною, в якій розташоване житло, орієнтацією вікон, місцевим рельєфом тощо. Наприклад, у приміщеннях, де завжди багато сонячного світла, стіни краще обклеювати шпалерами темного, насиченого кольору: синього, фіолетового, темно-блакитного, кавового, теракотового, шоколадного. Ці кольори здатні "приглушити" світло.

Приміщення з недостатнім природним освітленням обклеюють жовтогарячими, яскраво-жовтими, салатними шпалерами, які роблять кімнату світлішою. Недостатню кількість сонячного світла компенсують шпалерами теплих відтінків: золотаво-жовтого, світло-жовтогарячого, жовтувато-зеленого, пурпурового.

Приміщення, обклеєне шпалерами теплих тонів, здається меншим, холодні синьо-зелені шпалери, навпаки, візуально збільшують його об'єм. Шпалери з поперечними смугами роблять приміщення нижчим, а з вертикальними, навпаки, створює зоровий ефект високих стін.

Необхідно пам'ятати також, що для житлових кімнат найкраще підходять паперові шпалери; для передпокою, кухні — синтетичні, наприклад, декоративні полівінілхлоридні плівки, що імітують текстуру різних порід дерева, цегляну кладку, керамічну плитку. Застосовують такі плівки для обклеювання дверей, вбудованих меблів, вони довго зберігають свій колір і фактуру, гігієнічні, добре миються водою з милом. Паперові шпалери бувають прості, середньої та вищої якості (гобеленові, килимові, тиснені).

Обклеювання стін паперовими шпалерами

Якщо ви вирішили обклеїти стіни квартири паперовими шпалерами, насамперед слід зняти старі шпалери. Запам'ятайте: нові паперові шпалери, намазані клеєм, збільшуються в розмірах, а висихаючи, стискуються і рвуть чи відклеюють від штукатурки старі. Тому, щоб цього не відбувалося, краще старі шпалери видаляти зі стін. Якщо ж ви впевнені, що старе покриття витримає і не відклеїться, зніміть тільки погано прикріплені ділянки, а штукатурку зачистіть шкуркою. Якщо на стіні залишилися плями клейової чи вапняної фарби, обов'язково зачистіть їх, тому що до пофарбованих місць шпалери не приклеюються. Стіну намажте клеєм, а потім наклейте старі газети.

Підготовлена поверхня повинна бути суцільно обклеєна газетами, без пропусків. Очистіть її від пилу, зріжте горбки, ще раз покрийте клеєм і дайте йому просохнути протягом доби. Поки клей сохне, приготуйте шпалери. Почніть з обрізування однієї з кромок: для обклеювання правої стіни (якщо стояти обличчям до вікна) зрізують ліву кромку, а для лівої — праву.

Потім розріжте рулони на полотнища довжиною, рівною висоті приміщення плюс припуск 10 см. Намагайтеся розрізати рулон так, щоб при наклеюванні полотнищ на стіну візерунки на них збігалися. Складайте шпалери лицьовою стороною до підлоги так, щоб їх краї були зсунуті відносно один одного на 2—3 см (шпалери складайте на поліетиленову плівку). Валиком нанесіть рівним шаром клей на зворотній бік полотнища і дайте йому просочити папір.

Перше полотнище наклеюйте так, щоб обрізана кромка була звернена до вікна. Якість роботи залежатиме в основному від того, як ви розгладите полотнище на стіні. Приклейте один кінець полотнища до верхньої частини стіни, інша частина нехай вільно звисає уздовж схилу. Перевірте чи точно по схилу висить полотнище, а потім ребром долоні рухом по центру і зверху вниз присніть його до стіни. Перевіривши, чи зайняло воно суворо вертикальне положення, легкими рухами від центра до країв, зверху вниз розгладьте шпалеру одежною щіткою чи сухою чистою ганчіркою. Приклеєне полотнище ще раз розгладьте м'якою ганчіркою — тепер уже колоподібними рухами. Простежте, щоб під шпалерою не залишилося пухирців повітря. Якщо ж вони все-таки залишилися, проколіть їх тонкою голкою, випустіть повітря і розрівняйте шпалеру щіткою. Друге полотнище наклеюйте так, щоб захопити необрізану кромку першого полотнища. Завдяки цьому місця з'єднань (шви) будуть непомітними.

О.І. Чикільова

Із журналу "Наш дім".

Передплатний індекс 74453

НЕХИТРІ ДРІБНИЧКИ

Зцілюємося сіллю

Розмішайте чайну ложку солі у склянці кип'яченої води? Розмішавши, ви отримаєте розчин багатоцільового призначення. Ним можна протирати шкіру, перед тим, як нанести крем (розгладжує зморшки). Хороший він для зміцнення ясен і нігтів. Дрібна сіль, змішана з мильною піною, відмінно заміняє скраб (тільки користуватися ним треба не частіше, ніж раз на тиждень). Для сухої шкіри сіль замінюємо цукром.

Зміцнюємо зуби та ясна!

Готову заварку можна використовувати таким чином: відбілювати зуби і зміцнювати ясна, промивати запалені або просто зморені очі, обполіскувати після миття жирне волосся, протирати влітку обличчя для запобігання ластовинню і зайвій засмазі. Трав'яний чай теж чудовий натуральний засіб. У теплу пору року заморозьте невелику його кількість у морозилці. Протираючи тіло такими кубиками льоду, ви підбадьоритеся й одночасно освіжитеся.

Фрукти! Овочі!

Скибочки сирої картоплі прекрасно знімають набряки з втомлених очей. Якщо у вас немає часу і бажання робити складні маски, дуже просто протерти шкіру кремом, а потім — соком кавуна, винограду, мандарина, персика, надламаного листка алое (що кому підходить). Головне, щоб всі ці турботи мали регулярність. Навіть Джейн Фонда не соромиться використовувати для очей заморожені одноразові пакетики чаю, а обличчя очищає... кукурудзяним борошном.

І найголовніше. Ні в якому разі не атакуйте себе всіма новітніми досягненнями косметології з молоду. Шкіра звикне, і в старшому віці ви не досягнете потрібного ефекту.

Підготувала Ірина Куриневич

...іриси, лілійники, гіацинти, тюльпани, нарциси. Конверт — каталог.

З.К. Глуменко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08550

...шиншили дорослі і молодняк.

А/с 3, смт Голованівськ, Кіровоградська обл., 26500,
тел. 8 (050) 98-205-90

...в'єтнамські свині.

Полтавська обл.,
тел. 8 (05364) 9-32-41, 8 (066) 30-13-854

...виготовлення теплиць, зимові сади, тепличний дріт для обігріву ґрунту.
Тел. 8 (096) 778-45-25, 8 (050) 133-94-02

... лілії, гладіолуси, тюльпани, нарциси, клематиси — сучасні сорти для зрізу та квітників. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації, каталог у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
п/с 33, м. Кременчук-8, Полтавська обл., 39608,
тел. 8 (05366) 68-951

...приймаю замовлення на саджанці, живці комплексностійких сортів винограду. Конверт — каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8 (0612) 67-49-53, моб. 8 (066) 772-58-89

...тюльпани (50), початківцям передбачені знижки, замовляйте спецкаталог. Малину великоплідну (12), звичайну і ремонтантну, чорноплідну. Ожину (3). Чесність гарантую. Підписаний конверт — каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 62-80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

...допомога в організації високоприбуткової ферми акселеративного кролівництва. Інформаційна підтримка. Програма співпраці. Від вас — конверт із зворотною адресою.

І.С. Царенко,
а/с 4411, м. Дніпропетровськ, 49087

...в'єтнамські свині. Недорого.

М.Ф. Підлубний,
вул. Заводська, 26/2, с. Ситківці,
Немирівський р-н, Вінницька обл., 22865,
тел. 8 (04331) 6-21-18, 095-717-17-71

...великоплідні сорти суниці: Берегиня, Кент, Факел, Ольвія, Королева Єлизавета та інші (50), малини, аґрусу. Опт, роздріб, поштою.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни,
Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615,
тел. 8 (0472) 30-29-28

...для всіх кліматичних регіонів! Саджанці троянд, вирощені в середній смузі України у відкритому ґрунті. Саджанці шипшини для зимового і літнього щеплення троянд. Реалізація поштою і на місці. Конверт з марками на 85 коп. — кольоровий каталог.

А/с 238, м. Красноармійськ, 85307,
тел. 8 (06634) 5-69-72, 8 (050) 212-21-04

...травоїдні корейські поросята, поросна свиноматка і кнур.

В.С. Катрич,
3 пров. Червонопрапорної, 11, м. Ромни,
Сумська обл., 42005, тел. 8 (05448) 5-83-68

...велику надранню ромашку, нові голландські сорти лілій, цибулини та дітки гладіолусів.

О.В. Притиковський,
вул. Проектна, 14, м. Чернігів, 14034

...щорічно оновлювана колекція найкращих великоплідних сортів суниць (понад 100), аґрусу (23), малини (30), смородини (55). Опт, роздріб, поштою. Суниці з білими ягодами для хворих на алергію.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
вул. Шевченка, 76, с. Тубільці,
Черкаський р-н, Черкаська обл., 19611,
тел. 8 (050) 962-04-18, 8 (050) 183-03-47

...маточники хризантем: дрібноквіткової і великоквіткової городньої (мультифлора); великоквіткової горщикової, корейської, що зимує у відкритому ґрунті. Конверт — каталог. Новинки.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...цибулини тюльпанів, гіацинтів, крокусів для озеленення і підготовлені на вигонку. Гарантована якість. Конверт — каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...найкращі, найсучасніші сорти для озеленення, зрізу та вигонки тюльпанів, нарцисів, гіацинтів, крокусів, дрібноцибулинних — цибулини та дітки, лілії різних груп — цибулини (від 1,60 грн.) і дітки. Маточники хризантем. Гуртові знижки.

Петро Володимирович Маклюк,
ІІ пр. Калініна, 3, м. Городня,
Чернігівська обл., 15100, тел. 8 (04645) 2-40-78

...ферментні препарати на основі ферментації патоки цукрового буряка. Агрозин — біостимулятор росту для обробки ґрунту під помідори, огірки, перець, капусту, квіти та ін. Оксизин — для обробки компостних ям, переробки органічних решток гною, мульчі. Одержання післяплатою.

ООО "Укррос-зерно",
вул. Березнева, 10, м. Київ, Україна, 02160,
тел. 8 (044) 537-43-15, 574-07-85, 574-03-43,
e-mail:net@ukszerno.kiev.ua

...корейські поросята.

Олег Петрович,
тел. 8 (067) 176-72-70

...корейські поросята.

м. Черкаси, тел. (0472) 30-36-41

...молодняк в'єтнамських свиней.

Володимир,
Чернігівська обл.,
тел. 8 (097) 947-92-06, 8 (097) 870-98-41

...чубуки, саджанці комплексностійких, великоплідних урожайних сортів винограду нової і найновішої селекції. Великоплідні, врожайні сорти суниці. Ваш конверт — прайс-листи з сортами.

Ольга Вікторівна Пояреля,
просп. Дзержинського, 32, м. Донецьк, 83014,
тел. 8 (0622) 97-18-57

...найкращі сорти суниці і малини. Початківцям поради. Конверт-каталог з детальним описом сортів.

О.А. Крохмаль,
вул. Садова, 28, с. Соснівка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27322

...корейських травоїдних поросят.

Вінницька обл., тел. 8 (04344) 41-2-34

...гуртом та вроздріб широкий асортимент саджанців плодово-ягідних та декоративних культур у контейнерах — на місці, з відкритою кореневою системою — поштою. Троянди, клематиси, каприфоль, суниці та багато іншого. Ціни доступні, існують знижки. Висилаємо каталог у заадресованому вами конверті.

Тетяна та Андрій Левицькі,
вул. Корольова, 56-в, м. Вінниця, 21008,
тел. 8 (0432) 43-70-11

...прес шнековий для виробництва олії 380 вольт. Ціна 10 000 гривень.

Тел. 8 (044) 564-83-34

...кращі сорти лілій на зріз, бахромчасті тюльпани, гладіолуси.

Євген Борисович Скобля,
вул. Милятинська, 3-а, кв. 1, м. Львів, 79024

...суниці — еліту світової селекції. Малину, ожину, смородину, аґрус.

О.Ю. Савейко,
с. Хорішки, Козельщинський р-н.,
Полтавська обл., 39112, моб. тел. 8 (096) 771-24-75

...щорічно саджанці плодових, ягідних, винограду.

Каталог у конверті або ж на сайтах:
www.sadite-sad.nm.ru; www.sadintensiv.narod.ru.

Володимир Антонович Максименко, а/с 20,
м. Кам'янка, Черкаська обл., 20800,
тел. (04732) 6-08-88; 8 (097) 787-33-74

...в'єтнамські вислочереві міні-свинки. Постійно.

Василь,
Тернопільщина, тел. 8 (097) 649-58-54,
Львів, тел. 8 (067) 703-13-00

...фуксії (130 сортів), стрептокарпуси (200 сортів), сенполії (600 сортів).
Сайт: www.dimetris.dp.ua, тел. 8 (066) 764-33-77

...маточники хризантем (120), цибулини лілій (80), насіння айстр (90), різних одно- та багаторічників. Конверт-каталог.

Іван Іванович Васюта,
с. Зачепилівка, Новосанжарський р-н,
Полтавська обл., 39300

...саджанці суниці-малини "Молінг Пандора" — визнаний у світі сорт, що має найкрасивішу та найсмачнішу ягоду — найбільше подобається дітям. Інші суниці та ягідники (30). Великий вибір троянд (у т.ч. ефектні плетисті сорти) в кольоровій упаковці з фото та інше. Конверт-каталог.

Валерій Іванович Мельник,
с. Чернявка, Оратівський р-н,
Вінницька обл., 22612

...молодняк корейських травоїдних свиней, маса до 130 кг.

м. Первомайськ, Миколаївська обл.,
тел. 8 (05161) 5-93-33

...лілії, гладіолуси.

Г.І. Степанова,
вул. Пушкіна, 8, кв. 2, м. Ананьїв, Одеська обл., 66400

...королівська глива, боровик, шампіньйони, шиї-таке, опеньки, баран — міцелій. Кімнатні: мирт, гортензія, банан плодоносний, золотий вус та ін. Книги.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...картоплю таких сортів: Беллароза, Бернадет, Агаве, Скарб, Багряна, Червона рута.

Суниці: Ольвія, Гігант Джорней, Чомора Турусі.

Смородина: Екзотика, Краса Львова, Ювілейна Копаня. Конверт-каталог.

Станіслав Антонович Кусторовський,
вул. К. Маркса, 24, кв. 21, м. Шепетівка,
Хмельницька обл., 30400, тел. 8 (03840) 54-55-9

...накладною платою гофровані гладіолуси 230 сортів. Реалізація з 15 жовтня. Осінні знижки. Конверт-каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка,
Чернігівська обл., 17200

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду, смородини, аґрусу, малини.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500

...нові голландські сорти лілій, цибулини та дітки гладіолусів, велика надрання ромашка.

С.П. Крищенко,
бульв. Верховної Ради, 10, кв. 18, м. Київ, 02100

...вибір ірисів, лілійників, лілій, хризантем, тюльпанів, нарцисів, багаторічників, жоржин. Конверт-каталог.

М.В. Колісниченко,
с. В. Сорочинці, вул. Легейди, 35, Миргородський р-н, Полтавська обл., 37645

...молодняк в'єтнамських свиней, а також свиноматки.
Київська обл., смт Глеваха, тел. 8 (097) 775-88-10, 8 (04471) 3-13-70

...агроном-садівник вишле поштою саджанці великоплідних, високопродуктивних, морозостійких сортів фундука, айви, винограду. Конверт-каталог.
А/с 26, м. Кіровоград-19, 25019

...саджанці троянд.
Тел. 8 (03734) 35-4-66

...корейських поросят.

Юра,
Дніпропетровська обл., тел 8 (05690) 2-22-21, 8 (067) 963-30-51

...в'єтнамських поросят.
Чернівецька обл., тел. 8 (096) 339-72-42

...в'єтнамських свиней.
Запорізька обл., тел. 8 (097) 390-71-94

...в'єтнамських поросят і мангалів.
м. Кривий Ріг, тел. 8 (066) 333-15-60

...конструкцію саморобного млинка, мішок борошна за 6 хв. (10 грн.) і каталог порад.
П/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...саджанці великоплідної смородини (25), порічок (7), агрусу (8), малини (6); садивну картоплю (45). Каталог у вашому конверті.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, 17502

...гліцинію, кампсис, гібіскуси, тамарикси, альбіцію, ромашки, дельфініуми та інше. Ціни доступні.

Марія Григорівна Щербина,
вул. Князєва, 28/8, а/с 27, м. Татарбунари, Одеська обл., 68100

...тюльпани Апельдорн еліта на вигонку екстра — 70 копійок, 1 репродукція — 70, 2 р. — 60, 3 р. — 30, 1 кг діток — 50 гривень.

Валерій Олексійович Стряпчий,
вул. Ростицька, 26, м. Чернівці-4, 58004, тел. 8 (0372) 52-15-84

...недорого: морозостійкий виноград (15), лимонник, тархун, малину; холодостійкі перспективні помідори (70), перець (9), кавові боби, полуницю-шпінат, інше...

В.І. Никитенко,
вул. Шевченка, 34, кв. 9, м. Тетіїв, Київська обл., 09800

...250 видів рідкісних рослин для відкритого ґрунту. Конверт із з/а — каталог.

Я.Д. Гандзій,
смт Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740, тел. 8 (067) 926-19-48

...недорого. Актинідії гібридні, чорницю канадську деревовидну, рододендрони, екзотичні ліани, клематиси, декоративні трави та багато іншого. Конверт із з/а — каталог.

М.І. Теребич.
с. Хоросниця, Мостиський р-н, Львівська обл., 81331, тел. 8 (050) 981-68-09

...післяплатою саджанці суниці, цибулини лілій. Найкращі сорти. Дешево. Конверт-каталог.

Ніна Петрівна Вітковська,
с. Левків, Житомирський р-н, Житомирська обл., 12405, тел. 8 (0412) 49-13-72

...чубуки, саджанці великоплідних сортів винограду.

Микола Терентійович Удовенко,
а/с 753, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116, тел. 8 (06262) 9-18-82

...лілійники, лілії, тюльпани, гіацинти, нарциси, іриси, багаторічники. Конверт — кольоровий каталог.

Є.П. Яшкова,
2-й Овражний пров., 39, м. Рені,Одеська обл., 68800

...недорого цибулини та дітки гладіолусів. Конверт-каталог.

Володимир Васильович Гарамась,
вул. Тарасенка, 58-а, с. Засулля, Лубенський р-н, Полтавська обл., 37552

...чубуки та саджанці винограду (30). Конверт — каталог.

Володимир Вячеславович Срібний,
с. Новоселиця, Ульяновський р-н, Кіровоградська обл., 26423, тел. 8 (096) 770-68-06

...молодняк в'єтнамської травоїдної свинки. Кабанчик 40 кг.
Чернігівська обл., тел. 8 (066) 712-06-90, 8 (066) 255-81-68

...молодняк курей: кохінхін чорний, орпінгтон палевий.

С.Ф. Палазюк,
тел. 8 (0432) 582-547, (067) 378-90-51

...70 високоврожайних смачних сортів картоплі.

Володимир Іванович Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37342, тел. 8 (067) 707-37-40

...саджанці великоплідних ягідних культур: чорна (Селечинська-2, Краса Львова, Екзотика) та червона смородина (40), малина (Геракл, Таруса, Кріпиш) (20), безколючковий аґрус (10), йошта, суниця (Ольвія, Присвята) (10). Фундук (3). Опт—роздріб. Конверт-каталог.

Андрій Дмитрович Драганов,
вул. К.Маркса, 34, смт Вільшанка, Вільшанський р-н., Кіровоградська обл., 26600, тел. 8 (066) 354-01-54

...шиншили племінні, окрас стандарт.
Тел. 8 (095) 480-26-79, 8 (097) 505-39-97

...велику колекцію новітніх сортів картоплі світової селекції. Найвищі репродукції, розмноження на півночі України. Посилки 6—10 кг. Конверт—каталог.

Костянтин Юрійович Давидовський,
просп. Корольова, 2-в, кв. 64, м. Київ, 03134, тел. 8 (044) 402-58-00, 8 (066) 212-99-70

...терміново пасіку (18 вуликів).
Тел. 8 (044) 572-11-63

...малину (10 грн.) — Гусар, Геракл, Жовтий гігант, штамбову — Крепиш і Туруса, чорноплідну — Кумберленд.

Смородину: чорну (6 грн.) — Надія, Лєнтяй, Екзотика, Селечинська, Легенда; цвітна (8 грн.) — рожева Чудесна, біла Смолянинової, жовта Імператорська, червона Рондом і Джонкер Ван Тетс, вишнева Красна Виксне. Аґрус (10 грн.) — Малахіт, Чорномор, Безколючковий, йошту (6 грн.); жимолость (4 сорти — 10 грн.), гумі (15 грн.); калину (8 грн.), повстисту вишню (8 грн.); кизил (10 грн.), лимонник (15 грн.); барбарис (10 грн.); великоплідну журавлину (10 грн.); брусницю Корал (18 грн.); буяхи (рос. — голубика) канадські високорослі (25 грн.); дернину польовиці пагононосної (10 грн. — 1 кв.дм); суниці в індивідуальній упаковці (сорти в каталозі). Пересилка: 6 грн. при передоплаті і 10 грн. при накладній платі.

Галина Аркадіївна Соколова,
бульвар Слави, 6, кв. 119, м. Дніпропетровськ, 49100

...вперше в Україні елітні саджанці суниці (в т.ч. "нейтрального дня") та спеціально підготовлена розсада — "friqo" від СП українсько-голландської фірми "Поділля-Плант". Саджанці троянд європейської якості (в т.ч. ефектні плетисті) в кольоровій упаковці тривалого зберігання від СП "Деко-Плант" (укр. — голл.).

Купуйте саджанці, вирощені професіоналами. Також у продажу 2—3-річні саджанці деревовидних півоній, клематисів (20). Адреси продажу повідомляємо в каталозі. Можлива пересилка поштою. Конверт-каталог.

О.М. Миронова,
а/я 1046, м. Вінниця, 21034

...продам унікальні зарубіжні, вітчизняні сорти картоплі до 3-х кг у кущі. Каталог у вашому конверті.

Валентина Миколаївна Симоненко,
с. Короп'є, Козелецький р-н, Чернігівська обл., 17022, тел. 8 (066) 344-45-00 (увечері)

...троянди, тюльпани, іриси, нарциси. Сучасні колекційні сорти. Конверт-каталог.

Надія Петрівна Кормиленко,
вул. Свідерського, 43, м. Бахчисарай, АР Крим, 98403

...саджанці та чубуки винограду від виробника, у великій кількості.

Сергій Григорович Батиченко,
тел. 8 (05667) 41-402

...поросят в'єтнамської породи продам або обміняю на шиншил, нутрій, кролів, зерно, цукор.
Тел. 8 (067) 90-89-126, 8 (044) 431-70-64

...в'єтнамські поросята, кабанчики (7 місяців).
Київська обл., 8 (096) 844-44-55

...молодняк в'єтнамських свиней, а також дві свиноматки і хряка.
Тел. 8 (05665) 58-5-19, 8 (066) 636-69-23, м. Марганець, Дніпропетровська обл.

...допомогу в пошуку рослин. Список висилається безкоштовно у вашому конверті. Реалізуємо декоративні рослини.

О.І. Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105, Банк даних колекціонерів рослин

...в'єтнамські свині, свиноматки.
Київська область, 8 (050) 381-85-72, 8 (050) 381- 85-75

...молодняк в`єтнамських травоїдних міні-свиней.

Віктор Миколайович.
Кіровоградська область, (067) 108-11- 54

...саджанці : ірисів, дзвоників, самшиту, гвоздики, гортензії, звіробою, калини, крондалю, смородини золотистої, жовто- і чорноплідної малини, великоплідної суниці, йошти, агрусу, смородини...

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна,18, кв, 27, м. Козятин, Вінницька обл., 22100

...цибулини тюльпанів для вигонки.

С.М.Ушаков,
вул. Чекістів, 7, Бердянськ, Запорізька обл., тел. (06153) 79 -172

...недорого дачну ділянку, добрий чорнозем, 6 соток. Недалеко від м. Фастів (зупинка електрички "8-й кілометр"). Металевий будиночок. Поруч струмок.
Тел. 8 (050) 968-11-03

...доглянуту дачну ділянку біля с. Забуччя (від м. Ірпінь 3 км). Цегляний будинок 6х7 м у відмінному стані. Поруч струмок.
Тел. 8 (297) 9-82-62

Рубрику веде Т.В. Грабовська, *головний спеціаліст з правових питань ЦК профспілки працівників охорони здоров'я України*

ЧИ МАВ БАТЬКО ПРАВО НА ЗЕМЕЛЬНИЙ ПАЙ?

У 1993 році колгосп було перетворено у КСП. За рішенням сесії сільради та загальних зборів членів КСП землю було передано із державної у колективну власність. Чи мав право на земельний пай мій батько, який усе своє життя пропрацював у колгоспі і помер у червні 1995 року?

Г.В. Мельник,
с. Костюківка, Теплицький район, Вінницька область, 23844

На Ваш запит щодо права на земельний пай повідомляємо:

Указом Президента України від 08.08.95р. № 720 "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" визначено, що право на земельну частку (пай) мають члени сільськогосподарського підприємства, кооперативу або акціонерного товариства, в тому числі пенсіонери, які раніше працювали в ньому і залишаються членами такого підприємства, кооперативу, товариства відповідно до списку, що додається до державного акта на право колективної власності на землю. Отже, право громадян — членів недержавного сільськогосподарського підприємства як співвласників колективної власності на землю набувається з дня видавання у встановленому порядку державного акта на право колективної власності на землю недержавному сільськогосподарському підприємству з обов'язковим додатком, списком громадян — членів такого підприємства.

Список громадян, як додаток до державного акта, складає саме підприємство відповідно до статуту, розглядають і затверджують загальні збори (збори уповноважених) членів підприємства та підписує голова місцевої ради та голова колективного сільськогосподарського підприємства.

Отже, лише за умов, які визначені вище, ваш батько міг набути право на земельний пай.

Тобто, вам треба з'ясувати, чи було внесено вашого батька до списку, що додається до державного акта на право колективної власності на землю.

Якщо право Вашого батька було порушено, то, відповідно до ст. 8 та ст. 124 Конституції України, ви можете звернутися до суду за захистом своїх інтересів. За заявою сторони, що не погоджується з рішенням органу місцевого самоврядування чи органу виконавчої влади щодо земельного спору, суд перевіряє правильність цього рішення і вирішує спір.

ЯК ОФОРМИТИ ЗЕМЕЛЬНИЙ ПАЙ

Моя мама мешкала у селі Вінницької області, одержала земельний пай, у 2001 році захворіла і я забрала її до себе до Київської області, піклуватися. У 2002 році мама померла і я її поховала, де сама проживаю. За заповітом будинок у Вінницькій області та земельний пай мати відписала мені. Як тепер мені їх оформити?

Н.В. Дорощук,
вул. Нове шосе, 17, кв. 30, м. Буча, Київська обл., 08292

Шановна Надіє Василівно!

На Ваш запит щодо оформлення спадщини повідомляємо:

Згідно ст. 1216 Цивільного кодексу України (далі — ЦК) спадкування є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Спадкування здійснюється за заповітом або за законом (ст. 1217 ЦК). Заповітом є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті. Право на заповіт має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних стосунків, а також інших учасників цивільних стосунків.

Спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини (смерті спадкодавця) вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом встановленого строку (шість місяців з часу відкриття спадщини) він не заявив про відмову від неї.

Спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини.

Відповідно до ст.1268 спадкоємець за заповітом чи за законом має право прийняти спадщину або не прийняти її. Для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини (смерть спадкодавця) — ст. 1270 ЦК.

Відповідно до ст.1221 ЦК місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. Якщо місце проживання спадкодавця невідоме, місцем відкриття спадщини є місцерозташування нерухомого майна або основної його частини, а за відсутності нерухомого майна — місцерозташування основної частини нерухомого майна.

На жаль, у листі дописувачка не вказала, чи була зареєстрована мати за її місцем проживання, а тому, можна порадити їй у цьому випадку звернутися до нотаріуса в Крижопільському районі, де, можливо, було складено заповіт і де розташований будинок.

Що стосується земельного паю, то Указом Президента України від 08.08.95 р. № 720 "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам та організаціям визначено, що право на земельну частку (пай) мають члени сільськогосподарського підприємства, кооперативу або акціонерного товариства, в тому числі пенсіонери, які раніше працювали в ньому і залишаються членами такого підприємства, кооперативу, товариства відповідно до списку, що додається до державного акта на право колективної власності на землю. Отже, право громадян членів недержавного сільськогосподарського підприємства як співвласників колективної власності на землю набувається з дня видавання у встановленому порядку державного акта на право колективної власності на землю недержавному сільськогосподарському підприємству з обов'язковим додатком, списком громадян — членів такого підприємства.

Список громадян, як додаток до державного акта, складає саме підприємство відповідно до статуту, розглядають і затверджують загальні збори (збори уповноважених) членів підприємства та підписує голова місцевої ради і голова колективного сільськогосподарського підприємства.

Кожному члену сільськогосподарського підприємства видається сертифікат на право приватної власності на земельну частку (пай) із зазначенням у ньому величини частки (паю) в умовних кадастрових гектарах, а також у вартісному виразі.

За Земельним кодексом України сертифікат на право на земельну частку (пай) є правовстановлюючим документом у разі реалізації громадянином права вимоги на відведення земельної частки (паю) в натурі (на місцевості) відповідно до законодавства.

Сертифікат на право на земельну частку (пай) є чинним до виділення власникам земельних часток (паїв) у натурі (на місцевості) земельних ділянок та видавання їм державних актів на право власності на землю.

Право на відведення земельної ділянки (паю) у натурі (на місцевості) та одержання державного акта на право власності на земельну ділянку мають усі власники сертифікатів на право на земельну частку (пай). Земельну частку (пай) у натурі (на місцевості) відводять за поданою заявою за рішенням відповідної ради чи районної державної адміністрації.

За законом України від 05.06.2003 р. "Про виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)" державні акти на право власності на земельну ділянку власникам земельних часток (паїв) оформляє землевпорядна організація, котра виконала землевпорядні роботи щодо відведення земельних часток (паїв) у натурі (на місцевості).

Державний акт на право власності на земельну ділянку — це документ, який засвідчує, що особа, котрій його видано, є повноправним власником земельної ділянки. Державні акти на право власності на земельну ділянку видаються і реєструються відповідною місцевою радою.

Отже, лише за умов, які визначені вище, ваша мати набула б або Ви, як спадкоємець, можете набути право на земельну ділянку.

ПРАВО НА СПАДЩИНУ

Чув, що у законодавстві про спадщину є нові доповнення та деякі зміни, взяті із зарубіжного досвіду, на відміну від тих, про які ми знаємо ще за радянських часів. Дуже хотілося б прочитати про це на сторінках Вашого журналу.

М.В. Ільченко,
вул. Київська 300, м. Прилуки,
Чернігівська область, 17506

На Ваш запит щодо змін у спадковому праві та в оформленні спадщини у зв'язку з прийняттям нового Цивільного кодексу України повідомляємо:

За загальним правилом, спадкування — це перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців), воно забезпечує правонаступництво цивільних прав і обов'язків після смерті їхнього носія.

В Україні, як і в більшості країн Європи, підставою виникнення спадкового правонаступництва є заповіт або закон.

Діючий Цивільний кодекс України (далі — ЦК) втілив ідею якнайбільшого охоплення чисельності спадкоємців, в основі якої лежить принцип непорушності права приватної власності. Так, у попередній редакції ЦК було тільки дві черги спадкоємців, і якщо у спадкодавця не було спадкоємців ні за законом, ні за заповітом або вони не прийняли спадщини, а також відмовилися від неї — спадщина переходила до держави. Тепер, безумовною перевагою діючого ЦК є розширення кола спадкоємців за законом — з двох до п'яти черг. Відтак суб'єктний склад першої і другої черг спадкоємців за законом, порівняно з попередньою редакцією ЦК, залишено без змін.

Зокрема, в першу чергу право на спадкування мають:
- діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті;
- той з подружжя, який його пережив;
- батьки спадкодавця;

в другу чергу право на спадкування мають:
- рідні брати й сестри спадкодавця;
- його баба та дід з боку батька та з боку матері;

в третю чергу право на спадкування за законом одержують рідні дядько й тітка спадкодавця; до четвертої черги спадкоємців належать особи, які є членами сім'ї спадкодавця за умови, що вони жили з ним не менш як 5 років; право спадкувати у складі п'ятої черги спадкоємців одержують інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно та утриманці спадкодавця, які не були членами його сім'ї.

Тепер держава не може претендувати на те, що перебуває у сфері приватної власності. У новому ЦК з'являється термін "відумерлість спадщини" — коли за відсутності спадкоємців спадщина, за рішенням суду, передається у розпорядження територіальної громади.

Положення про заповіт у новому ЦК посідають перше місце. Це пояснюється тим, що право на спадкування виникає передусім в осіб, зазначених у заповіті. Лише за відсутності заповіту, визнання його недійсним або відмови від спадщини спадкоємців за заповітом, право спадкувати одержують спадкоємці за законом.

Згідно з ст.1233 ЦК заповітом є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті. Право на заповіт має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних стосунків, а також інших учасників цивільних стосунків. Принцип свободи заповіту полягає у праві заповідача заповісти своє майно на власний розсуд, змінити або скасувати свій заповіт у будь-який час. Заповідач самостійно визначає обсяг того, що передається у спадок, він може охопити заповітом права та обов'язки, що йому належать на час складання заповіту, а також ті, що можуть йому належати в майбутньому, заповідати все майно або його частину.

Однак, у статті 1241 ЦК є одне обмеження заповіту — нормою цієї статті гарантовано неповнолітнім, повнолітнім непрацездатним дітям спадкодавця, непрацездатній вдові (вдівцю) та непрацездатним батькам — успадкування, незалежно від змісту заповіту, половини частки, що належала б кожному з них у разі спадкування за законом.

Цивільним законодавством вперше запроваджено норму про посвідчення заповіту при свідках. Участь свідків у процесі складання заповіту зумовлена підтвердженням фізичного стану заповідача в час виявлення волі, відсутність тиску з боку третіх осіб тощо. Тому основними критеріями, що ставляться до особи свідків є відсутність зацікавленості, безсторонність свідка та його фізіологічні можливості виконувати цю функцію. Свідками можуть бути будь-які особи з повною цивільною дієздатністю, за винятком нотаріуса або іншої посадової, службової особи, яка посвідчує заповіт; спадкоємців за заповітом; членів сім'ї та близьких родичів спадкоємців за заповітом, а також осіб, які не можуть прочитати або підписати заповіт.

У разі посвідчення заповіту посадовою або службовою особою, а також, якщо заповідач через фізичні вади не може самостійно прочитати заповіт, присутність свідків обов'язкова.

Поряд з "традиційною" формою заповіту ЦК запроваджено низку нових, раніше невідомих українському законодавству їхніх різновидів. Ці особливі види правочинів притаманні законодавству країн Західної Європи, значно розширюють спадкову правоздатність громадян і, на перший погляд, здаються дуже прогресивними.

Особливе місце серед них має заповіт подружжя. Механізм його чинності полягає у тому, що частка в праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до іншого, який його пережив. У разі смерті останнього право на спадкування мають особи, визначені подружжям у заповіті. Позитивом такого заповіту є те, що той з подружжя, який пережив іншого, продовжує жити в звичайному для нього майновому середовищі. Але, у такого заповіту є і вади. Так, згідно із ст.1243 ЦК подружжя може скласти спільний заповіт лише щодо майна, яке є їхньою спільною сумісною власністю, тобто такого, що придбане ними в період шлюбу. Але, зазвичай, подружжя володіє не лише спільним майном, а й майном, набутим у порядку дарування, спадкування, особистими коштами, на які поширюється режим роздільності майна.

Також тепер законом допускається складання таємних заповітів, тобто тих, які посвідчуються нотаріусами без ознайомлення з їхнім змістом. Процедура їхнього складання проста — особа, яка склала таємний заповіт, подає його нотаріусу в заклеєному та підписаному конверті. Нотаріус ставить на конверті свій посвідчувальний надпис, скріплює печаткою і в присутності заповідача кладе його до іншого конверта та опечатує. Але зазначений заповідач повинен самостійно скласти "кваліфікований" заповіт, що не викликатиме суперечок після відкриття спадщини. А тому у таємних заповітів є ризик бути нереалізованими в Україні.

Ще одне нововведення — заповіт з умовою — закріплене у статті 1242 ЦК. За ним заповідач може обумовити виникнення права на спадкування в особи, яка визначена в заповіті, наявністю певної умови, пов'язаної та не пов'язаної з її поведінкою (наявність інших спадкоємців, проживання у певному місці, народження дитини, здобуття освіти тощо). Така умова, визначена в заповіті, повинна існувати на час відкриття спадщини. Умова, визначена заповідачем, має обмеження: вона не може суперечити закону або моральним засадам суспільства. В іншому випадку вона визнається недієчинною.

В українському спадковому праві нині відновлено інститут виконавця заповіту.

Виконавець заповіту є обов'язковим суб'єктом спадкових правостосунків, коли йдеться про спадкування за заповітом; ним може бути фізична особа із повною цивільною дієздатністю або юридична особа. Виконавець заповіту не лише виконує волю заповідача, а й забезпечує охорону прав та законних інтересів спадкоємців, інших зацікавлених осіб, здійснює керування спадщиною тощо. Виконавець заповіту призначається заповідачем, спадкоємцями або з їхньої ініціативи — судом, а в разі відсутності спадкоємців — нотаріусом. Виконання обов'язків виконавця заповіту є добровільним, оплатним та контрольованим з боку спадкоємців.

Також треба пам'ятати, що з часу набуття чинності Закону України "Про податок з доходів фізичних осіб" від 22.05.2003 р. № 889 — з 1 січня 2005 року — доходи фізичних осіб, одержаних у вигляді об'єкта спадщини, обкладаються податком, за встановленими законом ставками залежно від об'єкта спадщини та ступеня споріднення.

Квітує шипшина собача

Тип плодоношення шипшини

ШИПШИНА – ПІДЩЕПА ДЛЯ ТРОЯНД

Троянда плетиста сорт "Хендель"

Троянда чайно-гібридна сорт "Принцеса Фарах"

Троянда плетиста сорт "Лавінія"

Троянда флорибунда сорт "Зенгерхаузен"

Троянда флорибунда сорт "Люміна"

Здавніх часів троянди користуються великою популярністю. Рід троянда (Rosa L.) належить до родини розових (Posaceae).

Сучасні сорти — плід копіткої праці багатьох поколінь вчених-селекціонерів, а також дослідників, закоханих у троянди. Вони походять від дикої троянди — шипшини, що дуже поширена на території України.

Існують різні способи вегетативного розмноження троянд — це щеплення (живцем за кору), меристемною культурою, відсадками та паростками, укоріненням стеблових живців тощо. Але основним способом розмноження троянд є окулірування, це найпоширеніший спосіб розмноження. Практично троянди можна окулірувати впродовж цілого року, якщо створити відповідні умови для їхнього росту й розвитку в зимовий період.

Як правило, окулірування проводять наприкінці липня — увесь серпень у кореневу шийку шипшини (підщепи) за кору щитком без деревини в Т-подібний розріз. При дотриманні всіх правил окулірування вічка приживлюються на 95—98 відсотків.

Поширений також спосіб окулірування вічком вприклад під язичок, коли погано відстає кора. Цей спосіб також заслуговує на увагу і широко застосовується під час окулірування троянд взимку.

Вимоги до прищеп

Окулірувані троянди утворюються з двох різних організмів — це підщепа, якою є шипшина, і прищепа — культурний сорт троянд. Підщепа — фундамент рослини, тому її значення для розвитку майбутнього куща троянд дуже велике. Від підщепи залежить довговічність майбутнього куща троянди, його ріст і розвиток. До підщепи ставлять ряд вимог, яким вона повинна відповідати: це морозостійкість та посухостійкість, розвинута коренева система, яка забезпечувала б гарний ріст навіть на бідних на поживні речовини ґрунтах та за мінімуму добрив, а також була б стійкою до хвороб (у першу чергу — борошнистої роси, іржі та плямистостей листя). Коренева шийка має бути високою, рівною, без паростків, кора на шийці повинна добре відставати впродовж тривалого часу (щоб період окулірування був максимально розтягнутим), не рватися, добре зрощуватися.

Підщепа повинна бути універсальною, щоб до неї однаково добре приживлювалися і росли різні сорти та групи троянд. Важливо, аби на підщепі було якнайменше колючок, вона добре гнулася, не давала кореневої та стеблової порослі, рясно плодоносила та давала насіння доброї схожості. Іще підщепа повинна забезпечувати довговічність прищеплених троянд, їх гарний ріст та рясне цвітіння, крім того, в закритому ґрунті при вирощуванні троянд на зріз, підщепа має позитивно впливати на їхню продуктивність.

Характеристика видів і форм шипшини

Найпоширеніша підщепа на території України, що відповідає цим вимогам, — шипшина собача (Rosa caina L.).

Зазвичай, росте вона на лісових галявинах, по узбіччях доріг, на схилах ярів та балок, дуже невибаглива. Формує великий кущ висотою до 3—4 м, а місцями — цілі зарості. Пагони з міцними колючками, квітки рожеві до 5—6 см у діаметрі, поодинокі або в суцвіттях по 3—4. Плоди овальні, схожі на жолуді дуба, достигають у другій декаді серпня. Плоди є добрим вітамінним кормом для птахів, які сприяють розмноженню цієї та інших шипшин.

Необхідно відзначити, що на сьогодні Rosa canina L. — найпоширеніша підщепа для троянд не лише в Україні, а й у Європі. В процесі відбору створені спеціальні форми: це Rosa canina inermis, Rosa canina Pollmeriana та Rosa canina "Pfander", Rosa canina Schmid's Ideal. Усі ці форми добрі підщепи для троянд, але найкращою на сьогодні вважається Rosa canina inermis.

Заслуговує на увагу і шипшина багатоквіткова Rosa multiflora Thunb, яка має розвинуту кореневу систему, добре сформовану шийку, що дуже важливо при зимовому окулірованні, а головне — насіння сходить без додаткової підготовки. Його збирають дозрілим і відразу висівають. Кущі цієї рослини великі, здатні до загущення, квітки білі, діаметром 2—2,5 см, зібрані в суцвіття. Плоди маленькі, кулясті, червоні, достигають у жовтні.

Підготовка і сівба насіння шипшини

Для вирощування сіянців шипшини плоди шипшини собачої необхідно збирати у другій декаді серпня, і, що дуже важливо, зібрати їх необхідно, як тільки вони починають буріти. В цей час насіння уже дозріле, а його оболонка ще не встигла повністю затвердніти. За цих умов насіння буде мати високу схожість.

Якщо ж цю відповідальну роботу не зробити своєчасно і плоди стануть червоними, тоді оболонка насіння затвердне і схожість його буде дуже низькою: від 3 до 5%. Краще мати маточники на ділянці, де вирощують троянди. Якщо їх немає, тоді плоди збирають з дикорослих рослин.

Зібрані плоди очищають від решток чашолистків та листків і звільняють насіння від оболонки плоду. Цю операцію за невеликих об'ємів можна виконати за допомогою звичайної м'ясорубки. Якщо об'єми великі, використовують електром'ясорубку або спеціальний пристрій, виготовлений з цією метою. Це електродвигун, на валу якого закріплені ножі, які подрібнюють плоди, не травмуючи при цьому насіння. Отриману масу промивають водою декілька разів, доки не отримають чисте насіння. Потім насіння просушують, змішують з вологим піском або перлітом і заносять у підвал, де зберігають до осені. Необхідно стежити, щоб пісок був помірно зволожений. У процесі зберігання його двічі—тричі перемішують. Висівають у жовтні.

Практикується і другий спосіб. Після того як плоди перемололи, насіння разом з рештками оболонок відразу висівають у ґрунт, де воно зберігається до весни і також дає гарні сходи.

При цьому способі необхідно мати чисті від бур'янів ділянки або для їх знищення восени застосовувати гербіциди суцільної дії.

Ґрунт для висіву насіння шипшини необхідно ретельно готувати за типом напівпару. Чим раніше виорати, тим краще.

Перед сівбою ділянку культивують, розпушуючи та вирівнюючи ґрунт. При невеликих об'ємах — висівають вручну. Сапкою нарізують борозни, куди висівають насіння, потім загортають. Ми використовуємо ручну сівалку польського виробництва. І ціна доступна, і дає добрі результати. На присадибній ділянці нею можна висівати й насіння овочевих, технічних зернових культур, включаючи цибулю, буряк, кукурудзу тощо.

Під час сівби необхідно враховувати, що схожість насіння шипшини невисока, десь близько 25—30%, тому й норму висіву відповідно треба збільшити. Глибина загортання насіння 2—3 см.

Догляд за сіянцями шипшини

Навесні до появи сходів посіви шипшини необхідно заборонувати, особливо на чорноземах та важких за механічним складом ґрунтах. Сходи шипшини дуже ніжні і, якщо не заборонувати, то ростки не зможуть пробитися через кірку ґрунту, що створилася, і загинуть.

Догляд за посівами звичайний — це розпушування ґрунту в міжряддях, знищення бур'янів, підживлення мінеральними добривами, боротьба з шкідниками та хворобами: в першу чергу — це попелиця та борошниста роса.

Слід зазначити, що коли посіви шипшини будуть уражені борошнистою росою, то інфекція залишиться і на саджанцях, а наступного року будуть страждати від неї уже троянди.

Викопують сіянці шипшини у першій декаді жовтня, краще скобою в агрегаті з трактором ДТ-74, підрізуючи на глибину 20 см.

Якщо такої можливості немає, то — вручну. Викопані рослини сортують на три фракції за товщиною кореневої шийки.

Перша — це "олівець", товщина кореневої шийки 4—5 мм. Ці сіянці використовують для зимового окулірування.

Друга — "сірник", 2—3 мм. Їх висаджують у ґрунт на дорощування, а в серпні наступного року окулірують.

І наостанок — "нитка". Це сіянці завтовшки до 2 мм. Якщо садивного матеріалу обмаль, їх також можна висаджувати на дорощування. Викопані сіянці зв'язують у пучки по 50—100 штук і закладають на зберігання у прикопі.

В.П. Цукур, вчений агроном,
Д.В. Бєлих, садівник

Як "примусити" курей нестися

Сформувавши восени повноцінне куряче стадо, слід подумати про те, щоб воно приносило певний прибуток. Адже не таємниця, що курей тримають усі, але чи вигідні вони для господаря, якщо доводиться купувати зерно на базарі? Я намагаюся зробити так, щоб підростаюче поголів'я до зими виросло, зміцніло. Молоді курочки вже у вересні починають нестися. Поки на городі є зелень, яйцекладка триває. Кури самі забезпечують себе вітамінами, сонячною енергією, поживними речовинами.

Але ось настають холоди, значно скорочується світловий день і автоматично зменшується або й зовсім припиняється яйцекладка. Чому ж це відбувається тепер, коли яйця дорогі й на них можна заробити?

Я посилено почала шукати відповідь на це питання, перечитала купу літератури і все-таки змогла досягти певного результату. Для себе я зробила такі висновки. Щоб "примусити" курей нестися і взимку, необхідно звернути увагу на три основні чинники: а) умови утримування; б) повноцінний раціон годування; в) температурний і світловий режими.

Про умови утримання курей уже багато писалося і тому я тільки коротко зупинюся на цьому.

Приміщення, в якому утримується птиця, має бути тепле і сухе, без протягів. На відміну від промислового птахівництва, в сільській місцевості для розташування пташника місця вистачає і немає необхідності обмежувати простір і тримати курей у клітках. Я вважаю, що кури краще себе почувають на сідалах. Згадаймо далеке минуле наших пернатих. Про диких курей було відомо ще за троє тисячоліть до нашої ери. Домашня курка походить від дикої банківської, або "курки джунглів". Предки наших курей жили в заростях, вільно перелітаючи з дерева на дерево. Ця їхня властивість збереглася і донині. Кури відпочивають і сплять на підвищеннях, особливо на гілках. Тому в пташнику курам необхідно обладнати сідала, бо так жили й далекі предки наших курей. Живилися вони насінням диких трав і вегетативними рослинами. Гнізда дикі кури облаштовували на землі, прикриваючи їх листям і травою. Свійські кури несуться уже в підготовлених гніздах, до того ж підстилка повинна бути чистою і сухою. У гнізді з потертим сіном чи соломою нестись не буде жодна курка. Кури полюбляють нестися у гнізді, яке сховане від чужого ока і розташоване в затемненому місці. Тому дуже важливо гнізда розташовувати в місці, протилежному від дверей. Якщо кури не мають вільного виходу з пташника, необхідно поставити їм ящик з деревним попелом, у якому вони будуть "приймати" ванни. Кури "купаються" в попелі і таким чином звільняються від паразитів-пухоїдів.

Обов'язковою для пташника є напувалка з чистою водою, яку потрібно частіше міняти. Роль води для птиці дуже важлива. Зауважено, що нестача води в раціоні негативно впливає на якість яєць. З них вилуплюється тільки третина пташенят. На власному досвіді я переконалася у цьому. Як тільки кури виходять з пташника, вони в першу чергу поспішають до води, а не до їжі.

У деякій літературі зазначається, що неприпустимо курей утримувати разом з іншими тваринами, бо паразити передаються від одних до інших. Я багато років утримую птицю в одному приміщенні з коровами і свиньми і подібного явища ніколи не спостерігалось. Навпаки, корови своїм диханням забезпечують у пташнику певну температуру, якої важко досягти в люті морози навіть в утепленому приміщенні.

Слід ще додати, що під сідалами необхідно насипати суху підстилку з соломи, листя, тирси. Щоб у пташнику не накопичувався аміак, підстилку потрібно раз у два тижні міняти і використовувати її як підгодівлю для городніх культур.

Гнізда потрібно облаштовувати з розрахунку одне гніздо на 5 курей. Якщо гнізд буде недостатньо, кури битимуть яйця, а іноді й випиватимуть їх. Усе це може призвести до канібалізму, а від цього відучити птицю неможливо.

Другим важливим чинником, який впливає на несучість, є збалансоване годування. Несучість знижується, коли в холодний період птиця не отримує достатню кількість вітамінів з природи, зокрема кальцію та вітаміну D. Щоб якось збалансувати раціон курей, я вирішила придбати певні кормові добавки, але з великим розчаруванням прочитала на упаковці що, крім наявних біологічних добавок, потрібно ще придбати м'ясо-кісткове й трав'яне борошно і т.і. Виходить: заплати гроші за зерно, біологічні добавки та ще й необхідне мінеральне підгодовування. І тільки тоді досягнеш захмарних прибутків. Звичайно, реклама — рекламою, але я вирішила скласти власний збалансований раціон, який потребує значно менших затрат. І мені це вдалося. Можливо, мої досягнення і скромні, але вони доступніші для господаря.

Щоб збільшити продуктивність птиці, необхідно забезпечити її потрібними поживними речовинами за вдалого співвідношення кормів. Потрібно унеможливити недогодовування і перегодовування птиці. Ні в якому разі не допускати, щоб вологі мішанки залежувалися у годівницях. Вони доволі швидко псуються і можуть зумовити отруєння.

Крім того, подрібнене зерно постійно повинно бути в годівницях. А також необхідно забезпечити своїх птахів так званим комбікормом, до складу якого входять корми рослинного, тваринного та мінерального походження. Необхідно приготувати такий комбікорм, який за щонайменших затрат забезпечить високу продуктивність. До повноцінного комбікорму входить понад 70 складових.

До мого комбікорму власного приготування входить: 45% кукурудзи, 22% ячменю, 9% соняшникової макухи, 5% харчових дріжджів, 6% трав'яного борошна, 3% крейди і солі, 2% черепашок і кісткового борошна, решта — продукти тваринництва.

До цього комбікорму потрібно додати вітаміни A, D, E, K, B та мікроелементи — марганець і йод.

Щоб поповнити нестачу кальцію, птиці необхідно домішувати до корму подрібнену й прожарену на вогні шкаралупу яєць, сир із збираного молока, варені яйця, горохову кашу, відходи м'ясних продуктів та риби (нутрощі птиці від забою та очищення риби перемелюю на м'ясорубці).

Вранці, особливо в холодну пору, курям необхідно давати вологі мішанки, до яких обов'язково повинні

входити висівки, багаті на клітковину, та кісткове борошно, яке я добуваю, прожаривши кістки молодої птиці і потовкши їх на дрібні шматочки. Слід зауважити, що кальцій може надходити до організму, але не засвоюватись, тому необхідна наявність вітаміну D. Його ще називають сонячним вітаміном, бо він утворюється в організмі під впливом ультрафіолетових променів. Тепер стає зрозумілим, чому птиця з настанням весни починає активно нестись. Але як же домогтися цього взимку, коли не вистачає світла? Біля пташника необхідно обладнати вигули. Кури щодня повинні бувати на свіжому повітрі. Нинішня зима внесла свої корективи. Якщо раніше достатньо було вигулу, обнесеного сіткою, то за великих морозів вигул необхідно обнести плівкою, щось на зразок теплиці, бо на великому морозі півні повідморожували гребені.

Тепер про трав'яне борошно.

Його можна добути, добре просушивши в холодку, кропиву і добре розтерши її руками. Із соковитих кормів для птиці використовую капусту, картоплю, буряки і моркву. Капусту за стовбур підв'язую і фіксую її положення. До вечора кури повністю видзьобують голівку капусти, яка є коморою вітамінів. Також підвішую віники проса та чумизи, які кури полюбляють дзьобати.

До речі, в багатьох європейських країнах заперечують наше прислів'я "Кому що, а курці — просо". У цих країнах доведено, що не слід до курячого раціону вводити просо, а тільки очищене пшоно. Просо погано перетравлюється організмом і виходить транзитом. Тому якщо у наявності є просо, його рекомендують додавати до раціону не більше 5%.

Картоплю слід проварити, а потім розім'яти, перемішати з висівками і бажано додати риб'ячий жир. Якщо птиця втрачає апетит, слід згодовувати терті на великодірчастій тертушці буряки і моркву. Як зелений корм, потрібно додавати до мішанки дрібно нарізану хвою ялини чи сосни, в якій багато вітаміну С і каротину.

Використовуючи хвою, як вітамінну добавку, у птиці поліпшується апетит, підвищується несучість, збільшується якість яєць та інтенсивність відгодовування.

Як джерело каротину, використовують гарбузи. Отже, гарбузи слід розрізати навпіл і кури залюбки видзьобають усе до шкірочки.

Для поліпшення процесу травлення необхідно згодовувати кисле нежирне молоко або сироватку. Якщо бракує м'ясо-кісткового борошна, то можна замінити його кільчастими черв'яками або молюсками. Ці корми містять цілий набір амінокислот.

Зерно краще подрібнювати, а сою та овес останнім часом продають сплющеними, що пришвидшує процес травлення.

У ранньовесняний період, коли запаси коренеплодів вичерпуються, я використовую топінамбур. Для цього я спочатку пускаю на плантацію гусей та індиків, які вправно розгрібають землю і починають розкльовувати бульби, а вже за ними починають збирати й кури.

Цілющі властивості містить проросле зерно. Його спочатку замочують на 24 години, потім розстилають шаром у 2—4 см і в теплому місці пророщують до 5 мм. Паростки дають птиці безліч вітамінів і мікроелементів. Крім того, навантаження на систему травлення зменшується майже на 90% і таким чином організм птиці разом з паростками отримує, з одного боку, вже розщеплені речовини, а з іншого — додаткову ферментну систему.

Як мовиться, у кожній казці є доля правди — правди про живу воду. Живою водою називають талу снігову воду. Вченими зауважено, що як тільки птиця починає вживати талу воду, навіть хворі й слабкі особини зцілюються і виживають. Коли кури виходять з пташника, вони в першу чергу поспішають напитися води талої снігової. І не дивно, що перелітні птахи прагнуть повернутися на батьківщину, коли тануть сніги. Так, наприклад, у нашій місцевості, не зважаючи на великі морози, шпаки, гуси та качки, стомлені далекою дорогою, зцілюються "живою" водою. Звичайно, не слід позбавляти птицю і звичайної води, бо вона прямо пропорційно впливає на виведення пташенят.

Третім важливим чинником, який впливає на несучість, є світловий режим. Доведено, що для несучості курей необхідно, щоб світловий день тривав 14 годин (не більше і не менше). Тому я в пташнику вмикаю світло о 6 годині ранку, коли починається доїння корів. На цей час уже всі мешканці хліву готові до нового дня: корови мовчки повертають голови, кури злітають з сідала, а півні починають несамовито співати. І кури розпочинають новий день з того, що поспішають до води (взимку — теплої).

Молоді кури ранніх весняних виводків раніше несуться, бо виростають одночасно з постійно збільшуваним світловим днем. Тривалість світлового дня має велике значення для несучості. Світло діє на систему внутрішньої секреції несучки, стимулюючи діяльність органів розмноження. І дбайливі господарі для цього використовують додаткове освітлення. Електролампочки, наприклад, я підвішую на висоті 1,7 м від підлоги. Ввечері, коли настають сутінки, знову вмикаю світло до 20-ї години. Світло вмикаю восени, щоб пришвидшити линьку, до того ж збільшую потужність лампочки з розрахунку 5—10 Вт на 1 кв. м.

Температурний режим у приміщенні повинен бути сталим: не нижче 10° і не вище 20°. Найбільша несучість буває при температурі 12—14°С. Якщо буде холодніше, птиця витрачає частину енергії на підтримку власної температури, а не на утворення яєць. За мінусових температур птиця не буде нести яйця.

Слід додати, що для нормальної життєдіяльності птиці необхідно класти до годівниці ще й гравій. Він потрібен у шлунку для перетирання і перетравлювання їжі. Він є так званими "зубами". Гравій за величиною має бути не більше 5 мм у діаметрі і в жодному разі його не слід замінювати піском. Так, наприклад, на сотню курей потрібно більше як 1 кг гравію. У шлунку гравій затримується до двох тижнів. Отже, через такий термін потрібно поповнювати кількість гравію.

Я переконалася, що, дотримуючись певних умов догляду за курми, можна зробити своє господарство прибутковим.

І ще одна порада: шановні господарі, не цурайтеся давніх українських звичаїв, обрядів, повір'їв. Дотримуючись певних порад, ви зробите своє господарство тільки міцнішим.

На Святий вечір перед Різдвом залиште в тарілці трішки куті. Вранці віддайте її курям, тоді вони цілий рік будуть добре нестися. У Чистий четвер перед Великоднем попіл з печі потрібно виносити до курятника, тоді ніякі паразити і хвороби не страшні птахам.

Наступна моя тема: Якість яєць і виведення курчат природним шляхом.

Успіхів Вам, добродії та добродійки, у вашому господарюванні!

З повагою,
Т.В. Кримська

ЩО РОБИТИ ГОСПОДАРЮ, ЯКЩО ПОДІБНЕ ТРАПИЛОСЯ?...

У вас розтелилася корова або первістка, яка дає високі надої, але вони обидві не запліднюються. Перегуляли перший раз, другий, третій і т.д., а то й геть перестали приходити в охоту.

Ви тут захвилювалися і не знаєте, як далі діяти, що робити з цією коровою чи первісткою, — адже не буде приплоду, знизяться надої, обидві ваші молочниці стануть яловими і далі невідомо, що буде з тваринами.

Причин перегулів у корів та первісток може бути багато, і вони виявляються різними.

По-перше, такий стан з тваринами може статися від заразних та незаразних хвороб.

Найпоширенішими і найнебезпечнішими є захворювання унаслідок неповноцінного та незбалансованого годування, а це: остеопороз, зниження вмісту в організмі кальцію, коливання білкових фракцій у крові, а також хвороби судинної системи, органів дихання, сечостатевої системи.

Найчастіше ви можете бачити такі ознаки, як кульгання, важкість під час піднімання тварини та її опускання на підлогу, болючість кісток яке під час промацування рукою, хитання зубів й інше. Таке з твариною трапляється, коли до її організму мало надходить мінеральних речовин.

Знижена заплідненість корови може бути причиною важких пологів, затримки посліду, післяпологових ускладнень та захворювань (вульвіти, вестибуліти, вагініти, тріхомоноз, вібріоз), які найчастіше виявляються у корів.

Виникнення захворювань безпосередньо залежить від умов годування та утримання тварини.

Погіршення здоров'я у тварини найчастіше трапляється у того господаря, де корова (первістка) в осінньо-зимовий та весняний періоди отримує мало сіна (5—6 кг) і до того ж низької якості, перевантаження раціону концентратами, недостатнього та нерегулярного моціону (прогулянок) тварини, незадовільного мінерального й вітамінного годування.

Безпліддя, яке може статися з будь-яких причин, складне біологічне явище, яке проявляється порушенням відтворювальної здатності самиць та самців. Воно виникає унаслідок дії на організм негативних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища.

Безплідною вважають самку, яка не запліднилася протягом місяця після пологів, а молода самка — упродовж одного місяця після досягнення фізіологічної зрілості (у телиць після досягнення 18-місячного віку).

Безплідним вважають бика-виробника, який досягнув фізіологічної зрілості, але нормально не проявляє статевих збуджень або виділяє сперму низької якості, з низькою запліднювальною здатністю.

За класифікацією А.П. Студенцова, є сім форм безпліддя самиць та самців: вроджене, старече, симптоматичне, аліментарне, експлуатаційне, кліматичне та штучне.

Безпліддя буває від захворювань статевих органів, за неповноцінного годування, від ожиріння, від нестачі вітамінів, мінеральних речовин та годівлі, від неправильного утримання й догляду та осіменіння, від вродженого та вікового безпліддя.

Хвороби матки, яєчників та яйцеводів, якщо їх своєчасно не лікувати, також можуть зумовити безпліддя у тварини. Для лікування статевих органів пропоную застосовувати сучасні і найефективніші препарати: Метрикур, Утракур.

За вібріозу для зрошення та промивання статевих органів використовують: фурацилін 1:500, хлорамін — 0,5%-ний розчин,ріванол — 1:1000—2000, 2—3%-ний іхтіол або танін чи квасці.

Змащування раз—двічі на день іхтіоловою, пеніциліновою, стрептоцидною, ментоловою мазями.

Безумовно, сьогодні є багато способів лікування домашніх тварин, але це можна робити лише в тому разі, коли ветлікарем буде поставлено кінцевий діагноз разом із ветлабораторією, яка повинна виділити збудника хвороби чи то вібріозу, чи то тріхомонозу, чи будь-якої іншої інфекції.

Профілактика: 1. За випадку заразного вагініту або паразитарного зараження тварину запліднюють лише штучно, а не биком, який може бути носієм збудників хвороб.

2. Отже, у таких випадках необхідно суворо дотримуватися санітарно-гігієнічних умов під час отелення за штучного осіменіння.
3. Ветлікар зобов'язаний постійно робити гінекологічне обстеження.
4. У приміщенні, де утримується тварина, дотримуватися високої санітарної культури.
5. Не допускати контакту здорової корови з хворими.
6. Своєчасно викликати ветлікаря, якщо корова захворіла.
7. Для лікування та регуляції відтворювальної здатності у тварини, а також для стимулювання охоти (тічки), для лікування кіст, нормалізації роботи жовтого тіла і секреції гормона — прогестерону, а також для підвищення заплідненості корові вводять 1500 М.ОД. препарат Хорулон, одноразово за 3—5 годин до осіменіння внутрішньо-м'язово або внутрішньовенно.

З такою ж метою застосовують такі препарати: Фертагіл — 2,5—5 мл під час проведення штучного осіменіння або 1—2,5 мл на 20—30 день після отелення корови, одноразово; Фолігон — для стимулювання охоти — вводять згідно з настановою 500—1000 МЕ.

Ці препарати можна придбати у ветаптеках у будь-якому регіоні України або у м. Києві. Біо-Тест-Лабораторія, вул. Ушинського, 25-А.

Н.Я. Боцуляк,
ветлікар-консультант

ПІДГОТОВКА

Статева зрілість в овець настає у віці 6—8 місяців.

Ярок необхідно парувати тоді, коли вони досягли 75% живої маси дорослих вівцематок, що можливо за належного годування та догляду у віці 1,5 року.

За належних умов вирощування ярок швидкоспілих м'ясо-вовнових порід можна парувати у віці 9—10 місяців.

В овець виражена сезонність розмноження. Вівцематки приходять в охоту в червні—вересні. Охота триває 18—36 годин. Тварини стають неспокійними, статеві органи припухають. Вівцематок з ознаками охоти відокремлюють і парують.

ЖВАВІ КРОЛЕНЯТА

Статева зрілість кролів настає після тримісячного віку, але парувати їх треба з чотирьох місяців. Охота триває три—чотири дні. Підсаджуйте самця до самки три дні підряд, а через п'ять днів зробіть контрольне підсаджування: самку підсадіть до самця, оскільки він витрачає багато часу на вивчення незнайомої клітки.

Якщо кролиця не приймає самця, підсадіть її до іншого, а потім знову до першого, у якого спрацює почуття ревнощів. Після цього повна зневага до самця свідчить про те, що кролиця вагітна.

Через десять днів перевірте кролицю на сукрільність: посадіть її на рівну поверхню головою до себе й в зоні тазу обережно промацайте еластичні видовженої форми зародки завбільшки з лісовий горіх, розташовані ланцюжком. Сукрільних кролиць не можна турбувати.

Якщо ж її необхідно оглянути, то обережно візьміть кролицю однією рукою за шкурку над загривком, а іншою підтримуйте знизу.

До окролу готуйтеся особливо ретельно. Продезінфікуйте гніздове відділення, інвентар, поставте переносні гніздові ящики і застеліть їх соломою, сіном. Улаштовуючи гніздо, кролиця встеляє його пухом. Якщо за два—три дні до окролу вона цього не зробила, обережно зберіть пух з її грудей та живота і вистеліть ним гніздовий ящик. Коли кролиця занадто рано починає збирати пух для своїх кроленят, простежте, щоб він не затоптувався до окролу.

Вагітність у кролів у середньому триває 30 днів. До окролу і після нього в клітку ставте чисту воду, тому що кролиця, маючи надмірну спрагу, може поїдати немовлят, хоча це буває і за нестачі вітамінів, мінеральних речовин, наявності мертвого кролика в гнізді.

У багатьох кролиць після окролу настає охота, і в сильному збудженні вона також може з'їсти кроленя. У цьому разі для зняття збудження дайте їй 10—15 мл глюкози з горілкою (2:1) або відверніть самцем, після покриття вона заспокоюється і добре вигодовує молодняк.

Якщо самка поїдає кроленят без причини, вибракуйте її.

У день окролу уважно огляньте гніздо. Кроленят, що замерзли, відсадіть до утепленого ящика на півгодини—годину, за допомогою очної піпетки дайте їм глюкозу з горілкою по 2—3 мл. Не відігрівайте їх диханням, оскільки на шкіру кроля осідають краплі вологи і ще більше охолоджують його.

Плодючість цих тварин у середньому 7—9 кроленят. Усіх залиште тій кролиці, котру перевірили на молочність. Зробіть це так: зважте кроленят у день народження й у віці 20 днів; різницю в живій масі помножте на два й матимете кількість молока за 20 днів лактації. Молодим "мамам" залиште п'ять—сім кроленят, інших відсадіть до гнізда самки з малим виводком, але зробіть це обережно. Спочатку заберіть самку з клітки. Кроленят очистіть від пуху і соломи колишнього виводка, укладіть в середину нового гнізда і накрийте його пухом. Через якийсь час (приблизно через годину) поверніть самку до клітки.

За віком і величиною підсаджені кроленята не повинні надто відрізнятися від тих, яких підсадили до гнізда. Для цього використовуйте ущільнені окроли, коли кілька кролематок приносять кроленят протягом трьох—чотирьох днів. Постарайтеся за літо одержати найбільшу кількість приплоду методом ущільнених окролів. Для цього відразу після окролу (на 1—2-й день) покрийте кролицю, і поки вона годує перших, інші розвиваються. Але не зловживайте цим методом. Його можна застосовувати тільки за належного годування і правильного догляду.

Якщо протягом року було більше 5 окролів, то тільки два з них можна зробити ущільненими, інакше кролиця швидко "вийде з ладу". А найкраще застосовуйте напівущільнені окроли: злучайте самку на 10—20-й день лактації.

Молодняк відсаджуйте у віці 40—45 днів, за напівущільнених окролів — 35—40, за ущільнених — 25 днів з обов'язковою умовою належного годування.

Розміщуйте кроленят окремо за статтю по 3—5 голів у клітці. Самців, не призначених на розплід, каструйте.

Кролям забезпечте вільний доступ до води. У клітці вона має бути постійно, тому що її нестача гальмує ріст кролів.

У літню пору самка із сімома кроленятами може випити понад 3,5 літра води за день. Узимку воду підігрівайте до 18°С.

Не бійтеся того, що кролі поїдають свої нічні відходи (вони відрізняються за зовнішнім виглядом і хімічним складом від денних). Цим вони забезпечують собі надходження до організму вітамінів, що утворюються в кишківнику і підвищують їхню життєздатність.

З досвіду кролівника-аматора
***В. Петренка** з м.Богуслава*
*записала **Г. Коваленко***

ВІВЦЕМАТОК ДО ПАРУВАЛЬНОГО СЕЗОНУ

Виявляють овець в охоті за допомогою барана-пробника. У період парування їх треба утримувати окремо від вівцематок. У селянському господарстві застосовують ручне та вільне парування вівцематок.

За ручного парування за 1,5 місяця до його початку баранів відділяють від вівцематок. Парують овець уранці. Після цього витримують вівцематок 6 годин окремо від інших тварин і лише потім виганяють на пасовище.

Коли вівця не запліднилася, то через 14—20 днів у неї знову настає охота. За день барану дають можливість покрити дві—три вівцематки. Після того як тварин спарували і вони відстоялися, їх можна випасати разом в отарі.

За вільного парування баранів утримують разом із вівцематками. Достатньо мати одного барана-плідника на 30 вівцематок. Для запобігання спорідненому розведенню потрібно через кожних 2—3 роки замінювати баранів або обмінювати їх між власниками стад. Бажано записувати дати парування, аби встановити час окоту.

О.І. Лашко

ОСІНЬ СТУКАЄ ДО ОБІЙСТЯ

Перевірте свої стіжки!

Благополуччя на подвір'ї — це коли наприкінці літа повні не тільки сінники, а й у задвірках тісно від стіжків запашного сіна. Добре, якщо літо було благодатним і сіно без особливих турбот висушили і зібрали, якщо ж дощило під час косовиці, то сіно продовжують забирати до кінця серпня — початку вересня, а то й увесь вересень.

Що робити, коли дощ ллє і ллє?! Вихід є. Роблять курені з хмизу й у три—чотири шари укладають на них недосушене сіно. Ставлять їх за вітром або з півночі на південь. Сіно лежить на таких куренях, поки не висохне. Або роблять так: на "постіль" з хмизу заввишки 30—50 см кладуть шарами по 40—50 см то сіно, то хмиз. І так три—чотири шари. Або ще: "на постіль" заввишки 60—70 см ставлять круглий курінь. Від його центру до периферії кладуть сухі жердини, під них — підпірки, потім на гостру вершину зводять стіг. Крім того, укладають недосушене сіно в дрібні гостроверхі копички на підкладці діаметром 1—1,5 м. Такі копички навіть у вологу погоду висихають на вітрі через тиждень. До того ж вони не промокають під дощем, оскільки площа водозбору дуже мала. У погожу днину їх легко звезти або вдвох знести на руках до місця стогування. Сухі шари кладуть усередину, а вологі — по краях. Для перенесення беруть триметрові жердини, підводять їх під дно копички і несуть її.

Перевіряють, чи не зволожилося сіно в стогах, раніше складених, і, якщо все в нормі, накривають їх плівкою або руберойдом, а зверху перекидають дві перехрещені мотузки з тягарцями, які не дадуть вітрові скинути вкриття.

По гриби для... свинки

У серпні—вересні в лісі вже є гриби. Усі маловживані гриби (звичайно, крім отруйних) можна згодовувати коровам, свиням, качкам. У лісі чимало росте їстівних гіркуш. Їх відварюють, гіркоту зливають, ще раз кип'ятять і знову зливають. Відварені гриби перемішують з іншим кормом і дають тварині. Для птиці перед годуванням гриби краще подрібнити. Особливо охоче гриби їдять кози. Утім, деяких з них доводиться привчати до цього корму поступово, а інші, навпаки, під час випасання у лісі відшукують їх, і не встигне господар або господарка кинутися до опеньків на пеньку, як коза їх уже з'їла. Гриби сушать для тварин і на зиму.

Здавна свиней годували жолудями. Але тепер залишилося не так уже й багато дібров. І все-таки як підгодівлю використовувати жолуді було б корисно.

Свіжі жолуді містять багато дубильних речовин, тому діють на шлунок тварин закріпно. Однак ці властивості можна послабити, додавши буряки, пшеничні висівки, вівсянку, зелену траву. Для видалення гіркоти жолуді відварюють або вимочують дві доби в холодній воді. Висушені жолуді менш небезпечні для шлунка. Свинки, відгодовані на жолудях, дають міцне зернисте сало і чудової якості м'ясо. Кожному поросяті, що на відгодовуванні, згодовують їх не більше 800 г. До цієї дози тварин привчають поволі. Жолуді полюбляють і кози.

Щоб жолуді добре зберігалися і не пліснявіли, їх просушують на сонці або в духовці за температури не менше 60 градусів і зберігають у сухих сараях і на горищах. Свиням перед тим, як згодовувати, жолуді бажано подрібнити, тому що у вигляді крупки тварини перетравлюють їх краще. Деякі читачі запитують, як давати жолуді козам — очищати їх від шкірки чи ні. З листа однієї читачки ми довідалися, що кози самі підбирають у лісі жолуді, гризуть їх, як горіхи, а лушпайку випльовують.

Бентамки замість інкубатора

Серпень—вересень — саме час обновити стадо курей. На м'ясо, насамперед, вибраковують стару, малопродуктивну птицю. Однак перш ніж вивести із стада стару птицю, незайве згадати, якою вона була квочкою. З-поміж курей, що погано несуться, найбільше буває гарних квочок. А квочки тепер у ціні, адже інкубаторні кури не сідають на яйця виводити курчат, доводиться або десь купувати молодняк (а це дорого), або придбати інкубатор, що теж не кожній родині по кишені. Навесні саме і виручають не ті кури, у яких яйцекладка була рясна, а середні за яєчною продуктивністю. Їх обов'язково треба залишити для виведення молодняку.

Для пташиного двору доцільно купити маленьких курочок, яких називають бентамками. Швидкі, клопітливі, вони добре насиджують як власні, так і чужі яйця.

Курочка бентамка навіть індичат може вивести. У цьому разі саджають її лише на четверо яєць, оскільки яйця дуже великі, а тільце бентамки зовсім мале. Такі курочки добре виводять і молодняк фазанів.

Чи поживний корм картопляне бадилля?

Багато господарів вважають корисним кормом для корів або бичків на відгодовуванні картопляне бадилля. Але свіжим його не слід згодовувати ні коровам, ні бичкам, ні тваринам інших видів. У ньому міститься соланін, що спричиняє отруєння тварин. У тільних корів соланін навіть може спричинити викидень. Правильно роблять ті господарі, що сушать бадилля, розвішуючи його на тинах (парканах), або силосують у суміші з різною зеленню. У такому вигляді воно нешкідливе.

Щоб свинки не хворіли

Незабаром завершиться період відгодовування свиней. Господарі, починаючи із серпня, намагаються не турбувати тварин на відгодовуванні. Адже свиня може нервувати через брудне місце в хліві, коли їй ніде прилягти (підлога угноєна), або через задуху, мух, гамір господарів. Адже відомо, що стрес погіршує якість м'яса. Є ще одна небезпека. Наприклад, коли тепло й волого, може виникнути серйозне захворювання свиней — бешиха. Хвороба поширена. До неї особливо сприйнятливі тварини у віці від трьох місяців до одного року. Найчастіше нездужують свині тоді, коли їх утримують у задушливих, вологих приміщеннях. Отож, частіше випускайте свинок гуляти на подвір'я і прибирайте у них у хліві.

Молочні ріки

Молочні ріки, киселеві береги нині у тих, хто тримає молочну худобу — корів або кіз. Якщо сонце ще не висушило пасовища і є гарна трава, то молока від корів або кіз вистачає не тільки для своєї родини та на продаж дачникам, але й для заготівлі різних молочних продуктів на той час, коли корови або кози не будуть доїтися. За рецептами господарів татарських сіл радимо заготовити про запас так званий еремчек. Зробити його нескладно.

Це сирна страва, дуже смачна, особливо вона сподобається дітям. Зберігати її можна довго. Еремчеком добре намастити шматок хліба до чаю або споживати як начинку для солодких пирогів.

Коли назбирається багато сиру, до нього підливають проквашене молоко, щоб маса трохи розвелася, і ставлять у каструлі на тихий вогонь. Чекають, коли сир стане рожевого або коричневого кольору (за бажанням). Після цього до гарячої маси додають цукор (трохи, аби підсолодити) і вершкове масло для кращого загустіння. Смак еремчека

кисло-солодкий із приємним запахом дуже пряженого молока.

Еремчек, приготовлений влітку, зберігається до зими, але в цьому разі до нього не додають цукор і вершкове масло. Їх кладуть потім, перед тим як подати на стіл. Масу підсушують — викладають на лист і ставлять до духовки, вмикнувши дуже слабкий вогонь і трохи відчинивши дверцята. У результаті виходить розсипчаста маса (грудочки хрумтять). Масу зсипають до полотняного мішечка або скляної баночки і ставлять у холодне місце. Можна тримати так кілька місяців. Узимку, узявши з мішечка сирні грудочки, розводять їх гарячим молоком, трохи кип'ятять, щоб краще розчинилися, кладуть цукор і вершкове масло, розтирають товкачиком до однорідної маси. Ось і все, можна подавати на стіл або класти в пироги.

Будуємо коптильню

До вересня у багатьох господарствах уже забиватимуть пташиний молодняк. Один із способів приготування смачного м'яса птиці — копчення.

Ось одна з найпростіших конструкцій коптильні. Потрібно знайти бочку (дерев'яну або залізну, але нефарбовану), добре промити, ошпарити. Бочка має бути без дна і кришки. Ставлять її над траншеєю. По траншеї дим від вогнища надходить до бочки, де розвішують просолені шматки курятини, індичатини тощо. Траншею накривають бляхою. Навколо дна бочки і країв бляхи насипають невеликий земляний валик для кращої тяги. Зверху на бочку кладуть 2—3 металевих прути або трубки, на яких розвішують м'ясо. До цієї конструкції ви можете внести і щось своє.

Копчені окости

Якщо залишилося торішнє сало, його можна трохи підкоптити, матимете закусочний шпик, вельми смачний. Просолений шматок сала натирають сумішшю з дрібно нашаткованої цибулі, часнику (якщо подобається його запах), меленого запашного та гіркого перцю, коріандру. Тепер — до коптильні. Коптять за температури 30—35° (можна контролювати термометром). Шпикові достатньо побути у камері (бочці) одну добу.

А ось як можна приготувати з птиці. Візьмемо половинки тушок гусей. Із них вибирають кістки, натирають сумішшю солі і прянощів, згортають у рулет, обв'язують ниткою і зашивають у чисту стару полотняну ганчірочку. Ці заготовки складають у ємкість, дно якої засипають сіллю, зверху всієї укладки теж присолюють, накривають дерев'яним кружком і кладуть гніт. У теплій коморі половинки просолюються днів за шість. Потім їх вибирають, обтирають, густо обсипають борошном (краще житнім) і коптять у середньому диму 10—12 днів. Після провітрювання можна їсти.

Зібрала й підготувала ***Г. Ткаченко***

СИЛОС ГОТУЮТЬ ТАК

Силос утворюється від молочнокислого бродіння у силосній масі. Починається воно, коли до закладеного корму немає доступу повітря. Під час бродіння накопичується молочна кислота, затримується розвиток небажаних видів бродіння.

Відомо, що чим більше у кормі цукру, чим щільніше утрамбована маса, тим кращої якості буде силос.

Для силосування придатні гичка городніх культур, капустяне листя, дикорослі трави, сіяні бобово-злакові сумішки, зелена маса кукурудзи та соняшнику. Вологість маси, що силосується, повинна бути 65—75%.

Усі рослини діляться на ті, що легко силосуються (кукурудза, яка зібрана у фазі молочно-воскової стиглості, сорго, соняшник, злакові трави, бобово-злакові суміші, капуста столова й кормова, ріпак, буряки, морква, кормові гарбузи, отава лучних трав, очерет, гичка буряків і моркви); ті, що важко силосуються (конюшина, люцерна, буркун, еспарцет, вика, осока).

Рослини, що не силосуються у чистому вигляді — соя, чина, гудиння кавунів, гарбузів, динь, огірків, кабачків, бадилля картоплі та помідорів. Для приготування якісного корму необхідно рослини, що важко силосуються, закладати в суміші з тими рослинами, що легко силосуються у співвідношенні 1:2—3.

Усю масу, котру силосуєте, для кращого ущільнення слід подрібнити. Чим менша вологість, тим краще має подрібнюватися сировина. За надмірної вологості рекомендується різати на більші частки (приблизно по 3 см).

Щоб запобігти втратам соку, можна додавати подрібнену солому або полову з розрахунку 20 кг на 100 кг вологого корму. За тривалого і нещільного укладання температура силосу підвищується до 50°С і вище, він набуває темно-коричневого забарвлення і запаху житнього хліба.

Масу силосу визначають за об'ємом сховища і середньої маси 1 м³. Маса силосу із змішаної сировини становить 550—600 кг; кукурудзи, кормової капусти — 650—700 кг. Масу для силосування закладають до квадратних або круглих ям глибиною до 2 м (довжина і ширина довільні). Стіни ями обмащують глиною. Заповнити її треба протягом трьох діб. Наповнювати яму можна повністю, оскільки маса через кілька днів ущільниться й осяде.

Від проникнення повітря силосну яму ретельно накривають поліетиленовою плівкою, на неї насипають шар землі товщиною до 30 см.

Можна покрити зволоженою соломою (до 35 см), потім промастити глиною (до 6 см) і насипати землі (до 25 см). Рекомендується над ямою встановити легкий навіс для захисту від опадів. Через 1—1,5 місяця силос готовий для згодовування. Він набуде жовтувато-зеленого кольору, запах — нагадуватиме квашені яблука.

Сінаж. Технологія приготування така ж, як і силосу, з тією лише різницею, що скошену траву чи будь-що інше, більше підсушують і закладають до ями протягом одного дня.

Підготувала ***Г. Ткаченко***

бова даванка сіна злакового 25 кг, сіна бобового — 10 кг, соломи — 10, полови — 5, вівса — 12, кукурудзи або ячменю — 8, гороху, бобів — 2, висівок пшеничних — 4, висівок житніх — 3, картоплі — 16, буряків — 12, моркви — 10 кг. Єдине, що кінь може їсти необмежено, — це злако-бобову траву. Скошену траву треба давати обов'язково свіжою. Зів'яла трава, а надто — підпалена, може спричинити коневі кольки. Розгарячено-го, пітного коня випускати на пасовище можна не раніше, ніж через 30—40 хвилин після роботи. За триразової даванки корму добовий раціон розподіляють так. Увечері дають найбільшу частину грубого корму, вранці — трохи менше, а опівдні — ще менше. Концентрований корм вранці й опівдні дають у рівних кількостях, а на ніч трохи більше.

ГОДУВАННЯ КОНЕЙ

У нинішніх економічних умовах чимало сільських господарів обзавелися кіньми. І хоча придбати і утримувати робочого коня вигідніше, ніж трактор, мимоволі доводиться думати і про упряж, і про воза, і про корми.

Годуючи коней і заготовляючи корми для них, варто враховувати кілька чинників.

По-перше, тої роботи, яка залежить від її тривалості. Легкою вважають роботу в полі протягом чотирьох годин, середньою — шести і важкою — протягом восьми годин.

По-друге, фізіологічний стан коня. Більше кормів потрібно молодій, ослабленій, виснаженій тварині, жеребним та підсисним кобилам, жеребцям під час парувального сезону.

По-третє, умови утримання і навколишнього середовища. Під час роботи в холодний період року, перебуваючи у погано пристосованому приміщенні, тварина витрачає додаткову енергію на відновлення великих тепловитрат, на підтримку постійної температури тіла. Зростає і потреба в додаткових кормах.

Орієнтиром під час складання раціону для коня з урахуванням власних матеріальних можливостей можуть бути рекомендації фахівців Інституту конярства. Типові раціони для робочих коней (жива маса 500 кг): за легкої роботи в зимовий період сіна — 8 кг, соломи ярової — 4,5 кг, концентратів — 2,5 кг, моркви — 2 кг, трави — 0 кг, солі кухонної — 30 г; у літній період — відповідно 0, 3,5, 2, 0, 40, 30; за середньої роботи у зимовий період — 10, 2, 4, 5, 0, 40; у літній період — 2, 0, 3, 0, 45, 40; за важкої роботи у зимовий період — 14, 0, 5, 8, 0, 45; у літній період — відповідно 5, 0, 4, 0, 35, 45.

Зазвичай, робочого коня годують тричі на день. За інтенсивної роботи разовість даванки годівлі можна збільшити. На одне годування давати багато кормів не треба. Кінь їсть повільно, тому на перетравлення і засвоєння корму необхідно виділити 30—40 хвилин до початку роботи, а "обідня перерва" має бути не менше 2 годин.

Коні дуже вимогливі до якості корму. Не можна давати пліснявi, забруднені землею, промерзлі корми. Сіно для них краще заготовляти у фазі бутонізації бобових або викидання волотей у злакових трав. Гранична до-

Поживним дієтичним кормом може стати спеціально приготовлена каша. Ось рецепт її приготування на 10 коней: 10 кг вівса (краще плющеного), 500 г лляного насіння, 75 г солі закладають до щільного ящика (діжка, корито) і заливають окропом до насичення корму водою. Зверху, не перемішуючи, насипають рівним шаром 5 кг пшеничних висівок. Ящик закривають, щоб зберегти тепло, і залишають на 2—3 години. Перед роздачею висівки перемішують з іншою масою. Таку кашу коні їдять дуже охоче, вона легко перетравлюється і діє злегка послаблююче. Найкраще її давати у вечірнє прибирання. Порядок даванки кормів такий: спочатку дати сіно, потім соковиті корми (моркву, буряки) і, нарешті, концентрати. Зміни в кормовому раціоні проводять поступово. Нормальний термін повного переходу з одного раціону на інший — близько 10 днів.

Напувати коней слід досхочу. Під час важкої роботи кінь за добу випиває до 50—60 літрів води. Споживання води залежить від періоду року, температури і вологості повітря, вмісту води в кормах, інтенсивності навантаження, індивідуальних особливостей тварини. Коня слід напувати не менше 4—6 разів на добу, а в спекотливі дні — до 6—7 разів. Якщо в деннику є автоматична напувалка, то кінь п'є частіше і меншими порціями. А якщо напувати з відра, то він п'є ніби "про запас". Можна залишати відро в деннику.

Слід підкреслити, що не можна напувати розгаряченого після роботи, спітнілого коня. Можна дати йому кілька ковтків води і продовжувати працювати не менше години. Напування холодною водою відразу після роботи може спричинити застуду і ревматичне запалення копит (опій).

Без шкоди для здоров'я кінь може пити воду приблизно через 1—2 години після роботи. Дуже холодну воду під час напування з відра можна підігріти, підливаючи до неї гарячу. Треба тільки врахувати, що тепла вода (понад 18°С) погано освіжає, і коні п'ють її неохоче.

Звичайно, нині ми, а разом з нами і наші тварини переживаємо не кращі часи. Та якщо ви вже завели коня, і він на вас працює, то забезпечити йому "прожитковий мінімум" ви зобов'язані.

Підготувала ***Г. Давиденко***
Джерело: журнал "Животновод"

ЛІС МОЖЕ ГОДУВАТИ

Липа. Липові горішки достигають у вересні—жовтні, але довго висять на дереві. Збирають їх пізно восени і взимку. Поживність горішків невисока. Згодовують птиці після розмелювання і запарювання.

Ліщина. Напровесні розпускаються чоловічі суцвіття — сережки лісової ліщини. У висушеному вигляді за поживністю вони прирівнюються до пшеничних висівок. Збирають до повного цвітіння.

Береза біла. Плоди — дрібненькі горішки з крильцями, зібрані у сережки. Збирають насіння у другій половині літа, просушують і обмолочують. Під час збирання насіння можна згодовувати птиці у свіжому вигляді. За поживністю відповідає злаковим висівкам.

Вільха. Суцвіття збирають з листопада по квітень. Згодовують у вигляді вологих мішанок. Перед використанням суцвіття подрібнюють.

Акація біла. Стручки білої акації збирають пізно восени або взимку, просушують і обмолочують.

Дуб дає насіння через 4—5 років. Жолуді достигають у жовтні, тоді ж обпадають. Зібрані жолуді просушують. Згодовувати птиці їх можна, лише коли із них будуть видалені дубильні речовини. Для цього жолуді ошпарюють окропом і вимочують у воді протягом двох діб. Потім їх знову просушують і перемелюють. За поживністю борошно із жолудів відповідає зерновому корму з низьким вмістом білка. Щоб повністю використати обпадаючі жолуді, у дубових лісах або лісосмугах випасають індиків та водоплавну птицю.

Хвоя. В 1 кг хвої міститься близько 50 мг каротину. Вона багата на вітамін С. Заготовляють зелені лапки довжиною 10 см з 15 листопада по 1 березня. Подрібнюють на частини довжиною 3—5 мм і згодовують у вологих мішанках: курям — по 7 г, качкам та індикам — 15, гусям — 30 г на добу.

Деревні зелені листяні віники — поживний вітамінний корм для птиці. В 1 кг його міститься 100—130 мг каротину. Заготовляють віники з 15 червня по 15 липня. У цей період у листках найбільше каротину. Для використання придатні віники з липи, клена, берези, осики, верби, тополі.

Гіллячки завтовшки 1 см зрізують садовими ножицями або ножем. Збирають їх у віники і зв'язують так, щоб, висихаючи, вони не розсипалися. Сушать віники у затінку під навісами. Маса одного віника в сухому вигляді — до 1 кг, вони мають бути зелені, повнолисті, не пересушені. Для згодовування їх підвішують у пташнику і на вигулах.

Ці безкоштовні природні резерви ми, на жаль, часто спалюємо на своїх ділянках, прикопуємо і приорюємо, а до лісів і лісосмуг здебільшого не заглядаємо, а якщо ідемо, то тільки по дрова, ягоди чи гриби. Тим часом ліс — це ще й велика комора кормів для домашньої птиці.

В умовах присадибного господарства для годування птиці як додатковий корм можна використовувати дикорослі рослини, які розмножуються насінням. Цим насінням частково можна замінювати в раціонах зерноборошняні корми. Перед згодовуванням насіння бур'янів та лучних трав розмелюють або ошпарюють окропом.

Пташиний послід піддають тепловій обробці протягом двох місяців. Усе це роблять для того, щоб насіння бур'янів разом з пташиним послідом не потрапило на грядку.

Лобода і щириця. Насіння збирають, коли воно осипається. Для годування птиці його розмелюють, борошно запарюють і змішують з пшеничними відходами.

Кінський щавель. Насіння збирають, коли воно жовтіє. Згодовують розмеленим і запареним у вигляді вологих мішанок переважно водоплавній птиці.

Буркун білий і жовтий. Збирають насіння у червні після того, як спаде ранкова і вечірня роса. За поживністю воно прирівнюється до гороху.

Для годування птиці можна використовувати також насіння кропиви, курячого проса, лопуха, мишачого горошку, чини.

Плоди лісових дерев і кущів. Шипшина. В 100 г плодів міститься 4,12 мг каротину, в 1 г висушеної маси — 0,03 мг вітаміну B_2 і дуже багато вітаміну С.

Горобина. Плоди збирають з вересня до глибокої осені. Це — багатий вітамінний корм. Каротину у два рази більше, ніж у моркві.

Бузина червона й чорна. Плоди збирають на початку липня.

Верба. Як ранньовесняний корм для водоплавної птиці використовують жіночі суцвіття.

Підготував ***Г. Галкін***

ТАНЦЮВАЛА ЩУКА З РАКОМ

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"! Багато років я передплачую ваш журнал, за який щиро дякую. Він є моїм порадником і помічником у городництві, квітникарстві, тваринництві і дуже допомагає успішно куховарити. Пишу до редакції тому, що хочу взяти участь у конкурсі "Господиня—2006". Пропоную рецепти своїх кулінарних витворів.

Марія Федорівна Михайлюк,
м. Ватутіне, Черкаська обл.

Фарширована щука з раками

Щоб приготувати страву, треба мати: одну рибину, 2 цибулини, 2 яйця, 2—3 скибочки булки, ложку вершкового масла, 0,5 склянки олії, моркву, буряк, цукор, сіль, перець, варені раки.

Щуку почистити, помити, відсікти голову. Перш за все треба акуратно видалити жовч з печінкою, а потім нутрощі. Обережно підсікаємо гострим ножем і знімаємо шкіру. Відділяємо м'ясо від кісток, додаємо 2 цибулини і пропускаємо двічі через м'ясорубку. Додаємо 2—3 скибочки тертої булки, одну ложку вершкового масла, 2 яйця, солимо, перчимо за смаком і ретельно вимішуємо. Начиняємо шкіру щуки фаршем, проколюємо її у кількох місцях голкою.

Кістки викладаємо на дно гусятниці, на них викладаємо нарізані кружальцями моркву, столовий буряк, цибулю, а в клаптик марлі зав'язуємо лушпиння цибулі і також кладемо у посуд. Потім перекладаємо туди фаршировану щуку і голову. Заливаємо холодною водою так, щоб вода покривала рибу. Додаємо 2 чайні ложечки цукру, кілька ложок олії, сіль, перець за смаком. Варити щуку треба на великому вогні, не накриваючи кришкою протягом однієї години, а потім посуд накриваємо кришкою і варимо на малому вогні. Воду у разі потреби можна підлити.

Коли щука звариться, юшку треба злити, а рибу охолодити до кімнатної температури. Акуратно перекладаємо щуку на продовгувате блюдо, перекладаємо голову, прикрашаємо шматочками лимонів та сіточкою із вершкового масла або майонезу. Навколо риби викладаємо варені раки.

Риба з раками може бути самостійною стравою, але можна приготувати ще і такий гарнір: нарізати кубиками моркву та пастернак, корінь петрушки. Овочі покласти у каструлю, залити підсоленим окропом і варити 5 хв., потім злити воду, овочі охолодити, обсипати меленими білими сухарями і підсмажити на маслі. Цей гарнір викласти гіркою на блюдо біля щуки.

Рибний торт

Треба мати: 400 г філе риби, 4 яйця, 100 г борошна, 100 г вершкового масла, 200 г солодкого сиру, 250 г твердого сиру, 250 г пастернаку, сік одного лимона, два шматочки копченого лосося, кріп та інші спеції.

Перш за все треба відділити жовтки від білків яєць. Жовтки перемішати з борошном, вершковим маслом, творогом і приправами. Пастернак треба злегка проварити, натерти на крупній тертушці і додати до тіста.

Філе треба нарізати кубиками, полити соком лимона, посолити та посипати дрібно посіченим кропом. Половину твердого сиру натерти на крупній тертушці, перемішати з рибою і збитими білками.

Форму для торту наповнити тістом, на тісто рівномірно викласти рибну масу і посипати тертим сиром, а верх змастити майонезом.

Випікати рибний торт треба у духовці протягом 35 хв., потім вимкнути духовку і залишити у ній торт на 10—15 хв. Прикрасити шматочками лосося, гілочками кропу, кільцями редиски.

Крольчатина тушкована

Треба мати: одну доволі жирну тушку кроля, 2 цибулини, 4 яблука, 0,5 склянки густої сметани, сіль, перець, мускатний горіх — за смаком.

А ПЕТРУШКА З ПАСТЕРНАКОМ...

Підготовлену тушку кроля порубати на доволі великі шматки, перекласти в гусятницю, додати спеції. Потім подрібнити цибулю та яблука та пересипати ними м'ясо. Зверху залити сметаною і поставити на 2,5 години у духовку при малому вогні. Якщо треба, можна додати 2—3 ложки окропу.

На гарнір до крольчатини смакуватиме тушкована капуста.

Грибна поляна

Будь-які їстівні гриби відварити, відкинути на сито, дати стекти воді, а потім смажити на олії з цибулею і м'ясним фаршем.

Поки гриби смажаться, потрібно приготувати тісто для млинців.

Для тіста треба мати: 2 склянки молока, 4 яйця, сіль, 2—3 склянки борошна.

Все добре збити і випікати тоненькі млинці на маленькій сковороді. На охолоджений млинець покласти столову ложку грибної начинки, згорнути і зав'язати зеленим стеблом із цибулі.

Викласти на мілке блюдо, а між млинцями розкласти мариновані шампіньйони і зелень. Страва нагадує грибну полянку у мініатюрі.

Фарширований гарбуз

Взяти невеличкий круглий гарбуз, правильної форми, масою приблизно 1 кг. Фігурно зрізати верхівку, щоб отримати "кришку" (див. фото). З гарбуза вийняти насіння і м'якуш. На шкоринці має залишитись 1—1,5 см м'якуша.

Фарш, яким начиняють гарбуз, готуємо так: шматок вареного м'яса пропускаємо через м'ясорубку, додаємо одну столову ложку масла, тертої сухої булки, пучечок посіченого кропу, сирий жовток, зварений на грибному відварі рис, сіль — за смаком. Фарш ретельно вимішуємо і наповнюємо начинкою. Запікаємо у духовці 50 хв. Гарбуз перекладаємо на блюдо і біля гарбуза розкладаємо шматочки жовтої дині, нарізані кружальцями огірки, відварену моркву, заправлену майонезом, фаршировані червоні буряки (начинка така ж, як для гарбуза), відварені і заправлені кетчупом боби.

Пахлава бакинська

Щоб приготувати пахлаву, треба мати: 250 г борошна вищого ґатунку, 130 г топленого масла, 1 столову ложку сметани, одне велике куряче яйце, 10 г дріжджів, 250 г горіхів, 300 г цукру, 0,5 г шафрану, сіль — за смаком.

Спочатку теплою водою треба розвести дріжджі. Потім додати борошно, сметану, яйце, масло, сіль. Замісити тісто і розкачати його товщиною 0,5 мм. На змащене маслом деко викласти розкачане тісто, зверху посипати його посіченими горіхами, змішаними з цукром, і накрити другим шаром тіста. Змастити його маслом і знову посипати горіхами. У такому порядку треба викласти 5—6 шарів. Після цього пахлаву порізати на ромби розміром приблизно 10 на 4 см. Верхній шар змастити жовтками, змішаними з настояним шафраном. На середину кожного ромба покласти половинку ядра горіха. Випікати в духовці при температурі 200 — 80°С 35—40 хв., потім пахлаву вийняти, змастити медом і знову поставити на 5 хв. у теплу духовку.

Соленики закарпатські

Треба мати: 600 г борошна, 1 чайну ложечку соди, оцет, 1 ложку тмину, 1 чайну ложечку солі, 100 г сметани, 100 г майонезу, 2 яйця, 250 г голландського сиру, 200 г вершкового масла або маргарину.

Соду гасимо оцтом і додаємо до борошна. З'єднуємо всі складові (голландський сир треба потерти на тертушці) і вимішуємо тісто. Формуємо кульки розміром як 5 копійок. Викладаємо по 6 штук в електровафельницю і випікаємо.

Лікувальні салати

Салат із червоного буряка

Беремо невеликий червоний буряк, чистимо, миємо і сирим тремо на крупній тертушці. Додаємо бананове пюре, яке готуємо так: половинку банана ріжемо і змішуємо із столовою ложкою вершків або сметани. Банан і буряк з'єднуємо і вимішуємо до однорідної маси. Перед подачею до столу кожну порцію викладаємо на великий листок салату.

Салат із буряка, моркви і капусти

Дрібно шинкуємо очищені і помиті сирі овочі. Додаємо соняшникову олію і мед — за смаком. Перемішуємо. Прикрашаємо чорною смородиною, якщо є полуницею або будь-чим іншим.

Не всі знають, що селера дуже корисна. За складом поживних речовин вона на одному з перших місць серед овочів.

Салат із селери, яблук і горіхів

Яблука без шкірочки і корінь селери нарізати соломкою. Додати дрібно посічені горіхи. Все змішати і заправити майонезом. Сіль та перець — за смаком.

Салат із селери та овочів у горіховому соусі

Нарізуємо корінь селери соломкою, а огірки та помідори — тоненькими кружальцями. Овочі викладаємо гіркою на листя зеленого салату, поливаємо горіховим соусом, прикрашаємо гілочками кропу та петрушки.

Горіховий соус готуємо так: потовчені горіхи розводимо оцтом, додаємо 2—3 столові ложки води, дрібно посічену цибулю, розтертий часник, подрібнену гілочку м'яти, червоний перець, сіль. Пропорцію всіх складових підбираємо за смаком.

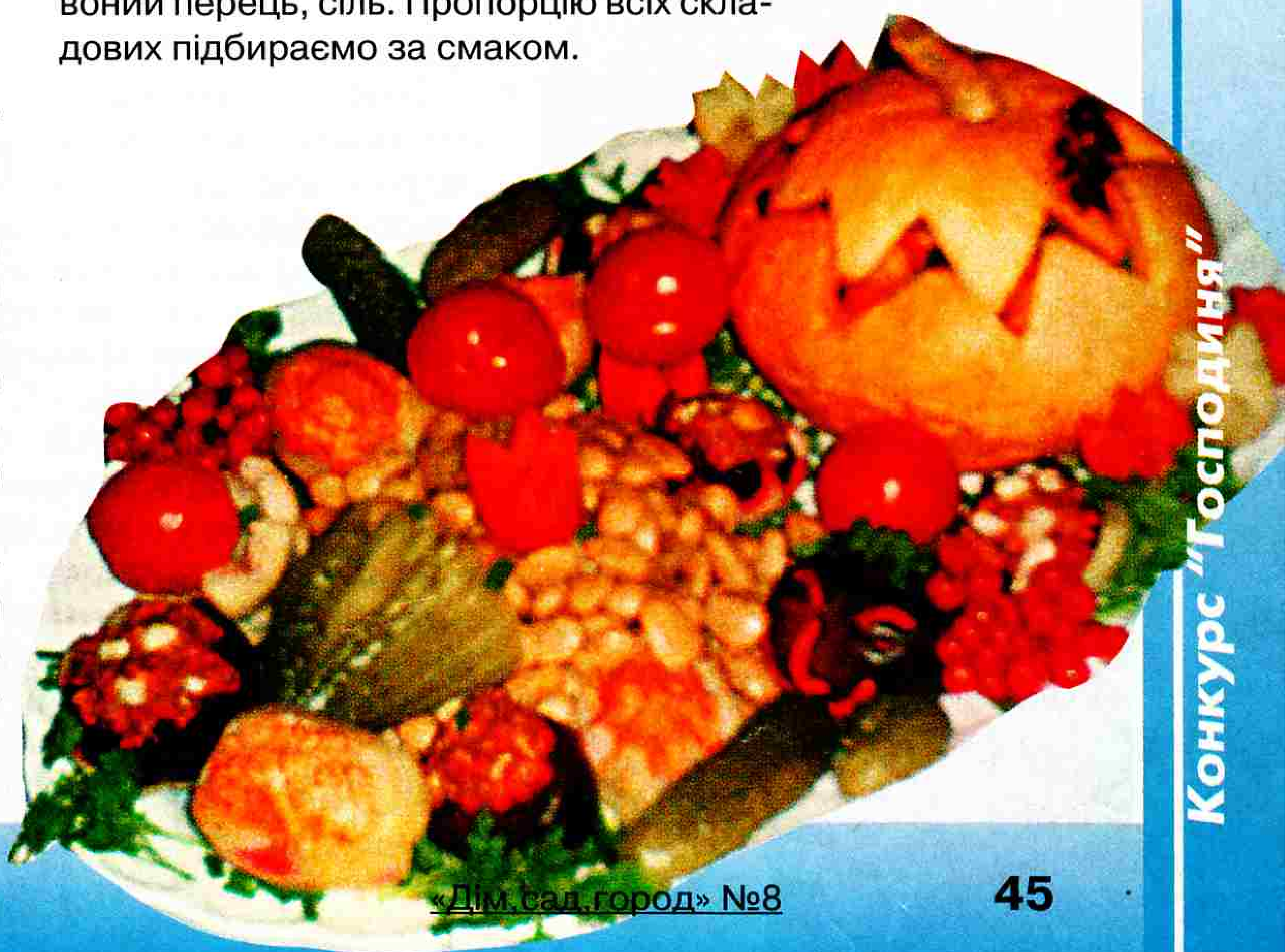

УКРАИНСКИЙ ПЛОСКОРЕЗ ФОКИНА – НОВЫЙ УРОВЕНЬ КАЧЕСТВА!

Более 3 лет Клуб Органического Земледелия распространяет изобретение В.В.Фокина. За это время мы получили сотни отзывов, а также на собственном опыте испытали преимущества работы с плоскорезом. Учитывая пожелания огородников, Клуб наладил выпуск отечественных плоскорезов Фокина, которые отличаются от российских оригиналов качеством изготовления и износоустойчивостью стали (Ст 65Г). По отзывам покупателей, украинский ПФ тупится меньше (точить 1-2 раза за сезон) и служит дольше. Неудивительно, что он пользуется популярностью!

Краткая справка о плоскорезе Фокина:

Плоскорез – это универсальный инструмент по обработке земли. Он выполняет 20 видов работ и с успехом заменяет лопату, грабли, сапу, серп и вилы. Более того, плоскорез Фокина снимает нагрузку со спины, что существенно облегчает работу.

Отзывы опытных огородников:

"Плоскорез Фокина заменяет лопату, окучник, мотыгу, культиватор, серп, грабли... И стоит недорого. Покупать каждый инструмент по отдельности хлопотно и обходится дороже. Работать же ручным плоскорезом намного легче и удобней, особенно тем, кому тяжело наклоняться. " **Левин В., п. Мирный.**

"никакой тяпкой не обработать так ювелирно молодые растения на грядках как малым плоскорезом. Работается легко, быстро, интересно." **Прыгун Л.И., с. Терны, Донецкая обл.**

ОСТЕРЕГАЙТЕСЬ ПОДДЕЛОК!

Плоскорез Фокина – простой с виду, но сложный в изготовлении инструмент: незначительные изменения в его конструкции (неточные углы изгибов, форма или толщина лезвия) делают работу с ним тяжелее, что особенно ощутимо для людей старшего возраста. Клуб ОЗ имеет эксклюзивное право на производство плоскорезов Фокина в Украине. Вся продукция производится в соответствии с оригинальной разработкой В.В. Фокина и проходит необходимое тестирование, что гарантирует высокий уровень качества!

Покупая украинские плоскорезы, убедитесь, что они:

(1) с клеймом логотипа Клуба ОЗ:
(2) в фирменной упаковке!

ОРИГИНАЛЬНАЯ УПАКОВКА

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ!

С 1 АВГУСТА ПО 31 СЕНТЯБРЯ

При покупке **украинского плоскореза Фокина** в представительстве Клуба Органического Земледелия, Вы получаете в **ПОДАРОК:**

(1) **Право на скидку** члена Клуба Органического Земледелия с последующим получением именной дисконтной карточки;

(2) **Книгу "Агротехника природного земледелия"** Иванцова Д.В., раскрывающую ключевые принципы органического земледелия;

(3) **Вестник Клуба ОЗ** с информацией о предлагаемой Клубом продукции.

Качественные плоскорезы Фокина – в Клубе Органического Земледелия:

www.clubOZ.net

Заказ почтой: 02140, Киев, а/я 78
Центральный офис Клуба:
г. Киев, р-н Березняки –
т. 233-48-78, 204-22-75, 554-22-19
Киевские филиалы Клуба:
м. Святошино – т. 332-21-60
м. Вокзальная, киоск напротив "Фуршета"

Луганск	(0642)95-52-89	Сумы	(0542)37-02-01
Донецк	(0622)94-31-27	Кременчуг	(05366)266-76
Запорожье	(0612)17-07-26	Одесса	(048)721-14-39
Кривой Рог	(097)767-05-67	Чернигов	(0462)67-04-64
Симферополь	(0652)52-54-38	Кировоград	(0522)56-93-84
Мариуполь	(0629)22-03-90	Ивано-Франковск	(0342)75-04-15
Днепропетровск	(056)778-63-20	Харьков	(057)712-29-82

ГЛАДІОЛУС — НАЙПОПУЛЯРНІША КВІТКА УКРАЇНИ

Однією з-поміж найпопулярніших декоративних рослин є гладіолус. Ця чудова квітка по праву займає чільне місце і на присадибних квітниках, і серед професійних квітникарів та й у композиціях фітодизайнерів гладіолус не останній. В Україні чимало людей захоплюється вирощуванням гладіолусів. Це захоплення у багатьох переросло у професію, їхні колекції налічують сотні сортів вітчизняної та зарубіжної селекції. Відомі далеко за межами України імена оригінаторів гладіолусів Н.П. Мірошниченко, І.Г. Самойленко, І.Я. Хороша, С.М. Виноградського, І.П. Хотіна та інші.

Серпень — час, коли особливо яскраво квітують гладіолуси. Квітникарі мають чимало клопоту — слід своєчасно підживити рослини. Знищити бур'яни на грядках, особливо ретельно боротися з головним шкідником цих квітів — трипсом. Проте традиційно у серпні збираються гладіолусоводи у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України на свою щорічну виставку. Численні відвідувачі мають змогу милуватися казково красивими квітками, що переливаються у сонячному промінні усіма барвами веселки. Минулого року особливо гарні сорит представили Е.В. та С.В. Виноградські (м. Київ), І.Г. Самойленко (м. Славутич), В.В. Любас, Г.С. Марменко (Чернігівська обл.), Л.В. Кошова (Сумська обл.), Ю.М. Дашко, (м. Бровари) та інші. За три дні роботи виставку відвідали майже дві тисячі киян та гостей міста. Більшість з них навіть не уявляли, що існує так багато різноманітних сортів гладіолусів!

Нинішнього року виставка "Гладіолус-2006" відбудеться також у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка 11—13 серпня. Запрошено багато учасників з різних куточків України, тож буде чим помилуватися відвідувачам. А гладіолусоводи матимуть змогу обмінятися досвідом, обговорити певні проблеми з розвитку селекції, поширення й розмножування садивного матеріалу. Впевнена, цікаво буде кожному, хто завітає на цю виставку.

Віра Циба

У номері:

Щедра грядка

З поля, з лісу, з лугу

Виноградник

Ходімте в сад

Квітник

Домашня ферма

„ДІМ, САД, ГОРОД“

виробничо-практичний журнал
№8, серпень, 2006 р.

Головний редактор — **М.І. Халимоненко**
Головний художник — **Т.П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор — **М.П.Чернецька**
Дизайн, верстка — **В.В. Дубчак**
Комерційний директор **Г.А.Донець, тел. 292-90-45**
Реклама **В.В.Пацера, тел. 292-90-49**
Оголошення **О.К.Шевченко, тел. 292-95-11**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник, тел.292-94-60**
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 19.07.2006 р.
Загальний тираж 143 134 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Краківська, 20, Київ-94, 02094.
Тел. (044) 292-95-13
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — **22430**.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — **22431**.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — **22432**.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — **22433**.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — **22434**.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — **21871**.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — **21869**.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — **90245**.

На нашій обкладинці: Оксана Лозоватська. Фото Сергія Касімова (м. Первомайськ Миколаївської обл.). Фотоконкурс "Наша родина".

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

УСІ ТЕЛЕФОННІ НОМЕРИ РЕДАКЦІЇ, ЩО РАНІШЕ ПОЧИНАЛИСЯ ЦИФРАМИ 552, З 22 ЛЮТОГО ЗАМІНЕНІ НА 292.

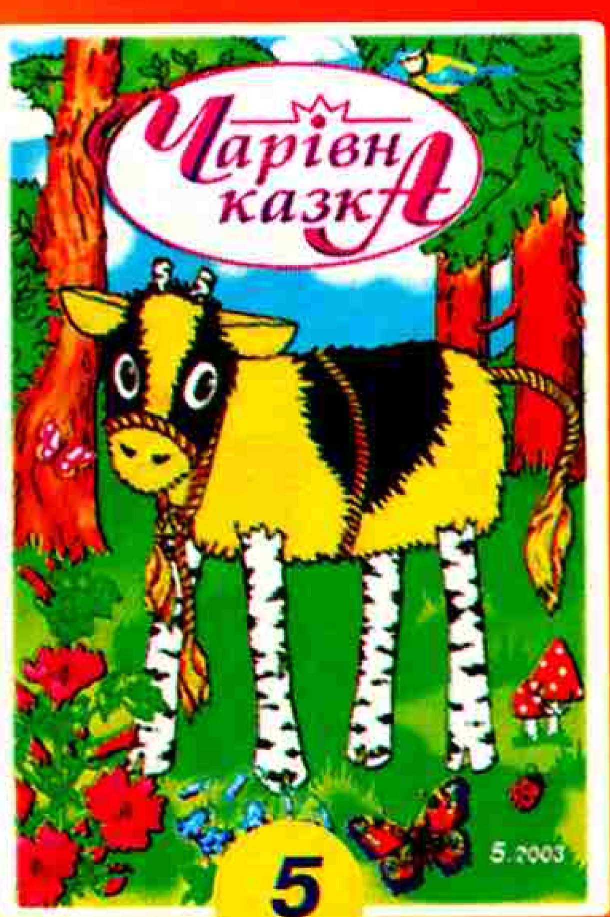

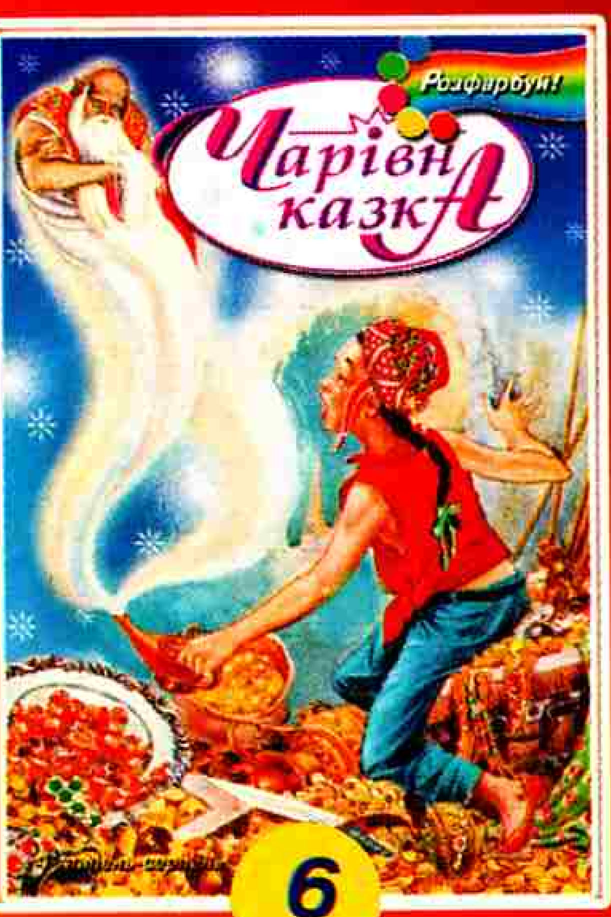

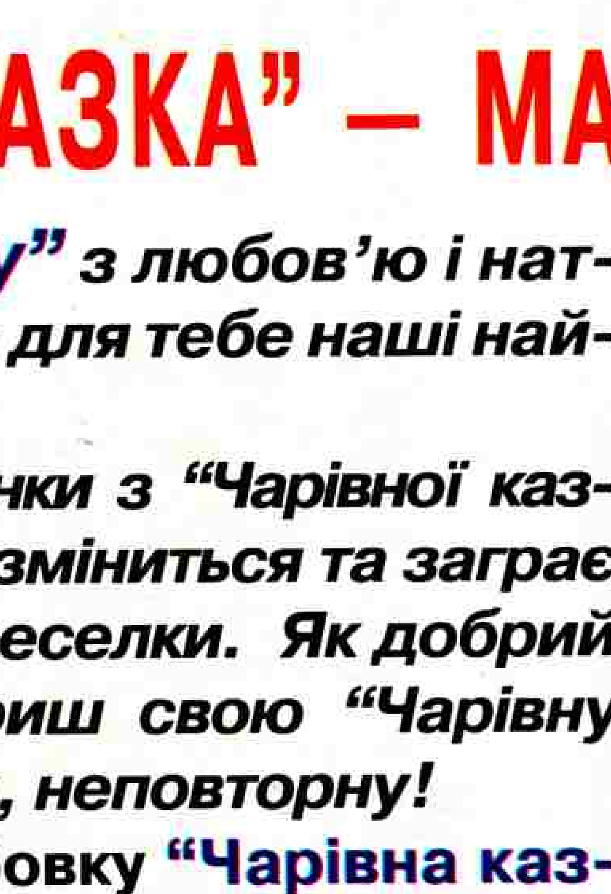

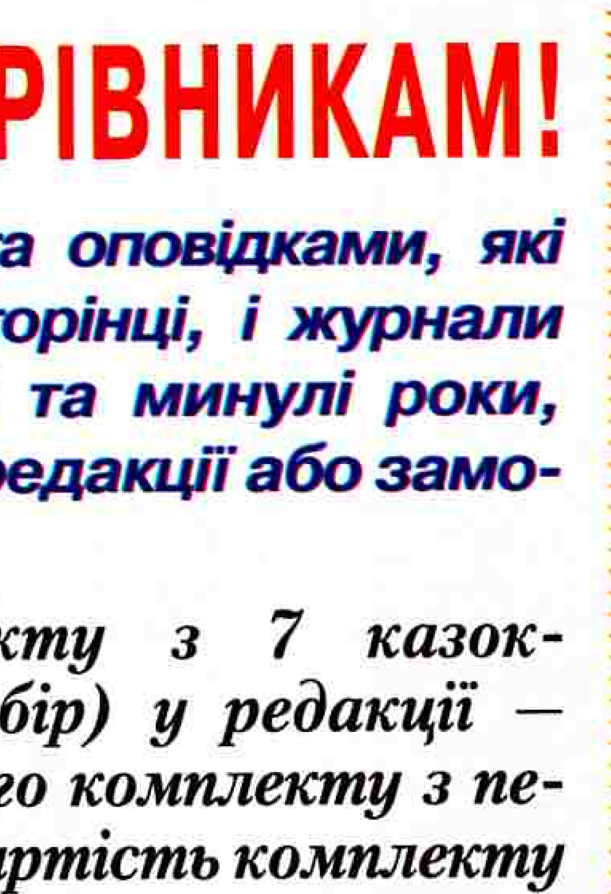

Адреса: Дитячий журнал "Яблунька" 02094, Київ-94, вул. Краківська, 20, к. 210, Тел. (044) 559-46-85. Тел./факс (044) 292-94-60

Індекс 74142

ISSN 1814-4357 Дім, сад, город. №8. 2006. 1-48с. Ціна договірна.